T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE
SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

İŞKUR

T.C AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU

2019 İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI
TÜRKİYE RAPORU

SUNUŞ

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı dönüşüm, başta işgücü piyasaları olmak üzere her alanda etkisini açık şekilde göstermektedir. Veriye bir tuşla ulaşmanın mümkün hale geldiği günümüz dünyasında işgücü piyasasını yakından takip etmek, ortaya çıkmış veya çıkması muhtemel sorunları vakit kaybetmeden doğru bir şekilde tespit etmek, sorunların çözümüne giden yolda büyük önem arz etmektedir.

Bakanlık olarak kanıta dayalı politika yönetimini oldukça önemsiyoruz. İŞKUR'un ilgili kurumlar ve işverenlerimizle işbirliği içerisinde yürüttüğü, akademisyen destekli İşgücü Piyasası Araştırmalarını (İPA) büyük bir hassasiyetle gerçekleştiriyoruz.

İlk defa 1958'de, düzenli olarak da 2007 yılından beri gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırmaları, işgücü piyasasının talep yönüne ilişkin veri toplanan en kapsamlı araştırmasıdır. Bunun yanında araştırmanın 77 ilde 20+ çalışanı olan işyerlerinde tamsayım yoluyla gerçekleştirilmesi, bu araştırmayı daha da önemli hale getirmektedir.

İşgücü piyasasının nabzını tutmak gayesiyle 2019 yılında da araştırma kapsamındaki 83 binin üzerinde işverenimizle görüşmeler gerçekleştirerek, işverenlerimize istihdamın korunması ve arttırılmasına, nitelikli istihdamın desteklenmesine yönelik faaliyetlerimiz konusunda danışmanlık vermeye devam ediyoruz.

Çalışma neticesinde 81 ilimiz için ayrı ayrı raporlar hazırlanmakta ve bu raporlar İŞKUR'un internet sitesinden kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

İşgücü piyasası araştırmaları ile aktif işgücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamaları, işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda planlıyoruz. Piyasanın istihdam eğilimini belirleyerek, ortaya çıkacak olumlu ve olumsuz gelişmeleri önceden görme fırsatı elde ediyoruz. Sektörel bazda gerçekleştirdiğimiz analizlerle sektörlere özel politikalar oluşturuyoruz.

İşgücü piyasasında hangi alanda işgücü ihtiyacı olduğunu, işverenlerin çalışanlarda ihtiyaç duyduğu becerileri, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yüksek Öğretim Kurumu ile paylaşıyor, hizmetlerinde ihtiyaç duyabilecekleri temel verileri temin ediyoruz.

Bu yıl gerçekleştirilen çalışmadan elde edilen veriler değerlendirildiğinde; araştırma kapsamındaki işletmelerde 329 bin kişilik açık iş olduğu görülmüştür. En fazla açık işin imalat sektöründeki işletmelerde bulunduğu, inşaat sektöründe önümüzdeki dönemde yüzde 20'ye yakın istihdam artışı beklendiği tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamındaki işverenlerimizin yüzde 18,6'sı gelecek bir yıl içerisinde istihdamlarının artacağını belirtmiştir. Bu veriler ışığında yeni yatırımlarının da etkisiyle önümüzdeki yıl istihdamda artış beklenmektedir. İPA ile sadece bugüne değil yarına da ışık tutmak istiyoruz. Bu amaçla geleceğin mesleklerine ilişkin işverenlerimizin öngörüleri analiz edilmiş ve "yazılım mühendisi", "bilişim uzmanı", "yapay zekâ mühendisi", "robotik kodlama" gibi teknoloji odaklı mesleklerin ön plana çıktığı görülmüştür.

Araştırmalardan elde ettiğimiz veriler, işsizliğin Yeni Ekonomi Programına uygun şekilde 2022 yılı için tek haneli rakamlara indirilmesi hedefine uygun hizmet sunmamıza imkân sağlamaktadır. Odak noktamızda rakamlar değil insanlar olduğu gerçeğini bir an bile unutmadan insan odaklı çalışmaya devam edeceğiz.

Bu vesile ile son yıllarda geçirdiği değişim ve dönüşümle ülkemiz işgücü piyasası içindeki işlevini her geçen gün arttıran İŞKUR'un 2019 yılı Türkiye İşgücü Piyasası Araştırmasının gerçekleştirilmesinde emeği geçen, katkı sunan herkese şükranlarımı sunuyor, hazırladığımız bu raporun işsizlik sorunuyla mücadelede faydalı olmasını temenni ediyorum.

Zehra Zümrüt SELÇUK
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı

SUNUŞ

İşsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması gayesiyle etkin istihdam politikalarının oluşturulması, işgücü piyasasındaki güncel gelişmelerin izlenmesi ve doğru yorumlanmasına bağlıdır. İstihdam politikalarına kaynaklık edecek bilgiye ulaşmanın yolu ise güvenilir, tutarlı ve şeffaf veri üreten bilimsel araştırmalardan geçmektedir. Aktif işgücü programlarına yön vermesi için alınacak tedbirler açısından İşgücü Piyasası Araştırmalarının gerçekleştirilmesi oldukça önemlidir. Günümüz mevcut durumu bilmek ve yarının işgücü piyasasına ışık tutması adına İŞKUR olarak her yıl geliştirdiğimiz İşgücü Piyasası Araştırmaları ile konjonktüre uygun daha güncel daha güvenilir ve etkin sonuçlar üretmekteyiz.

2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmaları kapsamında 1 Nisan-3 Mayıs tarihleri arasında 83 bin 887 işyerini, İş ve Meslek Danışmanlarımız vasıtası ile ziyaret ederek, ülkemizin en kapsamlı talep araştırmalarından birini daha gerçekleştirmiş olduk. Piyasanın hâlihazırdaki durumunu ortaya koymak adına mevcut istihdam, ihtiyaçları belirlemek için açık işler ve beceri talepleri, temininde güçlük çekilen meslekler ile gelecek dönem istihdam beklentileri başta olmak üzere; işgücü piyasasının güncel durumunu ortaya koymak üzere hazırladığımız sorulara, işverenlerden aldığımız cevaplarla kapsamlı bir rapor elde etmiş bulunmaktayız. Bunlara ek olarak Sanayi

4.0'ın ülkemiz gündemine girmesiyle birlikte geleceğin meslekleri, teknolojik gelişmelerin istihdama etkisi ile e-ticaret konularına da yer verdiğimiz çalışmamızda işgücü piyasasında yaşanan değişim ve dönüşümü ortaya koymaya çalıştık.

Farkındalığımızın giderek yükseldiği piyasalardaki bu değişim ve dönüşüm, sadece kendi ülkemizde değil diğer ülkelerde de benzer şekilde yaşanmaktadır. Bu durum piyasadaki zorluklarla mücadelede tüm kamu istihdam kurumlarının ivmesi yüksek daha proaktif çalışmalar ortaya koymasını gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda ülkemizin 2015-2018 dönem başkanlığını yaptığı ve halen yakın işbirliği halinde çalışmalar yürüttüğü Dünya Kamu İstihdam Kurumları Birliği (WAPES) ile işbirliği halinde 20-21 Kasım tarihleri arasında işgücü piyasası araştırmalarına ilişkin uluslararası bir etkinliğe ev sahipliği yaptık. Etkinliğin ana gündem maddesi işgücü piyasasında karşılaşılan zorluklar ve çözüm yolları olmuştur. Tüm dünyanın böylesine muzdarip olduğu konuya ilişkin işgücü piyasası araştırmalarının elzem olduğu görüşü katılımcıların ortak düşüncesidir. İŞKUR nezdinde 2007 yılından itibaren yürütülen İşgücü Piyasası araştırmasının çıktısı olan bu rapor da böylesi bir ihtiyaca binaen yazılarak kamuoyuna sunulmaktadır. Ziyaretini gerçekleştirdiğimiz işverenlerimizin yüzde 92 gibi yüksek oranda katılımlarıyla gerçekleştirilen araştırmada elde edilen sonuçlar, başta İŞKUR'un sunduğu birçok hizmet olmak üzere ülkemizde yürütülecek istihdam politikalarına kaynak ve rehberlik teşkil etmesini beklemekteyiz. Sonuçlardan elde edilen verilerle Türkiye ve İl Raporlarının yanı sıra seçilmiş sektör raporları da hazırlanarak kamuoyuna sunulması planlanmaktadır.

Araştırmanın bu aşamaya gelmesinde emeği geçen başta saha çalışmasını özveriyle gerçekleştiren İl Müdürlüklerimizde görev yapan personellerimize, Genel Müdürlük personellerimize, araştırmamıza katılarak bizlerle değerli bilgilerini paylaşan işverenlerimize şükranlarımı sunuyor, hazırladığımız bu çalışmanın tüm kamuoyuna faydalı olmasını temenni ediyorum.

Cafer UZUNKAYA
Genel Müdür

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR LİSTESİ Viii

GRAFİKLER LİSTESİ X

KISALTMALAR Xi

GİRİŞ 1

YÖNETİCİ ÖZETİ 3

2019 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI 8

1. AMAÇ ve YÖNTEM 8

1.1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 17

1.1.1. İşyeri Verileri 17

1.1.2. Mevcut İstihdam Verileri 36

1.2.AÇIK İŞLER 44

1.3.ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 97

1.4.GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 109

1.5.İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ 117

SONUÇ 134

KAYNAKÇA 148

EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 149

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI 159

EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ 161

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2018) 10
Tablo 2: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları 17
Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%) 19
Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%) 21
Tablo 5: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı (%) 22
Tablo 6: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı (%) 24
Tablo 7: Sektörlere Göre İnsan Kaynakları Personeli Çalıştıran İşyeri Oranı (%) 25
Tablo 8: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%) 27
Tablo 9: Yatırım Türüne Göre Bir Yıl İçinde Yatırım Yapmayı Planlayan İşyeri Oranı (%) 28
Tablo 10: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu (%) 2+ İstihdamlı 32
Tablo 11: İşyeri Grubuna Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%) 33
Tablo 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%) 34
Tablo 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşverenlerin İŞKUR'dan Beklentileri 35
Tablo 14: Sektörlere Göre İstihdam Durumu 36
Tablo 15: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları 38
Tablo 16: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (2+) 39
Tablo 17: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (2-9) 40
Tablo 18: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (10-19) 41
Tablo 19: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (20+) 42
Tablo 20: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı (%) 46
Tablo 21: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı 47
Tablo 22: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları(%) 48
Tablo 23: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi (%) 51
Tablo 24: Açık İşlerde İşyeri Büyüklüğüne Göre Talep Edilen Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi (%) 53
Tablo 25: İşyeri Büyüklüğüne Göre Engelli Çalıştırma İsteği 55
Tablo 26: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler 55
Tablo 27: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 57
Tablo 28: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları (%) 60
Tablo 29: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları (%) 61
Tablo 30: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler 79
Tablo 31: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması 81
Tablo 32: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı (%) 82

Tablo 33: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları (%) 83
Tablo 34: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması 85
Tablo 35: Eğitim Durumuna Göre Açık İş Olan Meslekler 86
Tablo 36: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (%) 88
Tablo 37: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Erkek) 90
Tablo 38: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Kadın) 91
Tablo 39: İşyeri Büyüklükleri Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler(Genel) 92
Tablo 40: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 100
Tablo 41: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı (%) 101
Tablo 42: İşyeri Büyüklüğüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (%) 102
Tablo 43: İşyeri Büyüklüklerine Göre TGÇM Nedenlerinin Dağılımı (%) 103
Tablo 44: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri (%) 106
Tablo 45: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%) 110
Tablo 46: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi 111
Tablo 47: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi 112
Tablo 48: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 113
Tablo 49: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler ... 114
Tablo 50: Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Yansıması 117
Tablo 51: Sektörel Bazda Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Etkisi (2+) 118
Tablo 52: 2+ kişi İstihdamlı işyerlerinde "Genç (15-24 yaş) Personel Seçiminde Aradığınız Kriterler Nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı (%) 123
Tablo 53: İstihdam Seferberliğinden Haberdar olma (%) 125
Tablo 54: Sektörler Bazında Teşviklerin İstihdama Katkısı (%) 127
Tablo 55: Sektörel bazda İŞKUR'dan Desteklenme Alanları (%) 129
Tablo 56: İşyeri Büyüklüğü ve Sektörel Bazda e-Ticaret Yapma Durumu 131
Tablo 57: Sektörel Bazda e-Ticaret Yapmama Nedenleri 132

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı 26
Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+ işyerleri için %) 29
Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları 30
Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (10+ işyerleri için) 30
Grafik 5: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyeri ve Çalışan Sayıları 37
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı 38
Grafik 7: Sektörlere Göre Çalışanların Yüzde Dağılımı 43
Grafik 8: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları 45
Grafik 10: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 49
Grafik 11: Açık İşlerde Engelli Çalıştırma Durumu 54
Grafik 12: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+) 56
Grafik 13: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ İşyerleri) 59
Grafik 14: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı .. 62
Grafik 15: Açık İş Oranı İl Dağılımı (20+) 87
Grafik 16: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler Durumuna Göre Açık İş Oranları 93
Grafik 17: İhracat Yapma, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma ve Ar-Ge Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 95
Grafik 18: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (İşyeri Büyüklüğü) 97
Grafik 19: Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 99
Grafik 20 : İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 104
Grafik 21: Bölgesel Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İBBS Düzey 1) 108
Grafik 22: İllere Göre Net İstihdam Değişimi (20+ İstihdamlı işyerleri) 116
Grafik 23: Gelecek On yılda Öne Çıkacağı Düşünülen Meslekler (20+) 120
Grafik 24: Bilgi ve İletişim Sektöründe Geleceğin Meslekleri 121
Grafik 25: Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe Geleceğin Meslekleri 121
Grafik 26: Eğitim Sektöründe Geleceğin Meslekleri 122

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklaması
AB	Avrupa Birliği
ABRÖ	Ardışık Basit Rassal Örneklem
EUROSTAT	Avrupa Birliği İstatistik Ofisi
ILO	International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
IMF	Uluslararası Para Fonu
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Uluslararası Meslek Sınıflama Standardı)
İBBS	İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İO	İşsizlik Oranı
İKO	İşgücüne Katılma Oranı
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
İPA	İşgücü Piyasası Araştırması
NACE	European Classification of Economic Activities (Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması)
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
OECD	Organization for Economic Co-operationand Development Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
TGÇM	Temininde Güçlük Çekilen Meslek
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
WAPES	Dünya Kamu İstihdam Kurumları Birliği

GİRİŞ

Dünya tarihinde bilimsel bilginin toplumsal sorunların çözümü için de kullanılması, 19. yüzyılın sonlarında başlamış, 20.yüzyıl boyunca yaygınlaştırılmıştır. Bu sayede bilimsel çalışmalara dayalı kamu politikaları hazırlanması suretiyle toplumsal ve ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesi hedeflenmiştir. 21.yüzyılda ise teknolojik gelişmelerle birlikte Sanayi 4.0'a geçiş ve beraberinde gelen dönüşümlerle bilginin önemi daha fazla anlaşılır hale gelmiştir. Günümüzde karar alma mekanizmalarının rasyonel adımlar atmasının sağlanması ve bilimsel metotlar kullanılarak kanıta dayalı politikaların üretilmesi bilgi toplumu olmanın önemli bir şartıdır. Bu kapsamda ülkemiz kamu istihdam kurumu olan Türkiye İş Kurumu, 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde yer aldığı üzere "İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak" görevlerini de yürütmektedir. İŞKUR, işgücü piyasasının mevcut durumunu ortaya koymak, piyasanın ihtiyaçlarını belirlemek ve bu sayede politika yapıcılara yol göstermek üzere işgücü piyasası araştırmaları gerçekleştirmektedir. Türkiye'de kendi alanında yapılan kapsamlı ve özgün çalışma olma özelliğini taşıyan işgücü piyasası araştırmaları ile işverenler bizzat kendi işyerlerinde iş ve meslek danışmanları tarafından ziyaret edilmekte, kendilerine işyeri bilgi formu uygulanmaktadır. Derlenen verilerle ülkemiz işgücü piyasası talep yapısına yönelik çeşitli raporlar hazırlanmaktadır. 2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırması Raporu, çalışmanın önemli çıktılarından biridir.

1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında; 2-9 istihdamlı 10 bin 254 işyeri; 10-19 istihdamlı 4 bin 925 işyeri ve 20 ve daha fazla istihdamlı 68 bin 708 işyeri olmak üzere toplam 83 bin 887 işyeri çalışma kapsamında ziyaret edilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 ilde tam sayım, 4 ilde ise örneklem yöntemi, 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerlerinde ise Türkiye geneli için sonuç verecek şekilde örnekleme yöntemi uygulanmıştır. 83 bin 887 işyerine gidilerek işyerlerinin; mevcut istihdam durumları, açık işleri, gelecek döneme ait beklenen istihdam değişimleri, temininde güçlük çektikleri meslekler ile açık iş olan mesleklerde istenen beceriler ve işgücü piyasası ile ilgili veriler raporlanmıştır. Bu veriler gelecek dönem istihdam politikaları açısından önemli bir yol gösterici vazifesi üstlenerek ilgili kurumların doğru

politikalar üretmesini sağlayacak ve işgücü piyasasının güçlü temeller üzerinde ilerlemesine katkı sunacaktır.

Tüm bu çalışmalarla Dünya Çalışma Örgütü (ILO)'nün 100. yıl mottosunda da ifade edildiği üzere ülkemizde sosyal adaletin geliştirildiği, insana yakışır iyi işlerin teşvik edildiği, işgücünün niteliğinin yükseltilip etkin kılındığı, toplumsal cinsiyet eşitliği ile iş sağlığı ve güvenliği şartlarının iyileştirildiği bir işgücü piyasasının oluşturulması amaçlanmaktadır.

İşgücü Piyasası Araştırması Türkiye Raporu çalışmaları, İŞKUR tarafından dönemsel olarak 2007 yılından bu yana gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmaların sonuçları ile hem Türkiye geneli için, hem de iller bazında aynı standartlarda rapor hazırlanmaktadır. Bu raporlama yılda bir kere sadece Türkiye için değil 81 il için de ayrı ayrı yazılarak kamuoyunun bilgisine https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/raporlar/ adresi üzerinden sunulmaktadır.

YÖNETİCİ ÖZETİ

Küresel ekonomik konjonktürdeki siyasi ve ekonomik risklerin artış göstermesi ve jeopolitik risklerin ön plana çıkmasıyla 2018 yılının ikinci yarısından itibaren görülen ekonomik yavaşlama işgücü piyasalarında da etkisini göstermektedir.

Ticaret savaşları ve Endüstri 4.0'ın ülkelerin işgücü piyasalarına farklı etkileri olacağı değerlendirilmektedir. Avrupa bölgesinde İngiltere'nin Avrupa Birliğinden(AB) çıkış süreci ve bu sürecin AB ülkelerine olası etkileri bölgenin ekonomik geleceğini yakından ilgilendirmektedir.

OECD'nin Ara Dönem Ekonomik Görünüm raporunda 2019 yılında küresel ölçekte büyümenin hız keseceği ve 2019 yılında ortalama büyümenin %2,9'a, 2020 yılında ise %3'e gerileceği öngörülmektedir.

Ülkemizde 2018 yılında yaklaşık 550 bin kişilik ilave istihdam sağlanmış ve işsizlik oranı yüzde 11 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2019 yılında işsizlik oranının yüzde 12,9, 2020 yılında ise yüzde 11,8, 2022 yılında ise tek hanelere düşerek yüzde 9,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2019-2022 yılları arasında ilave istihdam artışının 3 milyon 239 bin kişi olacağı Yeni Ekonomi Programı 2020-2022 de öngörülmüştür.

İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya koymayı amaçlayan, İşgücü Piyasası Araştırması kapsamına giren, 83 bin 887 işyeri, 1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında ziyaret edilmiş, bu çalışma ile elde edilen bilgiler Türkiye geneli için derlenmiştir. Örneklem, ham veri sonuçları genelleştirildiğinde 1 milyon 411 bin 802 işyeri için veri açıklanmıştır.

Çalışmanın saha araştırması 81 İl Müdürlüğünde eşanlı olarak İş ve Meslek Danışmanları tarafından işverenlerle yüz yüze görüşme yoluyla yürütülmüştür. Saha çalışmalarının bir kısmına İŞKUR Genel Müdürlüğünden İstihdam Uzmanları da eşlik etmiştir.

Araştırma amacıyla 2-9 ve 10-19 arasında çalışanı olan işyerlerinde Türkiye'yi temsil edecek örneklem seçilmiştir. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise 77 ilde tam sayım, 4 ilde örneklem ile çalışma hayata geçirilmiştir. Çalışma kapsamında 2-9 istihdamlı 10 bin 254 işyeri, 10-19 istihdamlı 4 bin 925 işyeri, 20 ve daha fazla istihdamlı 68 bin 708 işyeri olmak üzere toplam 83 bin 887 işyeri ziyaret edilmiştir.

Sektörler itibariyle en fazla işyeri sırasıyla "Toptan ve perakende ticaret", "İmalat" ve "Ulaştırma ve depolama" sektörlerinde yer almaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinde 9 milyon 451 bin 173'ü erkek ve 3 milyon 571 bin 374'ü kadın olmak üzere toplam 13 milyon 22 bin 547 kişi çalışmaktadır. İşyerlerindeki her dört çalışandan üçü erkek biri kadın çalışandır. "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. En fazla çalışanı olan üç sektör sırasıyla "İmalat", "Toptan ve perakende ticaret" ve "İnşaat" sektörlerdir.

Çalışma kapsamındaki işyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma durumu incelendiğinde; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 4'ünün, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 11'înin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,1'inin Ar-Ge çalışması yaptığı görülmektedir. En yüksek Ar-Ge çalışması yapma oranı "bilgi ve iletişim" sektöründe yüzde 41,7 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir.

Türkiye genelinde 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 8,9'unun, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,6'sının, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17'sinin gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planladığı görülmektedir. Araştırma kapsamında olan işyerlerinin yüzde 9,9'u önümüzdeki bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır. "Bilgi ve iletişim", yatırım yapmayı planlayan işyeri oranının en yüksek olduğu sektördür.

En fazla yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Adana, Muğla, Samsun, Konya ve Mersin illeridir. Yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin yüzde 65,7'si "ilave yatırım", yüzde 23,7'si "teknolojik yatırım", yüzde 21,4'ü "stratejik yatırım" ve yüzde 10,6'sı ise "diğer yatırım" türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 45,2'si İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. 2018 yılında bu oran yüzde 37,9 olarak gerçekleşmiştir. İŞKUR'un artan bilinirliği, hizmet kalitesi ve çeşitliliğinde artış İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyeri oranı yüzde 20 oranında artış göstermiştir.

Toplamda 5 bin 740 farklı meslekte çalışan bulunmaktadır. Erkekler 5 bin 588 farklı meslekte istihdam edilirken kadınlar 4 bin 107 farklı meslekte istihdam edilmektedir. Türkiye genelinde en fazla çalışılan meslek olan "satış danışmanı", hem erkekler hem de kadınlar arasında ilk sıradadır. "Temizlik görevlisi", "işletmeci", ""üretim imal işçisi", "garson (servis elemanı)" "şoför (yük taşıma)" en fazla çalışılan meslekler olarak geçen yıllarla benzerlik arz ederken, kadınlar için "muhasebe meslek elemanı", "hemşire" meslekleri ile erkekler için ise "ambar/depo görevlisi " ve "yönetici (iş hizmetleri)" en fazla çalışılan meslekler grubuna ilk kez dâhil olmuştur.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 411 bin 802 işyerinden 118 bin 588 tanesinin çalışma döneminde işverenin piyasadan (dışarıdan) işgücü alarak doldurmak istediği işleri ifade eden açık işi olduğu tespit edilmiş ve 118 bin 588 işyerinde toplam 329 bin 285 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde sektörler itibariyle en fazla açık 117 bin 135 kişiyle "imalat" sektöründe yer almaktadır. İkinci sırada 76 bin 71 kişiyle "toptan ve perakende ticaret" sektörü almıştır. Üçüncü sırada 41 bin 506 kişilik açık işle "konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" sektörü bulunmaktadır.

Araştırma kapsamındaki 2+ istihdamlı her 100 işyerinden 8,4'ünde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 7,2'inde açık iş bulunmakta olup 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 13'e ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 18,4'e çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında ülkemizdeki açık iş oranı da hesaplanmıştır. 2+ çalışanlı işyerlerindeki açık iş oranı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. Açık iş oranı en yüksek olan sektör "diğer hizmet faaliyetleri" sektörüdür. Daha sonra sırası ile "konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörü" ile "bilgi ve iletişim" sektörü gelmektedir. En fazla açık iş "imalat" sektöründe bulunmasına rağmen "diğer hizmet faaliyetleri" sektöründeki açık iş kapasitesi daha yüksektir.

Araştırma kapsamındaki işverenlerin yüzde 32,9'u açık işlerinde engelli bireyleri tercih edebileceğini belirtmiştir. Geçen yıla göre engelli tercih edebileceğini belirten işverenlerin oranı artış göstermiştir. İşyeri büyüklüğü bazında engelli çalıştırma oranları incelendiğinde; 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 27,7, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 26,2 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 43,4'dür.

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde en fazla "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe"nin ön plana çıktığı 2018 yılında en çok talep edilen "fiziki ve bedensel yeterlilik" becerisinin ikinci sıraya gerilediği görülmektedir. 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde bu becerilere ek olarak "takım çalışması" becerisi ön sıralardadır.

Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin açık işlerde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; en sık oranda (yüzde 59) kullanılan arama kanalının "İŞKUR aracılığıyla" olduğu tespit edilmiştir. Açık işlerin arama kanalında ikinci sırayı ise geçen

yıla göre bir basamak yükselerek yüzde 41,1 ile “internet-sosyal medya” kanalının aldığı görülmektedir. Açık işlerde üçüncü sırada yüzde 33,2 ile “akraba-eş dost” gelmektedir.

“Lise ve altı” mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “garson (servis elemanı)”, “satış danışmanı” ve “makineci (dikiş)”meslekleridir. “Yükseköğretim” mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “satış danışmanı”, “yazılım mühendisi” ve “makine mühendisi” meslekleridir.

”Herhangi bir eğitim seviyesi aranmıyor” tercih edenler arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; “makineci (dikiş)”, “garson (servis elemanı)” ve “üretim imal işçisi “meslekleridir.

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. Araştırma kapsamında işyerlerine yapılan ziyaretler sonucunda toplam 1 milyon 411 bin 802 işyerine ilişkin veri derlenmiştir. Söz konusu işyerlerinin 202 bin 959 tanesinin eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23,3’ünün temininde güçlük çektiği mesleklerin olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 14,4 olarak tespit edilmiştir. 2017 yılında işyerlerinin yüzde 18,5’i eleman temininde güçlük çektiğini bildirirken bu oran 2018 yılında yüzde 20,9’a yükselmiş, 2019 yılında ise yüzde 14,4’e düşmüştür. 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin eleman temininde güçlük çeken işyeri oranları sektör bazında incelendiğinde; en yüksek oranın yüzde 24,7 ile İmalat sektöründe olduğu görülmektedir

İşyeri ziyaretleri sonucunda toplam 442 bin 389 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleridir.

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok “sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” meslek grubunda yer almaktadır. Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada “makineci (dikiş)” mesleği yer almaktadır. Bu mesleği “garson (servis elemanı)” ve “satış danışmanı” takip etmektedir. İlk üç meslek 2018 yılında da aynı sırada yer almıştır

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada “gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması” yer almaktadır. İkinci sırada ise “yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması” gelmektedir.

Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler benzerlik göstermektedir. Söz konusu mesleklerde hem arz hem de talebin olması beceri uyumsuzluğu konusunda aktif işgücü programlarının önemini ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında 2019 yılının 1 Nisan – 3 Mayıs döneminde hangi mesleklerde ve hangi sektörlerde istihdamın nasıl değişeceğinin tahmini yapılmak istenmiştir. Bu bağlamda işverenlere bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Buradan elde edilen veriler ışığında Türkiye genelinde 30 Nisan 2020 tarihinde, 2019 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 7,4 artacağı beklenmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 14,1; 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 7,5 ve 20+ istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 3,6 olacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye genelinde çalışma kapsamındaki firmaların yüzde 14,5'i işyerinde önümüzdeki bir yıl içerisinde herhangi bir meslekte istihdam artışı beklemektedir. Aynı şekilde yüzde 2,9'u ise önümüzdeki bir yıl içerisinde herhangi bir meslekte istihdam azalışı beklemektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu ise istihdamın değişmeyeceğini ya da bu konuda fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin "inşaat İşçisi", "makineci (dikiş)", "garson (servis elemanı)" "satış danışmanı" ve "üretim imal işçisi" mesleklerinde olduğu görülmektedir.

20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde gelecek 10 yıl içerisinde öne çıkacağı düşünülen meslekler analiz edildiğinde; "3 Boyutlu Katı Model Teknikeri/ Mühendisi", "3d Üretim Mühendisi- Render Uzmanı", "Bilişim Uzmanı", "Biyomedikal Mühendisliği", "Bütünleyici Tıp Uzmanı", "Drone Operatörü", "E-Pazarlama Elemanı", "Endüstriyel Otomasyon Teknikeri", "Hibrit Araç Uzmanı" meslekleri öne çıkmaktadır. Dijital dönüşüm kapsamında en çok değişiklik göstereceği düşünülen Bilgi ve iletişim sektöründe geleceğin meslekleri incelendiğinde; "yazılım mühendisi", "bilişim uzmanı", yapay zekâ mühendisi", "robotik kodlama" meslekleri öne çıkmaktadır. Sanayi 4.0'un işgücü piyasalarına etkilerinin önümüzdeki dönemlerde daha yoğun hissedilmesi beklenmektedir.

2019 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI

1. AMAÇ ve YÖNTEM

Ülkemizde İşgücü piyasasının ihtiyaçlarının hem arz hem de talep yönlü olarak zamanında ve istenilen düzeyde karşılanabilmesi amacıyla işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin belirlenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınması zorunludur. Türkiye'de işgücü piyasasında hızlı nüfus artışına bağlı olarak ortaya çıkan güçlü işgücü arzı ve işgücüne katılım oranının artışı, yeni işler oluşturma kapasitemizi arttırmamızı zorunlu kılmaktadır. İşgücü piyasasında iş oluşturma kapasitesinin işgücü arzındaki büyüme düzeyinde gerçekleşememesi işsizliğin temel nedeni olarak kabul edilmektedir. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından düzenli olarak hazırlanan İşgücü Piyasası Araştırma Raporlarına göre işsizlik oranlarının istenilen seviyeden yüksek olmasında yeni işler oluşturma kapasitesindeki zorlukların yanı sıra mesleksizlik ve beceri uyumsuzluğu ile iş beğenmemenin de önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır. İşgücü Piyasasında arz ve talep uyumsuzluğu nedeniyle işgücü açığı karşılanamamaktadır.

Açık iş kavramı işgücü piyasasının talep tarafını ifade eden bir kavramdır ve işgücü piyasasında "boş" ya da "doldurulamamış" işleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram AB'nin 453/2008 sayılı Tüzüğünde tanımlanmıştır. Bir işgücü talebinin açık iş olarak kabul edilebilmesi için kamu istihdam kurumuna açık işi bildirilmesi, özel istihdam bürosu ile iletişime geçilmesi, açık işe ilişkin internette, gazetelerde, dergilerde vb. ilan verilmesi, muhtemel adaylara ulaşması, onlarla mülakat yapılması ya da aralarından eleme yapılması, akraba-eş-dost-kanalıyla uygun bir aday aranması veya stajyerlikten yararlanılması gibi şartlar gereklidir. Açık işler; işgücü hareketliliğinin yetersizliği ve işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması dışında bazı mesleklerde ise iş ortamının beğenilmemesi ve fazla ücret talebi nedeniyle gerektiği kadar karşılanamamaktadır. Bu çalışmada işgücü piyasasının talep boyutu ele alınıp, mevcut açık iş ve gelecek dönemde işgücünün eğilimlerinin incelenmesi ile kısa dönemde işgücü yetiştirilmesi için temel veriler sağlamaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri büyük önem arz eder. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak Türkiye İstatistik Kurumu'nun yapmış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi

sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak işgücü piyasasının talep tarafına yönelik pek fazla veri bulunmamaktadır. Bu açığı da İŞKUR, İşgücü Piyasası Talep Araştırmaları ile doldurmaya çalışmaktadır. Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden İŞKUR tarafından 2007 yılından itibaren her yıl düzenli olarak uygulanan İşgücü Piyasası Araştırmalarında, Türkiye genelinde ve iller özelinde işgücü piyasası verileri oluşturulmaktadır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılının ikinci yarısından itibaren örneklem seçimi ve işyeri kayıtları konusunda TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilen ve sonuçları raporlanan İşgücü Piyasası Araştırmasının ana amacı; ülkemizde işgücü piyasası ile ilgili talep yönlü olarak sürekli bilgi elde etmek; hem mevcut hem de gelecek dönemlerde işgücü piyasasında meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve ihtiyaçları belirlemek ve gelişmeleri izlemek; işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve eleman temini istenen meslekler ve aranan nitelikleri tespit ederek ile aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmektir. Ayrıca işverenler tarafından planlanan her türlü yatırım ve bu yatırımların istihdama yapacağı katkılar, teşviklerin piyasada oluşturduğu gelişmeler hakkında da bilgiler toplamaktır.

Bu çalışmanın önemli hedeflerinden bir diğeri de İŞKUR'un yanı sıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasının ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır. Böylece işgücü piyasasında beceri uyumsuzluğunu "yetersiz beceri" ve "aşırı beceri" yani kişilerin sahip olduğu beceriler ile işgücü piyasasının talep ettiği beceriler arasındaki uyumsuzlukların tespit edilmesi mümkün olacaktır.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında Türkiye genelinde 83 bin 887 işyerini ziyaret ederek yüz yüze görüşme yöntemiyle Ek 1'de belirtilen mevcut istihdam durumu (Bölüm 1), açık işler (Bölüm 2), bir yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) çalışan sayısında net değişiklik olacağı düşünülen meslekler (Bölüm 3), eleman temininde güçlük çekilen meslekler (Bölüm 4) ve işgücü piyasasına genel bakış (Bölüm 5) ana başlıklarını içeren İşyeri Bilgi Formunu uygulamıştır.

Tablo 1. İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2018)

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyot**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**Görüşme Yapılan İşyeri Sayısı[1]**	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim – 30 Kasım	ISCO 88- NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	**12.712**
2008	Tüm İşyerleri	15 Ekim- 5 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**71.001**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	26.409
					50+işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan – 30 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**275.099**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	83.404
					50+işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**255.938**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	80.638
					50+işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan- 1 Haziran	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**218.068**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	73.418
					50+işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül- 28 Ekim	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**198.479**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	69.442
					50+işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan- 13 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	**159.862**
					10 ve daha fazla istihdamlı işyeri	60.501
					50+işyeri	13.393
2011/II	10 ve daha fazla istihdamlı Girişimler (TÜİK)	19 Aralık- 19 Ocak	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	**5.941**
					10 ve daha fazla İstihdamlı Girişim	3.283
					50+Girişim	1.606
2012/I	10 ve daha fazla istihdamlı Girişimler	2 Mayıs- 15 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**5.225**

[1] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

İŞKUR'UN UYGULADIĞI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	**Kapsamı**	**Periyot**	**Sınıflamalar**	**Yöntem**	**Görüşme Yapılan İşyeri Sayısı[2]**	
2012/II	10 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**53.194**
2013/I	10 ve daha fazla İstihdamlı İşyerleri	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**87.719**
2013/II	10 ve daha fazla İstihdamlı Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 88-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**10.540**
2014/I	10 ve daha fazla İstihdamlı İşyerleri	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	**110.509**
2014/II	10 ve daha fazla İstihdamlı Girişimler	17 Kasım-28 Kasım	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	**8.040**
2015	2-9 ile 10 + (TÜİK) İstihdamlı İşyerleri	16 Mart-30 Nisan	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10 ve daha fazla İşyeri	**103.390** 6.513 96.877
2016	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	8 Nisan-6 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	**88.966** 11.531 4.684 72.751
2017	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	3 Nisan – 5 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	**90.749** 11.993 5.535 73.221
2018	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	2 Nisan – 11 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	**89.324** 11.588 5.348 72.388
2019	2-9, 10-19 ile 20 ve daha fazla istihdamlı İşyerleri (TÜİK)	1 Nisan- 3 Mayıs	ISCO 88- NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri 2-9 İşyeri 10-19 İşyeri 20+ İşyeri	**83.887** 10.254 4.925 68.708

Kaynak: İŞKUR

TÜİK İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılarak sektörel kapsam dâhilinde yer alan 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri, çalışmada örnekleme çerçevesi olarak kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflamasına (NACE Rev 2.) göre; tarım, ormancılık ve balıkçılık, kamu yönetimi ve savunma; sosyal güvenlik, hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri dışındaki 18 alt sektörde yer alan, 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri örnekleme çerçevesi olarak kabul edilmiştir. Örnekleme birimi "işyeri" olarak belirlenmiştir. 18 sektör bazında 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için

[2] Genelleme yapılmamış işyeri sayısıdır.

sadece Türkiye geneli, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye geneli ve il düzeyi tahmini verilmiştir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için 77 İlde tamsayım, 4 ilde ise örnekleme yöntemi ile tespit edilen işyerleri ziyaret edilmiştir.

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasının saha çalışmasının tamamı İŞKUR personeli tarafından gerçekleştirilmiştir ilgili kişilerle işyerlerinde yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında;

- Temel işyeri bilgileri (yasal unvan, il, ilçe, adres, ihracat, Ar-Ge, vardiyalı çalışma, part-time çalışma, yatırım – tür/yer/sağlayacağı katkı)
- Mevcut istihdam bilgileri (cinsiyet, meslek)
- Açık iş (açık iş sayısı, meslek, cinsiyet, Talep edilen eğitim ve beceri düzeyleri, açık işi hangi yolla aradığı)
- 30 Nisan 2020 tarihinde net istihdamda artış/azalış olacağı düşünülen meslekler,
- Eleman temininde güçlük çekilen meslekler (kişi sayısı, meslek, teminde güçlük çekme nedeni)
- İşgücü piyasasına ilişkin genel değerlendirme soruları sorulmuştur.

TÜİK tarafından sağlanan örneklem ile İşgücü Piyasası Araştırması (2019 İPA) kapsamında 83 bin 887 işyeri ziyaret edilmiştir. Bu işyerlerinden 76 bin 844'ü ile görüşme gerçekleştirilebilmiş, geriye kalan 7 bin 43 işyeri için cevapsızlık durumları tespit edilmiştir. Çalışma örneklemi ile Türkiye, İl ve sektörel temsiliyeti konusunda herhangi bir noksanlık ve istatistiksel yetersizlik söz konusu olamayacaktır. Ancak bu çalışmada mesleklere göre yapılan tahminlerin ihtiyatla karşılanması gerekmektedir. Çünkü TÜİK örnekleminin mesleklere göre bir çerçeve olmadığı için örneklem çekimine meslek kırılımı dâhil edilmemiştir. Anket formu ile toplanan mesleklere ilişkin bilgiler, detay olarak sunulmuştur.

İşgücü Piyasası Araştırmaları (2019 İPA) kapsamında Türkiye genelinde 2-9 istihdamlı işyerleri için de tahmin üretilmiştir. Bu yıla kadar yapılan işgücü piyasası araştırmalarına en büyük eleştirilerden biri çalışmaların ağırlıklı olarak 20+ ve daha fazla istihdamlı işyerlerini kapsaması ve 2-9 istihdamlı ve 10-19 istihdamlı işyerlerinin çerçeve dışında bırakılması olmuştur. 2015 yılında bu yana yapılan işgücü piyasası araştırmalarına 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri daha detaylı şekilde kapsama dâhil edilmeye çalışılmaktadır. 2016 yılında

düzenlenmiş olan çalışmada ise daha fazla kırılım sağlanarak 2-9 istihdamlı, 10-19 istihdamlı işyerleri için 17 sektörde ve Türkiye geneli tahmin üretilmesi planlanmış ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için il ve Türkiye geneline ait veri üretilmiştir. Bu kapsamda 2017 yılında, 2-9 istihdamlı 11 bin 993 işyeri ziyaret edilmiş olup 7 bin 551 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 10-19 istihdamlı 5 bin 535 işyeri ziyaret edilmiş olup 4 bin 280 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 20 ve daha fazla istihdamlı 73 bin 221 işyeri ziyaret edilmiş olup 59 bin 462 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 2018 yılında ise, 2-9 istihdamlı 11 bin 588 işyeri ziyaret edilmiş olup 8 bin 883 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 10-19 istihdamlı 5 bin 535 işyeri ziyaret edilmiş olup 4 bin 566 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır. 20 ve daha fazla istihdamlı 72 bin 388 işyeri ziyaret edilmiş olup 64 bin 746 işyerine soru kâğıdı uygulanmıştır.

Araştırmanın saha çalışmasının yapıldığı dönemde TÜİK'in 2018 yılı işyeri kayıtları kullanılmıştır.

Örneklem çerçevesi ile tahmin ve notasyonlara ilişkin 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine ilişkin bilgiler ayrı ayrı verilecektir.

Coğrafi Kapsam:

Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dâhil edilmiştir.

Sektörel Kapsam:

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE) Rev 2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan 18 sektör kapsamı oluşturmaktadır.

Sektör Harf	Sektör Tanımı
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim

K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
U	Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri

Kapsanan Kitle:

Sektörel kapsam dâhilinde tüm yerel birimler anket kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme Çerçevesi:

2018 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan 2-9 çalışana sahip yerel birimler, 10-19 çalışana sahip yerel birimler (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illerindekiler hariç) ile 20 ve daha fazla çalışana sahip Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak tanımlanmıştır. 10-19 çalışana sahip işletmelerden Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkari ve Tunceli illeri ile 20 ve daha fazla çalışanı olan 77 ilde ise tüm yerel birimler tam sayım ile araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Örnekleme Birimi: Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem Birimi: Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin Boyutu: 2019 yılı İŞKUR İPA çalışması, 2-9 ve 10-19 çalışanı olan yerel birimlerde 18 sektörde Türkiye tahmini; 20 ve daha fazla çalışanı olan yerel birimlerde 18 sektörde il bazında tahmin vermek üzere planlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi: 2019 yılı İŞKUR İPA çalışmasında Tabakalı Tesadüfi Örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi:

2019 yılı İŞKUR İPA çalışmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektörler bazında 2-9 ve 10-19 büyüklük grubunda Türkiye, 20 ve üzeri büyüklük grubunda il bazında tahmini vermektir. Bu doğrultuda 2-9 ve 10-19 büyüklük gruplarında tahmin için gerekli örnek hacmi 14.499, 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip ve Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler için toplam örnek hacmi 18.824 olarak hesaplanmıştır. 10-19 çalışana sahip iş yerlerinde Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindeki 680 ve 20 ve daha fazla çalışanı olan diğer 77 ilde ise 49.492 yerel birim tam sayımla kapsama alınmıştır.

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$n_h = ñ\,[K^2 + (1- K^2)\ M_h^2]^{½}$

ñ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$M_h = N_h/(N/h) = h.W_h$

K = Göreceli önem

H = Tabaka sayısı

n_{min} = K.ñ en küçük göze düşen örnek hacmi

Bu yöntem birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere (0,1] aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar:

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam nh tane birimin πh olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi h = nh/N_h$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

nh = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini (Yˆ), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(y_i \big/ \pi_h \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

(Yˆ) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v\left(\hat{Y}_h\right) = N_h{}^2 v\left(\bar{y}_h\right) = N_h{}^2 \left[\sum \left(y_i - \bar{y}_h\right)^2 / n_h\left(n_h - 1\right)\right]$$ ‘dir.

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h$ şeklinde bulunur.

Toplam tahmine ilişkin varyans ise $v\left(\hat{Y}\right) = \sum_h v\left(\hat{Y}_h\right)$ olarak elde edilir.

1.1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırması, 1 Nisan-3 Mayıs 2019 tarihleri arasında 2-9, 10-19 ve 20+ işyerleri ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir. 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli sonuç elde edilecek şekilde örneklem çekilirken, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise 77 ilde tam sayım, Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa olmak üzere 4 ilde örneklem ile çalışma hayata geçirilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye genelinde 1 milyon 411 bin 802 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. 1 milyon 411 bin 802 işyerinde 13 milyon 22 bin 547 çalışan olduğu tespit edilmiştir.

1.1.1. İşyeri Verileri

Bu bölümde çalışma kapsamındaki işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler sunulacaktır. İşyerlerinin sektörel dağılımı, part-time çalışma yapma durumu, vardiyalı çalışma durumu, ihracat yapma durumu, gelecek yıl planlanan yatırım durumu (yatırım türü, istihdama sağlayacağı ortalama artış/azalış) ve insan kaynakları personeli çalıştırma durumuna ilişkin verilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında 18 sektör bulunmaktadır. Veri üretilen işyerlerinin sektörlere göre sayılarına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	2-9	10-19	20+	Toplam
Toptan ve perakende ticaret	416.311	27.044	18.540	461.895
İmalat	170.178	23.949	29.985	224.112
Ulaştırma ve depolama	133.745	7.186	6.022	146.952
İnşaat	103.629	17.140	13.122	133.892
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	106.966	9.817	7.339	124.123
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	96.663	5.731	3.822	106.216
Diğer hizmet faaliyetleri	49.485	2.263	1.168	52.916
Gayrimenkul faaliyetleri	36.147	1.636	901	38.684
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	20.446	2.864	5.036	28.346
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	18.493	2.493	2.813	23.798
Eğitim	10.845	3.338	3.366	17.549
Finans ve sigorta faaliyetleri	15.014	898	562	16.473
Bilgi ve iletişim	12.402	1.535	1.555	15.492
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10.505	554	552	11.611
Madencilik ve taş ocakçılığı	2.158	692	1.116	3.966
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	1.964	361	434	2.759
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1.533	349	575	2.457
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	426	83	51	560
Genel Toplam	**1.206.909**	**107.934**	**96.959**	**1.411.802**

Kaynak: İPA 2019

Çalışma kapsamında 1 milyon 206 bin 909'u 2-9 istihdamlı, 107 bin 934'ü 10-19 istihdamlı ve 96 bin 959'u ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 1 milyon 411 bin 802 işyeri için veri üretilmiştir.

İşyerlerinin yüzde 85,5'i 2-9, yüzde 7,6'sı 10-19, yüzde 6,9'u ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleridir. Sektörler itibariyle en fazla işyeri sırasıyla "Toptan ve perakende ticaret", "İmalat" ve "Ulaştırma ve depolama" sektörlerinde yer almaktadır. En az işyeri ise "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektöründe yer almaktadır.

İşyerlerinin sektörel dağılımını işyeri büyüklüklerine göre incelediğimizde sıralamalarda farklılaşma olduğu görülmektedir. 2-9 ve 10-19 istihdamlı en fazla işyeri bulunan ilk sektör "Toptan ve perakende ticaret" sektörü iken 20+ istihdamlı en fazla işyeri bulunan ilk sektör ise "İmalat"" sektörüdür. Araştırma kapsamında yer alan 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyeri sayısının 20+ istihdamlı işyeri sayılarından fazla olduğu görülmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu verileri 2+ istihdamlı işyerleri büyüklüklerine göre incelendiğinde de aynı sonuca ulaşmaktayız. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında yer alan 18 sektörde ülkemizde kayıtlı işyerlerinin %80,5'lik kısmı 2-9, %11'lik kısmı 10-19 ve %9,6'sı ise 20 ve daha fazla sayıda zorunlu sigortalı çalıştırılan işyerlerinden oluşmaktadır.[3] Ülkemizdeki işyerlerinin önemli bir kısmı küçük ölçeklidir. Buna göre araştırma kapsamında seçilen örneklem ülkemizi yansıtan büyüklükte ele alınmıştır.

Ülkemizde esnek çalışma modellerinden biri olarak uygulanan part-time çalışma son yıllarda artmaktır. Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinin part-time eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları ele alınmıştır. Ulaşılan sonuçlar sektörlere göre analiz edilmiştir.

[3] SGK, 2019 Nisan Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında İşyerlerinin Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Tablo 3: Sektörlere Göre Part-Time Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Eğitim	25,1	25,7	32,7	26,7
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	18,5	32,7	38,5	20,1
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	8,8	26,7	45,9	15,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	11,6	26,9	31,9	14,0
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	10,2	16,7	24,7	13,5
Bilgi ve iletişim	8,3	21,9	28,7	11,7
Ulaştırma ve depolama	7,3	13,2	21,0	8,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	6,2	20,5	26,6	7,7
Diğer hizmet faaliyetleri	7,3	10,8	17,5	7,7
Gayrimenkul faaliyetleri	7,2	11,5	12,3	7,5
İmalat	6,8	7,8	10,1	7,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	6,2	10,1	19,4	6,9
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7,0	5,2	7,0	6,7
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,2	6,1	10,4	6,6
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	3,3	8,8	27,2	6,3
Toptan ve perakende ticaret	5,1	13,5	18,2	6,1
İnşaat	5,5	6,3	8,6	5,9
Madencilik ve taş ocakçılığı	3,1	6,1	8,6	5,2
Genel Toplam	**6,9**	**13,4**	**17,6**	**8,2**

Kaynak: İPA 2019

Sektörlere göre işyerlerinde part-time çalışma yapılıp yapılmadığı durumuna bakıldığında; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,9'unun (83.606 işyeri), 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 13,4'ünün (14.478 işyeri), 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,6'sının (17.064 işyeri) part-time çalışma yapan işyerleri olduğu görülmektedir. En yüksek oranda part-time çalışma yapan işyerleri yüzde 17,6 ile 20+ istihdamlıdır. İşyeri büyüklüğü arttıkça part-time çalışanı olan işyeri oranı da artmaktadır. Genel olarak part-time çalışma yapan işyeri oranı tüm Türkiye için yüzde 8,2'dir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışma yapma oranı en yüksek sektör "Eğitim" sektörüdür. En düşük part-time çalışma yapan işyeri oranı "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektöründe mevcuttur.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; part-time çalışma yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör “Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor” sektörüdür. En düşük ise “Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri” sektöründedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; part-time işyeri oranı en yüksek olan sektör “Sağlık” sektörüdür. En düşük ise “Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri” sektöründe mevcuttur.

Mevcut istihdamda ağırlığını hissettiren “İmalat” ile “Toptan ve perakende ticaret” sektörlerinde ise 2+ işyerlerinde part-time çalışanı olan işyerleri oranı sırasıyla yüzde 7,4 ve yüzde 6,1 olarak gerçekleşmiştir. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde part-time çalışma yapan işyerleri içerisinde ilk sırada yüzde 26,7 ile Eğitim sektörü yer almaktadır. Eğitim sektöründeki yaklaşık her 4 işyerinden 1 tanesinin part-time çalışanı bulunmaktadır. Araştırmada part time çalışma yapan işyerlerine dair en dikkat çeken bilgilerden biri de İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektöründe 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin yaklaşık yarısının part-time çalışanının bulunmasıdır. Söz konusu sektörde part time çalışma yapan işyeri oranı yüzde 45,9’dur. Part-time çalışmanın ülkemizde önemi giderek artmaktadır. 2018 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında part time çalışma oranı yüzde 7 iken bu yıl 1,2 puan artarak yüzde 8,2’ye ulaşmıştır.

Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	29,7	55,1	67,2	42,1
Madencilik ve taş ocakçılığı	11,6	18,5	45,2	22,2
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	13,0	49,5	67,7	19,2
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	10,9	26,7	39,1	17,4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	7,5	20,3	40,0	14,5
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	11,0	29,9	37,7	13,2
Gayrimenkul faaliyetleri	10,5	37,0	51,1	12,6
İmalat	7,3	16,4	37,9	12,3
Bilgi ve iletişim	7,5	13,4	22,7	9,6
Toptan ve perakende ticaret	6,3	25,0	35,9	8,6
Ulaştırma ve depolama	6,2	13,2	26,7	7,4
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,3	10,4	41,3	6,9
İnşaat	4,9	5,4	10,7	5,5
Eğitim	3,8	4,8	7,7	4,7
Diğer hizmet faaliyetleri	2,7	9,0	20,2	3,4
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	2,7	4,4	5,9	3,3
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,6	5,2	10,1	2,1
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,3	5,5	10,5	1,9
Genel Toplam	**6,5**	**18,9**	**33,2**	**9,2**

Kaynak: İPA 2019

İşyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumuna bakıldığında, 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 6,5'i, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 18,9'u, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 33,2'sinin vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir. Vardiyalı çalışma, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde daha çok tercih edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça vardiyalı çalışma oranı da artmaktadır. Sektörlerin hepsinde aynı yapı görülmektedir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 29,7 ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 1,3 ile "insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri ile finans ve sigorta faaliyetleri" sektöründedir. 10-19 istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 55,1 ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 4,4 ile "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörlerindedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 67,7 ile "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 5,9 ile "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri"

sektöründedir. Sektörler arasında vardiyalı çalışma oranlarında farklılaşma görülmektedir. Finans ve sigorta faaliyetleri, Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri, Eğitim, İnşaat sektörlerinde bu sektörlerin yapısından dolayı vardiyalı çalışma oranı düşüktür.

Ülkemizde vardiyalı çalışma yapan işyerlerinde önceki yıla göre gözle görülür oranda bir artış mevcuttur. Özellikle bünyesinde en çok oranda vardiyalı çalışma yapan işyeri barındıran "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektöründe önceki yıla göre 20 puanlık bir artış mevcuttur. Ülkemizin her geçen gün artan enerji ihtiyacı ile sektörün stratejik önemine istinaden bu alandaki çalışmaların 24 saat esasına dayalı yürütülmesi ve alandaki yeni yatırımların devreye girmesi nedeniyle vardiyalı çalışma yapan işyeri oranının ortalamanın üzerinde arttığı değerlendirilmektedir. Genel olarak ise vardiyalı çalışma oranında geçen yıla göre 1,2 puanlık bir artış görülmektedir.

Tablo 5: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Madencilik ve taş ocakçılığı	19,1	29,1	33,3	24,8
İmalat	10,9	35,4	57,1	19,7
Bilgi ve iletişim	8,7	17,0	21,5	10,8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	8,0	13,8	16,6	10,1
Toptan ve perakende ticaret	5,3	18,3	22,5	6,8
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	4,9	4,4	2,6	4,6
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4,4	3,9	4,8	4,4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3,9	5,8	4,0	4,1
İnşaat	3,2	3,1	5,6	3,5
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	2,9	7,0	9,1	3,3
Ulaştırma ve depolama	1,6	8,7	15,2	2,5
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,2	1,8	3,4	2,2
Diğer hizmet faaliyetleri	0,9	2,9	4,8	1,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	0,8	1,9	2,1	1,0
Gayrimenkul faaliyetleri	0,8	0,4	1,9	0,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	0,4	1,5	2,1	0,7
Eğitim	-	1,0	1,0	0,4
Finans ve sigorta faaliyetleri	-	3,0	2,1	0,2
Genel Toplam	**4,4**	**14,9**	**25,4**	**6,7**

Kaynak: İPA 2019

İşyerlerinin ihracat yapma durumuna bakıldığında; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 4,4'ünün, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 14,9'unun, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 25,4'ünün ihracat yaptığı görülmektedir. En yüksek ihracat yapma oranı "İmalat" sektöründe yüzde 57,1 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. En düşük ihracat yapma oranı ise "insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektöründe yüzde 0,4, " Eğitim ile Finans ve Sigorta" sektörlerinde ise ihracat yapan işyeri bulunmaması ile 2-9 istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça ihracat yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir. 2018 yılına göre döviz kurundaki gelişmeler nedeniyle rekabetçi hale gelen yerli firmalarımızın ihracat yapma oranının arttığı tespit edilmiştir. 2019 yılında 20+ istihdamlı işyerlerinde geçen yıla göre ihracat yapma oranı 3 puan yükselmiştir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 19,1 ile "madencilik ve taş ocakçılığı" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,4 ile "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektörüdür. 2-9 istihdamlı işyerleri içinde "Eğitim", "Finans ve sigorta faaliyetleri" sektörlerinde ise ihracat yapılmamaktadır. 10-19 istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 35,4 ile "İmalat" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 0,4 ile "Gayrimenkul faaliyetleri" ve sektöründe görülmektedir. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; ihracat yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 57,1 ile "İmalat" sektörüdür. En düşük ihracat yapan işyeri oranı ise yüzde 1 ile "Eğitim" sektöründedir. Genel olarak ise ülkemizde en fazla ihracat yapan sektörler bir önceki yıl olduğu gibi "İmalat" ve "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektörleridir. Dikkat çekici bir nokta ise işyerlerinin büyüklükleri değişse bile ülkemizde ihracat yapan ilk iki sektörün değişmiyor olmasıdır. "İmalat" ve "Madencilik ve taş ocakçılığı" sektöründe bulunan işyerlerinde ihracat yapan işyeri sayısı yüksektir. Söz konusu sektörlerdeki üretimler diğer sektörlere göre daha fazla dış pazara yöneliktir.

Sektörlerin yapısına göre işyerlerinin ihracat yapma oranları değişmektedir. Bazı sektörlerin ürettiklerinin ihracatı zor olduğu için (Eğitim, İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor vb.) ihracat yapan işyeri oranları oldukça düşüktür. "İmalat", "Madencilik ve taş ocakçılığı", sektörlerinde ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 19 seviyesinin üzerinde iken "Bilgi ve iletişim", "Toptan ve perakende ticaret" ve "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" sektörlerinde ihracat yapan işyerlerinin oranı yüzde 6 seviyesinin üzerindedir.

Tablo 6: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Bilgi ve iletişim	23,2	31,7	41,7	25,9
İmalat	9,6	28,5	34,3	14,9
Madencilik ve taş ocakçılığı	9,3	16,6	24,6	14,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	9,6	11,0	18,3	11,8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	6,0	7,8	13,3	7,4
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	6,0	7,4	5,1	6,2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,9	5,3	5,3	5,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	4,9	8,0	10,7	5,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,9	6,1	10,4	4,2
Toptan ve perakende ticaret	3,5	6,5	12,7	4,1
Eğitim	2,4	4,4	7,6	3,8
İnşaat	2,9	3,6	5,6	3,3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,6	3,2	6,2	2,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,7	6,5	6,1	2,7
Gayrimenkul faaliyetleri	2,1	4,0	4,6	2,2
Diğer hizmet faaliyetleri	1,5	3,7	7,4	1,7
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,0	5,1	5,8	1,6
Ulaştırma ve depolama	0,9	5,5	6,4	1,3
Genel Toplam	**4,0**	**11,0**	**17,1**	**5,4**

Kaynak: İPA 2019

İşyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma durumuna bakıldığında; 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 4'ünün, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 11'înin, 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 17,1'inin Ar-Ge çalışması yaptığı görülmektedir. 2 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin sadece yüzde 5,4'ü Ar-Ge çalışması yapmaktadır.

En yüksek Ar-Ge çalışması yapma oranı "Bilgi ve iletişim" sektöründe yüzde 41,7 ile 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. Sektörün teknolojik gelişmelerle özdeşleşen yapısı gereği her yıl Ar- Ge çalışması yapan işyeri oranı bir önceki yıla göre artmaktadır. 2018 yılında 20+ büyüklükteki işyerleri içerisinde Bilgi ve İletişim sektöründe yer alan Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı yüzde 33,5 iken bu yıl 8,2 puan yükselerek yüzde 41,7 olarak gerçekleşmiştir. En düşük Ar-Ge çalışması yapma oranı ise "Ulaştırma ve depolama" sektöründe yüzde 0,9 ile 2-9 istihdamlı işyerlerindedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı da artmaktadır. Bu durum sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir.

2-9 istihdamlı işyerleri içinde; Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 23,2 ile "Bilgi ve iletişim" sektörüdür. En düşük Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı ise yüzde 0,9 ile "Ulaştırma ve depolama" sektörüdür.

10-19 istihdamlı işyerleri içinde; Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 31,7 ile "Bilgi ve iletişim" sektörüdür. En düşük Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı ise yüzde 3,2 ile "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor" sektöründedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içinde; Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı en yüksek olan sektör yüzde 41,7 ile "Bilgi ve iletişim" sektörüdür. En düşük Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı ise yüzde 4,6 ile "Gayrimenkul faaliyetleri" sektöründe mevcuttur.

Sektörlerin yapısına göre işyerlerinin Ar-Ge çalışması yapma oranları değişmektedir. "Bilgi ve iletişim", "İmalat" , "Madencilik ve taş ocakçılığı" ve "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektörlerinde Ar-Ge çalışması yapan işyerlerinin oranı yüzde 10 seviyesinin üzerindedir.

Ülkemizde Ar-Ge çalışması yapan işyeri oranı, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde artmaktadır. 2018 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına göre yüzde 14,5 olan oran, bu yıl 2,6 puan artarak yüzde 17,1 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 7: Sektörlere Göre İnsan Kaynakları Personeli Çalıştıran İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	20,5	36,5	63,4	32,8
Madencilik ve taş ocakçılığı	12,4	24,7	48,0	24,6
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	9,5	25,9	51,6	18,2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9,1	27,0	48,9	18,0
Bilgi ve iletişim	11,2	27,2	60,9	17,8
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	8,8	27,9	71,8	17,4
Eğitim	10,0	18,4	36,9	16,7
İmalat	4,9	18,0	54,0	12,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5,0	21,7	49,3	12,0
Finans ve sigorta faaliyetleri	7,5	30,7	65,9	10,8
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	7,0	25,8	42,0	9,6
İnşaat	5,2	13,4	26,0	8,3
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5,4	23,5	43,5	7,8
Gayrimenkul faaliyetleri	5,5	22,0	46,1	7,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3,1	20,3	43,0	6,9
Toptan ve perakende ticaret	4,0	21,7	44,5	6,7
Ulaştırma ve depolama	3,2	20,5	38,5	5,5
Diğer hizmet faaliyetleri	3,4	15,9	37,6	4,6
Genel Toplam	**4,5**	**19,6**	**45,0**	**8,5**

Kaynak: İPA 2019

Teknolojik gelişmelerle birlikte firmaların gereksinimleri değişse bile en temel ihtiyacın insan faktörü olmasından yola çıkarak araştırma kapsamında bu yıl ilk kez işverenlere "İşyerinizde İnsan Kaynaklarından sorumlu personel var mı?" sorusu sorulmuştur.

İşverenlerden alınan cevaplara göre, işyeri büyüklüğü artıp firmalar daha kurumsal yapılar haline geldikçe insan kaynaklarından sorumlu personel sayısı da artmaktadır. Buna göre 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde insan kaynakları personeli bulunan işyeri oranı sadece yüzde 4,5 iken 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde bu oran, yüzde 19,6' ya ve 20+ işyerlerinde ise yüzde 45' e yükselmektedir. Bu durumda 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin neredeyse yarısında insan kaynakları personeli bulunmaktadır. Burada kurumsal firmaların daha fazla sayıda insanı yönetmek, hak ve sorumluluklarını takip etmek açısından insan kaynakları personeline daha fazla ihtiyaç duydukları bilinmektedir. Söz konusu firmalarda sektörler arasında da farklılıklar mevcuttur. "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörü yüzde 71,8 oranında en fazla ilgili mesleği barındıran sektör iken yüzde 26 ile "İnşaat" sektörü en az oranda insan kaynakları personeli istihdam etmektedir. Bu durum ülke geneline bakıldığında değişmektedir. 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde insan kaynakları personeli bulunduran işyerleri oranı ilk sırada "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektörüne ait iken en az oran ise "Diğer hizmet faaliyetleri" sektöründe gerçekleşmiştir.

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%)

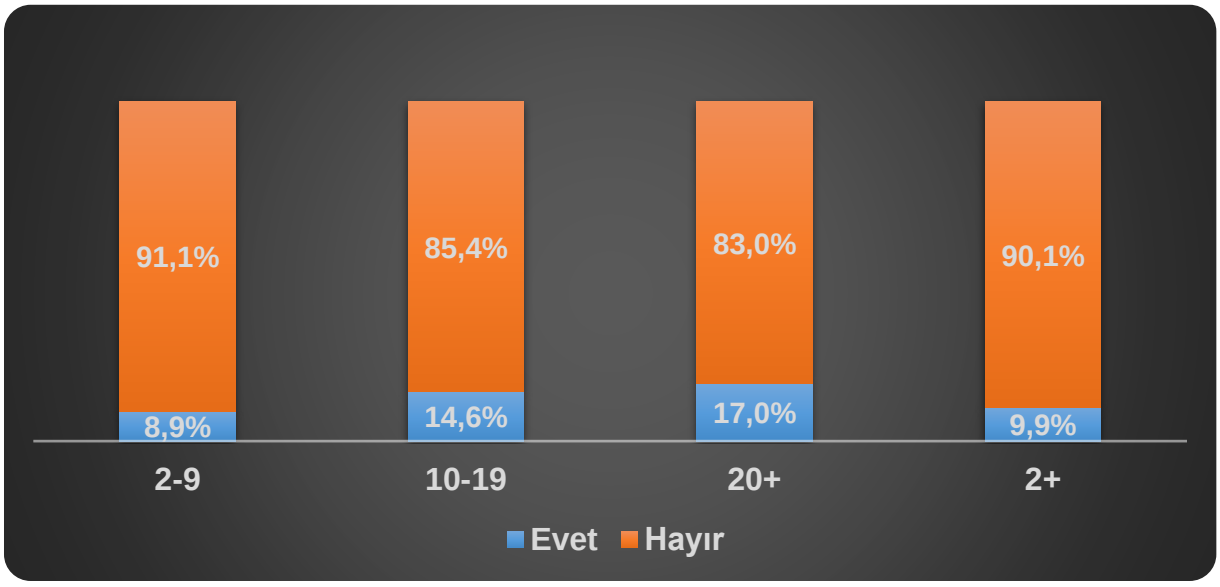

Kaynak: İPA 2019

Yatırımların ekonomilerin büyüme ve kalkınma süreçlerinin desteklenmesinde etkili araçlar olmasından hareketle araştırma kapsamında 'yatırım' kavramına özellikle yer

verilmiştir. Ülkemizde gelecek 1 yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerine dair veriler derlenmiştir. Buna göre işverenlerin yüzde 9,9'u gelecek 1 yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır. İşverenlerin yatırım planları işyerlerinin büyüklüklerine göre değişmektedir. 2-9 kişi istihdam eden işyerlerinde yatırım planlayan işyeri oranı yüzde 8,9 iken 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 14,6, 20 ve daha fazla istihdam edenlerde ise yüzde 17'lere kadar yükselmektedir.

Tablo 8: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı (%)

Sektör	2-9	10-19	20+	Toplam
Bilgi ve iletişim	19,1	23,2	21,3	19,7
Madencilik ve taş ocakçılığı	14,7	16,0	18,1	15,9
İmalat	14,1	17,2	24,0	15,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	14,9	18,4	16,7	15,7
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	12,2	8,9	24,0	14,5
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	13,4	16,2	9,9	13,1
İnşaat	11,8	13,9	12,5	12,2
Eğitim	8,5	14,9	18,0	11,6
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,3	14,4	14,6	9,1
Toptan ve perakende ticaret	8,3	14,0	15,4	8,9
Diğer hizmet faaliyetleri	8,5	10,9	9,5	8,7
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	6,3	13,4	14,9	8,1
Gayrimenkul faaliyetleri	7,6	7,9	9,6	7,7
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	6,6	11,0	10,2	7,0
Finans ve sigorta faaliyetleri	6,6	7,0	10,9	6,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5,8	12,7	8,7	6,3
Ulaştırma ve depolama	4,0	13,2	13,5	4,9
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	3,8	-	2,0	3,1
Genel Toplam	**8,9**	**14,6**	**17,0**	**9,9**

Kaynak: İPA 2019

Gelecek 1 yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise sektörler arası farklılıklar göze çarpmaktadır. Ülke genelinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin en çok Bilgi ve iletişim sektöründe olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla Madencilik ve taş ocakçılığı ile İmalat sektörleri takip etmektedir. İşyerleri içerisinde en yüksek yatırım planı yapma oranı ise yüzde 24 ile "İmalat" ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme

üretimi ve dağıtımı" sektörlerinde yer alan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerindedir. En düşük yatırım planı yapma oranı ise yüzde 2 oranı ile "Ulaştırma ve depolama" sektöründe 20+ istihdamlı işyerlerindedir. Ayrıca söz konusu sektörün 10-19 istihdamlı işyerlerinde gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyeri bulunmamaktadır. İşgücü piyasası araştırması, Nisan ve Mayıs aylarında gerçekleştiği için yatırım süreci bu tarihlerden itibaren dikkate alınmalıdır.

İşyeri büyüklüğü arttıkça gelecek bir yıl içinde yatırım yapma planı yapan işyeri oranı da artmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde söz konusu oran yüzde 8,9 iken 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 14,6'ya, 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 17'ye kadar yükselmektedir.

Tablo 9: Yatırım Türüne Göre Bir Yıl İçinde Yatırım Yapmayı Planlayan İşyeri Oranı (%)

İşyeri Büyüklüğü	İlave Yatırım	Teknolojik Yatırım	Stratejik Yatırım	Diğer Yatırım
2-9	64,3%	23,0%	21,0%	10,8%
10-19	72,1%	23,2%	20,2%	9,9%
20+	68,9%	28,3%	25,2%	9,7%
2+	**65,7%**	**23,7%**	**21,4%**	**10,6%**

Kaynak: İPA 2019

Gelecek bir yıl içinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin gruplara göre dağılımı incelendiğinde; tüm işyeri büyüklüklerinde yüzde 65,7'si "ilave yatırım", yüzde 23,7'si "teknolojik yatırım", yüzde 21,4'ü "stratejik yatırım" ve yüzde 10,6'sı ise "diğer yatırım" türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır. İşyeri büyüklüğünün artması planlanan "ilave yatırım" ve "teknolojik yatırım" ve "stratejik yatırım" da artışa neden olmaktadır. "Diğer yatırım" türünde ise işyeri büyüklüğü arttıkça diğer yatırım planları azalmaktadır.

En fazla yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Adana, Muğla, Samsun, Konya ve Mersin illeridir.

"İlave yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Antalya, Konya, Samsun, Muğla, Kocaeli ve Tekirdağ illeridir.

"Teknolojik yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Manisa, Antalya, Mersin, Trabzon, Hatay ve Sivas illeridir.

"Stratejik yatırım" için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Kocaeli, Bursa, Hatay, Tekirdağ, Trabzon ve Zonguldak illeridir.

“Diğer yatırım” için yatırım yapılması planlanan ilk on il sırasıyla; İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin, Adana, Zonguldak, Kocaeli, Antalya, Muğla ve Bursa illeridir.

Çalışma kapsamında işyerlerine daha önce son 1 yıl içinde İŞKUR’un sunmuş olduğu hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı sorulmuştur. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden yüzde 45,2’si daha önce İŞKUR hizmetlerinden yararlanmıştır. 2018 yılında bu oran yüzde 37,9 iken bu yıl 7,3 puan yükselmiştir. Kurumun işverenlere yönelik faaliyetlerinde nitelik ve nicelik olarak artış göstermesi neticesinde geçen yıla göre hizmetlerden yararlanan işyeri sayısında önemli bir artış sağlanmıştır.

Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+ işyerleri için %)

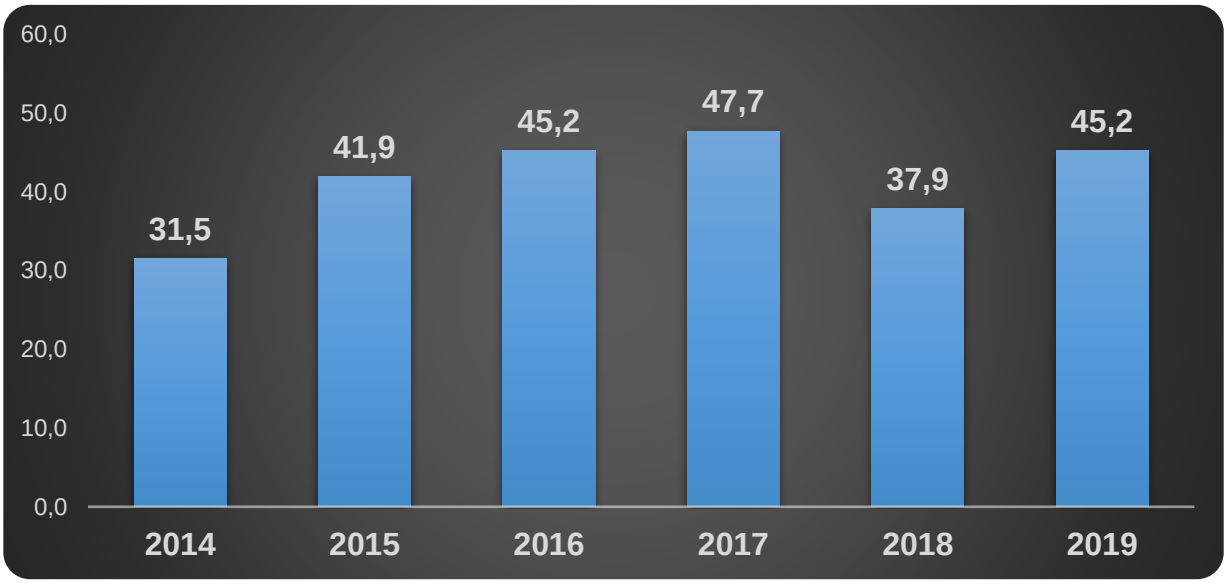

Kaynak: İPA 2014-2019

10+ işyerleri içinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yıllar itibariyle artmıştır. İŞKUR’un sunduğu hizmetleri hem nitelik hem de nicelik olarak arttırması bu tablonun ortaya çıkmasında etkili olmuştur. İŞKUR’dan faaliyetlerinden yararlanan işyeri oranının artması, Kurumun işgücü piyasasındaki etkinliğinin de artmasının bir göstergesidir. 2018 yılında İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyeri oranın düşmesinin nedeni daha önceki yıllarda herhangi bir süre kısıtı konulmadan İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanılmadığı sorulurken 2018 yılında son bir yıl içerisinde Kurumun hizmetlerinden yararlanma durumu sorulmuştur. Soruda yapılan bu değişiklik sonuçları da etkilemiştir.

Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları

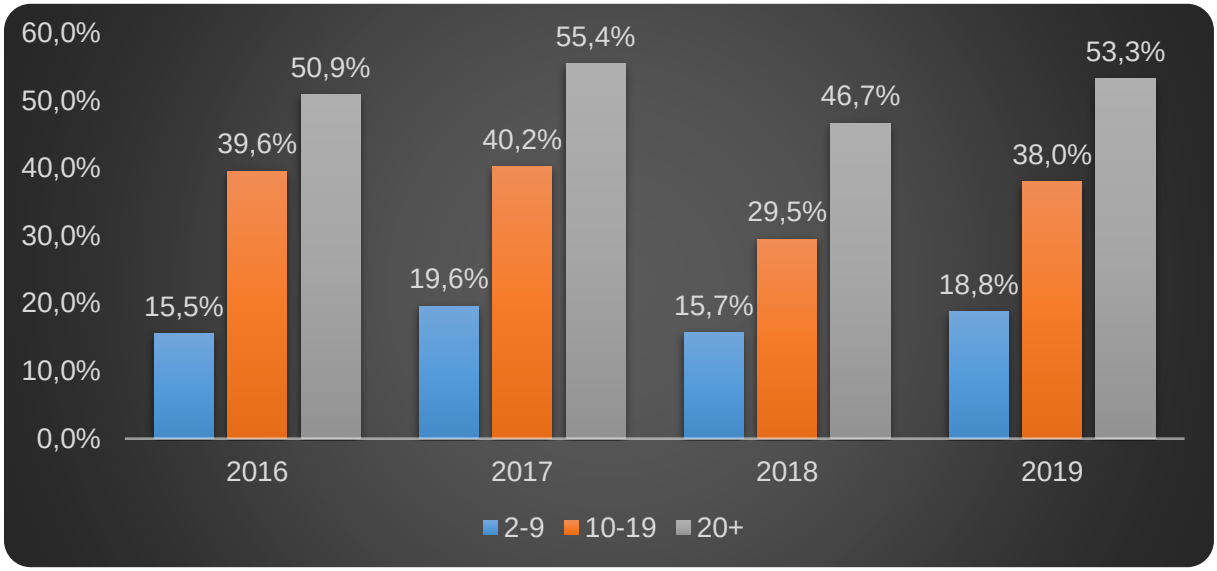

Kaynak: İPA 2014-2019

İşyeri büyüklüklerine göre bakıldığında İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının işyeri büyüklüğü arttıkça arttığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak işyerleri içerisinde en fazla oranda 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Son 4 yıla bakıldığında bu durumun değişmediği anlaşılmaktadır.

Grafik 4: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları (10+ işyerleri için)

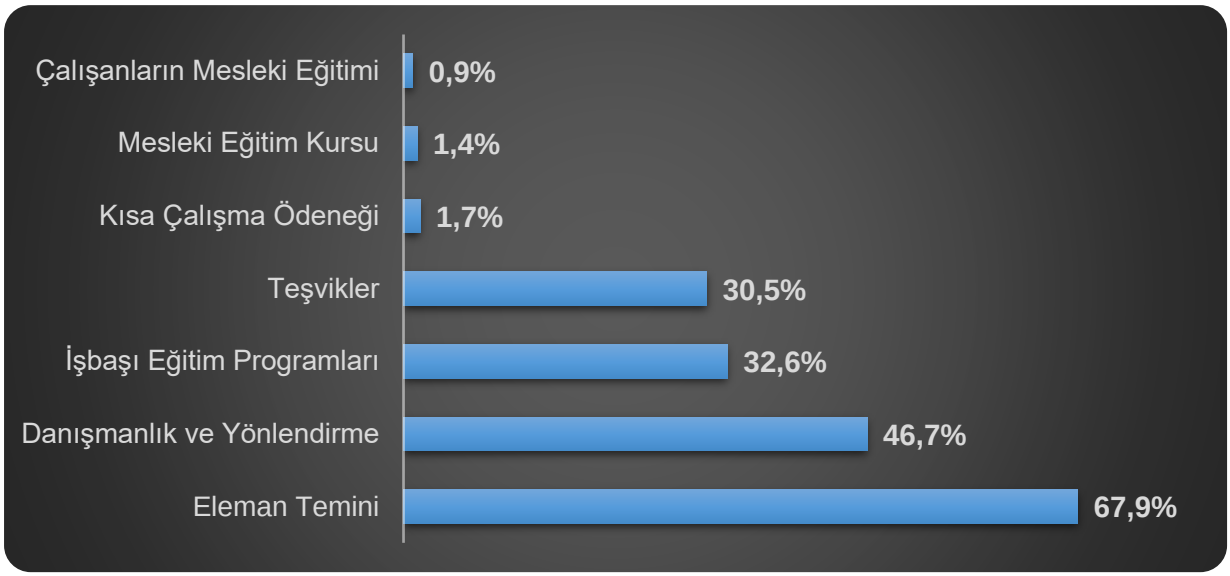

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde 10+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 45,2'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. İŞKUR faaliyetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 67,9'u eleman talebinde bulunmuş olup, yüzde 46,7'si Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetlerinden faydalanmıştır. İşbaşı eğitim programlarından faydalanan işyerlerinin oranı ise yüzde 32,6'dır. Teşvikler de Kurumumuzun işverenler tarafından sıkça yararlanılan hizmetlerinden birisidir. Bununla birlikte bazı işverenlerimizin personelin işe giriş-çıkış işlemleri muhasebeci vb. kişiler tarafından yapıldığından istihdam teşviklerinden yararlanmalarına rağmen bundan haberdar olmadıkları gözlemlenmiştir. Kısa çalışma ödeneği, mesleki eğitim kursu ve çalışanların mesleki eğitimi ise en az faydalanılan İŞKUR hizmetleri olarak sıralanmaktadır.

Tablo 10: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu (%) 2+ İstihdamlı

Sektörler	İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranı	Eleman Temini	Danışmanlık ve Yönlendirme	Teşvikler	İşbaşı Eğitim Programları	Mesleki Eğitim Kursu	Kısa Çalışma Ödeneği	Çalışanların Mesleki Eğitimi
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	32,8	60,8	57,9	25,3	11,9	0,3	1,1	0,2
İmalat	29,7	65,1	48,0	27,4	24,9	1,3	1,1	0,8
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	28,7	58,9	45,3	31,3	21,2	0,0	2,0	0,4
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	31,0	67,6	50,0	24,8	19,3	0,3	1,8	0,7
İnşaat	18,8	52,8	47,2	26,1	23,6	0,4	0,9	0,1
Toptan ve perakende ticaret	21,8	51,6	46,3	31,0	24,3	0,8	0,5	0,6
Ulaştırma ve Depolama	12,2	48,6	53,2	33,3	31,0	0,3	0,2	0,1
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	23,4	58,4	50,8	27,6	30,1	0,2	1,0	1,0
Bilgi ve İletişim	24,3	47,4	32,3	30,7	43,9	2,2	0,4	1,9
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	22,3	47,8	47,7	27,8	41,7	0,1	0,2	0,0
Gayrimenkul Faaliyetleri	13,8	58,2	51,4	23,7	14,3	0,0	0,0	0,0
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	26,4	43,8	43,3	32,4	37,5	0,0	1,1	0,2
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	32,4	65,5	38,1	22,9	29,2	0,7	0,6	0,4
Eğitim	41,0	55,6	39,5	22,3	51,1	1,0	1,2	1,3
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	27,8	58,4	43,4	33,0	47,2	1,5	1,0	0,2
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	17,9	45,9	50,6	38,3	34,7	2,3	2,4	0,1
Diğer Hizmet Faaliyetleri	21,3	63,0	33,0	20,8	29,3	4,3	0,1	1,4
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	4,9	37,9	16,9	60,7	17,3	0,0	0,0	0,0
Genel Toplam	**22,6**	**55,4**	**46,3**	**28,9**	**28,1**	**0,9**	**0,8**	**0,6**

Kaynak: İPA 2019

Ülke geneli 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde sektörlere göre hangi İŞKUR hizmetlerinden faydalanıldığına bakıldığında, çalışanların mesleki eğitimi, kısa çalışma ödeneği ve mesleki eğitim kursları oranlarının çok düşük olduğu gözlenmektedir. Eleman talebinde, "İmalat" , "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" ve "İdari ve destek hizmet faaliyetleri", danışmanlık ve yönlendirmede "Madencilik ve taş ocakçılığı", "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri" ve "İdari ve destek hizmet faaliyetleri" ile işbaşı eğitim programlarında "Eğitim", "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Bilgi ve iletişim" sektörleri en başta gelmektedir.

Tablo 11: İşyeri Grubuna Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%)

İşyeri Grubu	Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması	Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım	İnternet sitesi kullanışlı değil	İŞKUR Hizmet birimi çok uzak	İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim	İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor	İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum
2-9 kişi istihdamlı	8,8	0,9	4,6	5,4	25,9	18,1	47,5
10-19 kişi istihdamlı	9,5	1,5	6,0	4,7	27,1	18,2	48,1
20 + istihdamlı	12,4	2,2	5,9	4,2	19,6	19,4	52,9
2+	**9,0**	**1,0**	**4,8**	**5,3**	**25,7**	**18,2**	**47,7**

Kaynak: İPA 2019

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işverenlerin incelendiğinde; 2-9 kişi istihdamlı işyerlerinde yüzde 47,5'i "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" ve yüzde 25,9'u ise "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" demişlerdir. 10-19 kişi istihdamlı işyerlerinde yüzde 48,1'i "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" ve yüzde 27,1'i "İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim" demişlerdir. 20+ istihdamlı işyerlerinden yüzde 52,9'u "İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum" ve yüzde 19,4'ü "İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor" demişlerdir.

Tablo 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanmama Nedenleri (%)

Sektörler	Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması	Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım	İnternet sitesi kullanışlı değil	İŞKUR Hizmet birimi çok uzak	İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim	İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor	İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum
Madencilik ve taş ocakçılığı	12,5	1,1	5,7	6,5	19,4	25,5	48,7
İmalat	11,2	2,0	6,2	6,1	30,5	11,8	46,2
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10,0	1,5	5,1	4,8	16,4	23,4	51,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	8,1	2,4	4,2	3,7	23,8	21,4	45,9
İnşaat	9,4	1,1	4,7	4,7	23,8	22,3	48,0
Toptan ve perakende ticaret	8,5	0,6	4,7	5,4	26,1	16,6	48,7
Ulaştırma ve depolama	7,1	1,1	2,9	4,9	19,7	26,6	48,4
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,5	0,6	3,2	7,9	27,4	12,4	49,0
Bilgi ve iletişim	9,5	1,0	3,4	2,2	30,7	20,9	45,5
Finans ve sigorta faaliyetleri	7,8	2,2	5,3	4,8	18,8	24,6	50,3
Gayrimenkul faaliyetleri	5,0	1,4	5,4	2,8	27,1	20,2	49,6
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	12,5	1,1	7,7	4,0	21,2	19,4	47,1
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8,6	0,7	7,9	2,7	28,8	17,1	49,5
Eğitim	11,1	1,1	6,0	3,4	28,9	15,9	45,8
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	10,7	2,7	1,7	4,7	29,0	21,0	42,9
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	6,6	1,0	3,4	2,2	23,6	23,9	46,2
Diğer hizmet faaliyetleri	7,9	0,1	3,0	6,4	29,3	22,8	40,4
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	5,8	0,7	8,1	0,0	22,2	34,9	38,3
Genel Toplam	**9,0**	**1,0**	**4,8**	**5,3**	**25,7**	**18,2**	**47,7**

Kaynak: İPA 2019

Bütün sektörlerde “sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum” seçeneği ilk sırada yer almıştır. “Ulaştırma ve depolama” sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 26,6’sı “İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor” demiştir. Bilgi ve iletişim sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 30,7’si “İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim” demiştir. İdari ve destek hizmet faaliyetleri sektöründe hizmetlerimizden yararlanmayan işverenlerin yüzde 7,9’u “İnternet sitesi kullanışlı değil” demiştir.

Tablo 13: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşverenlerin İŞKUR’dan Beklentileri

İşyeri Grubu	Çalışanların niteliklerinin artırılması için mesleki eğitim desteği sunulması	İşbaşı Eğitim Programı	İşe Uygun Eleman Temini	İşyerime özel sektörel danışmanlık vermesi	Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği	Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği
2-9	10,3%	14,3%	36,2%	4,7%	63,7%	55,6%
10-19	13,0%	21,4%	48,6%	6,4%	64,1%	55,8%
20+	16,8%	23,7%	52,4%	7,6%	62,1%	54,6%
Genel Toplam	**10,9%**	**15,5%**	**38,3%**	**5,0%**	**63,6%**	**55,5%**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında işverenlere “İŞKUR'un sizi en çok hangi alanlarda desteklemesini istersiniz.” sorusu yöneltilerek alınan cevaplar derlenmiştir. Buna göre yine işyeri büyüklüklerince fark etmeksizin ilk sırada en çok “Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği” , ikinci sırada ise “Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği” seçenekleri işaretlenmiştir. Ancak burada dikkati çeken diğer husus ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin “Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği”(%54,6) seçeneğine yakın bir oranda üçüncü sırada (52,4%) işe uygun eleman temini talep emiş olmalarıdır.

1.1.2. Mevcut İstihdam Verileri

Bu başlık altında araştırma kapsamına giren işyerlerinde istihdamda olanlara ilişkin verilere yer verilecek ve çalışanların sektörler ile mesleklere göre dağılımları analiz edilecektir.

Tablo 14: Sektörlere Göre İstihdam Durumu

Sektör	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
İmalat	2.856.212	909.210	3.765.423
Toptan ve Perakende Ticaret	2.025.549	866.195	2.891.744
İnşaat	964.202	122.587	1.086.789
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	715.191	309.087	1.024.279
Ulaştırma ve Depolama	819.869	144.582	964.450
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	593.577	227.194	820.771
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	361.205	217.534	578.740
Eğitim	150.390	219.760	370.150
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	125.325	222.372	347.697
Diğer Hizmet Faaliyetleri	141.385	90.009	231.394
Gayrimenkul Faaliyetleri	151.467	46.723	198.190
Bilgi ve İletişim	131.232	61.932	193.164
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	111.224	81.679	192.904
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	112.334	7.902	120.236
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	81.137	11.076	92.213
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	54.463	22.602	77.065
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	53.429	8.110	61.538
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	2.982	2.818	5.801
Genel Toplam	**9.451.173**	**3.571.374**	**13.022.547**

Kaynak: İPA 2019

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde; araştırma kapsamındaki işyerlerinde 9 milyon 451 bin 173'ü erkek ve 3 milyon 571 bin 374'ü kadın olmak üzere toplam 13 milyon 22 bin 547 kişi çalışmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan istihdamı, Sosyal Güvenlik Kurumu verileri ile karşılaştırdığımızda da benzer sonuca ulaşmaktayız. Nisan 2019 döneminde

4/a kapsamında 18 sektörde yer alan 2+ istihdamın 13 milyon 166 bin kişi olduğu görülmektedir.[4]

Araştırma kapsamında tespit edilen çalışanların yüzde 72,6'sı erkeklerden yüzde 27,4'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. Diğer bir deyişle her dört çalışandan üçü erkek, biri kadın çalışandır. "İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" ve "Eğitim" sektörlerinde kadın çalışan sayısı erkek çalışan sayısından fazladır. Diğer sektörlerin tümünde erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. En fazla çalışan olan üç sektör sırasıyla "İmalat", "Toptan ve perakende ticaret" ve "İnşaat" sektörlerdir. En az çalışan bulunan sektör ise "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörüdür.

Grafik 5: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyeri ve Çalışan Sayıları

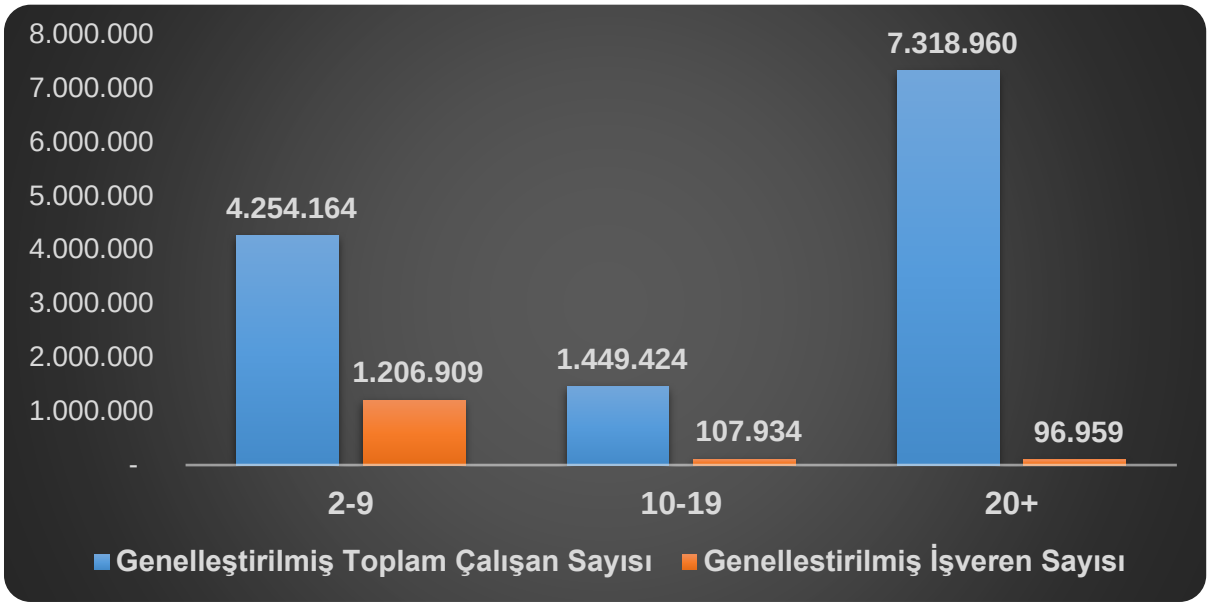

İşyeri büyüklüklerine göre işyeri ve çalışan sayıları incelendiğinde; işyeri sayısı en fazla 2-9 arası istihdamlı işyerlerindeyken, çalışan sayısı en fazla 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır.

[4] SGK, 2019 Nisan Aylık Bülten Tablosu, 4/a Kapsamında Zorunlu Sigortalıların Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

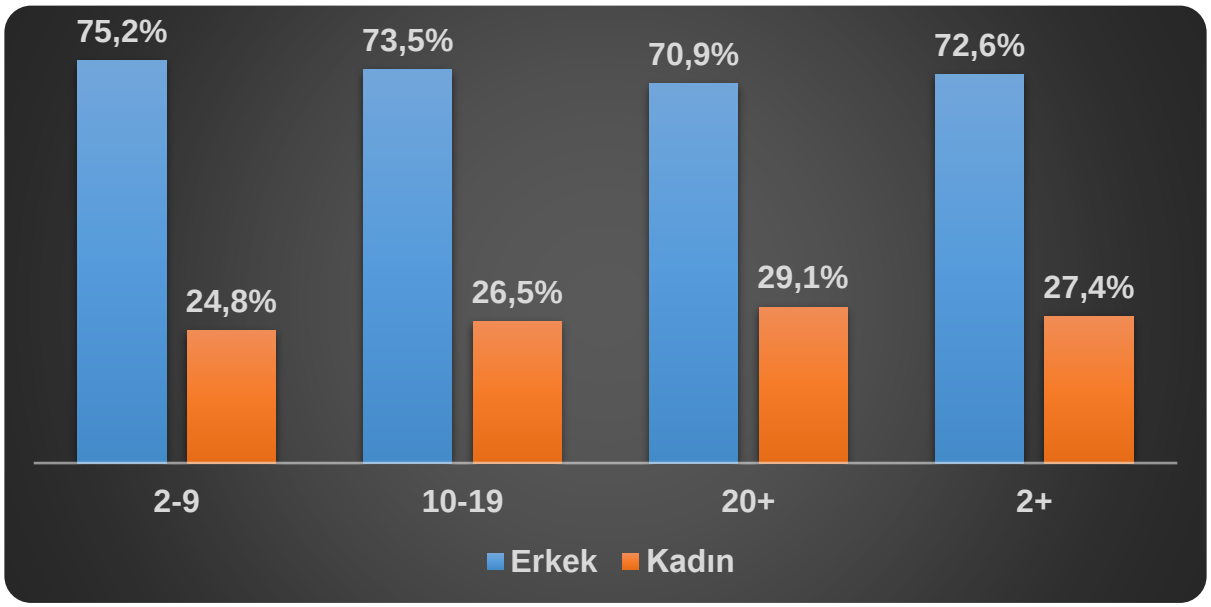

Kaynak: İPA 2019

Bütün işyeri büyüklüklerinde yaklaşık olarak her 4 çalışandan 3'ü erkektir. Kadınların en yüksek oranda çalıştığı işyeri büyüklüğü 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. İşyeri büyüklüğü arttıkça kadın istihdam etme oranı artmaktadır. Buna örnek olarak 2-9 istihdamlı işyerlerinde kadın istihdam oranı yüzde 24,8 iken 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde bu oran 4,3 puan daha fazla olmak üzere yüzde 29,1 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuç değerlendirilirken bu çalışmanın özel sektör işyerlerini kapsadığı dikkate alınmalıdır.

Tablo 15: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek	Erkek	Oran	Kadın	Oran	Toplam
Hizmet ve Satış Elemanları	1.536.551	66,6%	771.206	33,4%	2.307.757
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.820.650	84,5%	332.700	15,5%	2.153.350
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	1.711.866	86,5%	267.772	13,5%	1.979.638
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	1.215.314	68,2%	565.768	31,8%	1.781.082
Profesyonel Meslek Mensupları	1.028.536	62,0%	630.786	38,0%	1.659.322
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	701.559	54,6%	583.765	45,4%	1.285.324
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	882.719	76,3%	274.742	23,7%	1.157.461
Yöneticiler	502.970	78,6%	136.571	21,4%	639.541
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	51.008	86,4%	8.063	13,6%	59.071
Genel Toplam	**9.451.173**	**72,6%**	**3.571.374**	**27,4%**	**13.022.547**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında yer alan işyerlerinde çalışanlar meslek gruplarına göre analiz edildiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır; Bütün meslek gruplarında erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından fazladır. Kadın çalışan sayısının oransal olarak en fazla olduğu meslek grubu yüzde 45,4 ile "Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar" olup bunu yüzde 38 ile "Profesyonel meslek mensupları" izlemektedir. Erkek çalışan sayısının oransal olarak en fazla olduğu meslek grubu yüzde 86,5 ile "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" olup bunu yüzde 86,4 oranıyla "Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" takip etmektedir.

Toplam sayı olarak en fazla erkek çalışan "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubundadır. Daha sonra "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" ile "Hizmet ve satış elemanları" meslek grupları gelmektedir. Kadınların en fazla çalıştığı meslek grubu ise "Hizmet ve satış elemanları" dır. Bu sektörü "Profesyonel meslek mensupları" ile "Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar" meslek grupları izlemektedir.

Tablo 16: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (2+)

Kadın	Erkek	Genel
Satış Danışmanı	Satış Danışmanı	Satış Danışmanı
Temizlik Görevlisi	İşletmeci	Temizlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Şoför-Yük Taşıma	İşletmeci
Sekreter	Üretim İmal İşçisi	Üretim İmal İşçisi
Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Muhasebeci	Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma
Garson (Servis Elemanı)	Güvenlik Görevlisi	Makineci (Dikiş)
Satış Elemanı (Perakende)	Şoför (Yolcu Taşıma)	Büro Memuru (Genel)
Ön Muhasebeci	Makineci (Dikiş)	Güvenlik Görevlisi
Kasiyer	Büro Memuru (Genel)	Muhasebeci
Konfeksiyon İşçisi	Aşçı	Şoför (Yolcu Taşıma)
Aşçı	Pazarlamacı	Aşçı
Büro İşçisi	Muhasebeci	Büro İşçisi
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	İnşaat İşçisi	Pazarlamacı
Bulaşıkçı (Stevard)	Büro İşçisi	Satış Elemanı (Perakende)
İşletmeci	Tır-Çekici Şoförü	Kasiyer
Üretim İmal İşçisi	Elektrikçi(Genel)	Sekreter
Muhasebe Meslek Elemanı	Ambar/Depo Görevlisi	Konfeksiyon İşçisi
Çaycı	Akaryakıt Satış Elemanı	Ön Muhasebeci
Hemşire	Fabrika/İşletme Müdürü	İnşaat İşçisi

Kaynak: İPA 2019

Toplamda 5 bin 740 farklı meslekte çalışan bulunmaktadır. Erkekler 5 bin 588 farklı meslekte istihdam edilirken kadınlar 4 bin 107 farklı meslekte istihdam edilmektedir. Tablo 16'dan da görüldüğü üzere Türkiye genelinde en fazla çalışılan meslek olan "Satış danışmanı", hem erkekler hem de kadınlar arasında ilk sıradadır. "Temizlik görevlisi", "İşletmeci", "Üretim İmal İşçisi", "Garson (servis elemanı)" "Şoför (yük taşıma)" en fazla çalışılan meslekler olarak geçen yıllarla benzerlik arz ederken, kadınlar için "Muhasebe meslek elemanı", "Hemşire" meslekleri ile erkekler için ise "Ambar/depo görevlisi " ve "Yönetici (iş hizmetleri)" en fazla çalışılan meslekler grubuna ilk kez dâhil olmuştur. Kadınların ve erkeklerin en fazla çalıştığı ilk 20 mesleğin 8 tanesi ortaktır. Bunun dışında kadınların çalışmadığı erkek yoğunluklu ilk yirmi meslek şunlardır;

Taksi Şoförü, Otomotiv Kaporta İşçisi, Alçı Sıva Uygulayıcısı, İnşaat Elemanları Kalıpçısı (Elle), Yapı Yalıtımcısı, Mobil Vinç Operatörü, Oto LPG Montajcısı, Hallaç, Oltu Tası İşleme Ustası, Dizel Motorları Yakıt Pompası ve Enjektör Ayarcısı, Egzoz Tamircisi, Alçı Levha Uygulayıcısı, Diğer Metal Çekiciler ve Şekillendiriciler, Hidrolik Pnömatikçi, Benzinli Otomotiv Mekanikeri, Lastik Kaplama İşçisi, Bireysel ve Ticari Klima Sistemleri Montaj ve Servis Elemanı, Prefabrik Yapı Montaj İşçisi, Ateşçi (Dinamitçi), Kalorifer Tesisatçısı.

Tablo 17: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (2-9)

Kadın	Erkek	Toplam
Satış Danışmanı	İşletmeci	İşletmeci
Sekreter	Satış Danışmanı	Satış Danışmanı
Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Tasıma	Garson (Servis Elemanı)
Muhasebeci	Garson (Servis Elemanı)	Şoför-Yük Tasıma
İşletmeci	Üretim İmal İşçisi	Muhasebeci
Ön Muhasebeci	Şoför (Yolcu Tasıma)	Üretim İmal İşçisi
Büro Memuru (Genel)	Muhasebeci	Temizlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Yönetici (İş Hizmetleri)	Şoför (Yolcu Tasıma)
Aşçı	Pazarlamacı	Büro Memuru (Genel)
Büro İşçisi	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Garson (Servis Elemanı)	Aşçı	Aşçı
Kasiyer	Büro Memuru (Genel)	Sekreter
Muhasebe Meslek Elemanı	Büro İşçisi	Büro İşçisi
Çaycı	Temizlik Görevlisi	Ön Muhasebeci
Bulaşıkçı (Stevard)	İnşaat İşçisi	Yönetici (İş Hizmetleri)
Üretim İmal İşçisi	Kasiyer	Pazarlamacı
Eczacı Kalfası	Elektrikçi (Genel)	Kasiyer
Bayan Kuaförü	Kamyon Şoförü	Muhasebe Meslek Elemanı
Avukat	Akaryakıt Satış Elemanı	İnşaat İşçisi
Eczane İşçisi	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	Eczacı Kalfası
Paketleme İşçisi	Taksi Şoförü	Çaycı

Kaynak: İPA 2019

Çalışanların meslek dağılımına işyeri büyüklüğüne göre bakıldığında ise 2-9 çalışanı olan küçük işyerlerinde ülke genelini temsil eden 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerine göre farklılaşma olduğu görülmektedir. Erkek çalışanların en çok çalıştıkları ilk üç mesleğe bakıldığında "İşletmeci", "Satış danışmanı" ve "Şoför (yük taşıma)" bulunurken kadın çalışanların ilk üç mesleğine bakıldığında "Satış danışmanı", "Sekreter" ve "Temizlik görevlisi" meslekleri vardır.

Bu büyüklükteki işyerlerinde cinsiyetlere göre en çok çalışılan ilk mesleğin kadınlara göre "Satış Danışmanı" iken erkeklere göre "İşletmeci" olarak değiştiği bu durumun toplam en çok çalışılan mesleğin de "İşletmeci" olarak değişmesine yol açtığı anlaşılmaktadır. Bu durum, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde çalışan sayısının az oluşundan kaynaklı olarak, işyerinde iş ve işlemleri yürütmekten sorumlu olan ve her işyerinde bulunması söz konusu olan "İşletmeci" mesleğini ön plana çıkarmıştır. Ayrıca 2-9 çalışanı olan işyerlerinde dikkat çeken diğer bir husus ise kadınlarda "Avukat" mesleğinin en çok çalışılan ilk yirmi mesleğin içerisinde olmasıdır.

Tablo 18: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (10-19)

Kadın	Erkek	Toplam
Satış Danışmanı	Satış Danışmanı	Satış Danışmanı
Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Tasıma	Şoför-Yük Tasıma
Muhasebeci	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Sekreter	Üretim İmal İşçisi	Temizlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Pazarlamacı	Makineci (Dikiş)
Büro Memuru (Genel)	İşletmeci	Muhasebeci
Ön Muhasebeci	Makineci (Dikiş)	Üretim İmal İşçisi
Aşçı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Pazarlamacı
Garson (Servis Elemanı)	Şoför (Yolcu Tasıma)	Büro Memuru (Genel)
Kasiyer	Temizlik Görevlisi	Aşçı
Bulaşıkçı (Stevard)	Aşçı	İşletmeci
Büro İşçisi	Büro Memuru (Genel)	Ön Muhasebeci
Mutfak Görevlisi	Muhasebeci	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)
Pazarlamacı	Tır-Çekici Şoförü	Sekreter
Okul Öncesi Öğretmeni	İnşaat İşçisi	Şoför (Yolcu Tasıma)
Çaycı	Ambar/Depo Görevlisi	Büro İşçisi
Muhasebe Meslek Elemanı	Sıvacı	Kasiyer
Müşteri Temsilcisi	Elektrikçi (Genel)	Tır-Çekici Şoförü
El ve Makine Dikişçisi (Genel)	Büro İşçisi	İnşaat İşçisi
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Güvenlik Görevlisi	Bulaşıkçı (Stevard)
Konfeksiyon İşçisi	Ahşap Mobilya İmalatçısı	Ambar/Depo Görevlisi

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında yer alan 10-19 istihdamlı işyerlerinde cinsiyete göre en çok çalışılan mesleklerin ülke genelini temsil eden 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Erkek çalışanların en çok çalıştıkları ilk üç mesleğe bakıldığında "Satış danışmanı", "Şoför (yük taşıma)" ve "Garson (servis elemanı)" bulunurken kadın çalışanların ilk üç mesleğine bakıldığında "Satış danışmanı", "Temizlik görevlisi" ve "Muhasebeci" meslekleri vardır.

Bu durumda her iki cinsiyette de en çok çalışılan meslek "Satış Danışmanı" olarak ilk sırada yer almaktadır. Bunun dışında 10-19 istihdamlı işyerlerinde en çok çalışılan meslekler arasında kadınlarda "Okul Öncesi Öğretmeni" nin ilk yirmi meslek içerisinde yer alması da bu büyüklükteki işyerlerini farklılaştıran unsurlardan biridir.

Tablo 19: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler (20+)

Kadın	Erkek	Toplam
Temizlik Görevlisi	Üretim İmal İşçisi	Temizlik Görevlisi
Satış Danışmanı	Güvenlik Görevlisi	Üretim İmal İşçisi
Makineci (Dikiş)	Temizlik Görevlisi	Güvenlik Görevlisi
Satış Elemanı (Perakende)	Şoför-Yük Tasıma	Satış Danışmanı
Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)	Şoför-Yük Tasıma
Konfeksiyon İşçisi	Şoför (Yolcu Tasıma)	Garson (Servis Elemanı)
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Satış Danışmanı	Makineci (Dikiş)
Kasiyer	Büro Memuru (Genel)	Büro Memuru (Genel)
Garson (Servis Elemanı)	Makineci (Dikiş)	Satış Elemanı (Perakende)
Muhasebeci	İnşaat İşçisi	Şoför (Yolcu Tasıma)
Hemşire	Aşçı	Konfeksiyon İşçisi
Sekreter	Ambar/Depo Görevlisi	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi
Üretim İmal İşçisi	Tır-Çekici Şoförü	Aşçı
Güvenlik Görevlisi	Satış Elemanı (Perakende)	Muhasebeci
Bulaşıkçı (Stevard)	Konfeksiyon İşçisi	Kasiyer
Paketleme İşçisi	Metal Mamuller Montaj İşçisi	Büro İşçisi
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Pazarlamacı	Paketleme İşçisi
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Elektrikçi (Genel)	İnşaat İşçisi
Büro İşçisi	Büro İşçisi	Ambar/Depo Görevlisi
Aşçı	Satış Temsilcisi / Plasiyer	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Mağaza Sorumlusu/Şefi	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Kalite Kontrolcü

Kaynak: İPA 2019

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde erkek çalışanların ilk üç mesleğine bakıldığında "Üretim imal işçisi", "Güvenlik görevlisi" ve "Temizlik görevlisi" bulunurken kadın çalışanların ilk üç mesleğine bakıldığında "Temizlik görevlisi", "Satış danışmanı" ve "Makineci (dikiş)" meslekleri vardır. 20+ işyerlerinde cinsiyet faktörü hesaba katılmaksızın ise en fazla çalışılan ilk üç meslek şu şekildedir; "Temizlik görevlisi", "Üretim imal işçisi" ile "Güvenlik görevlisi" dir.

Grafik 7: Sektörlere Göre Çalışanların Yüzde Dağılımı

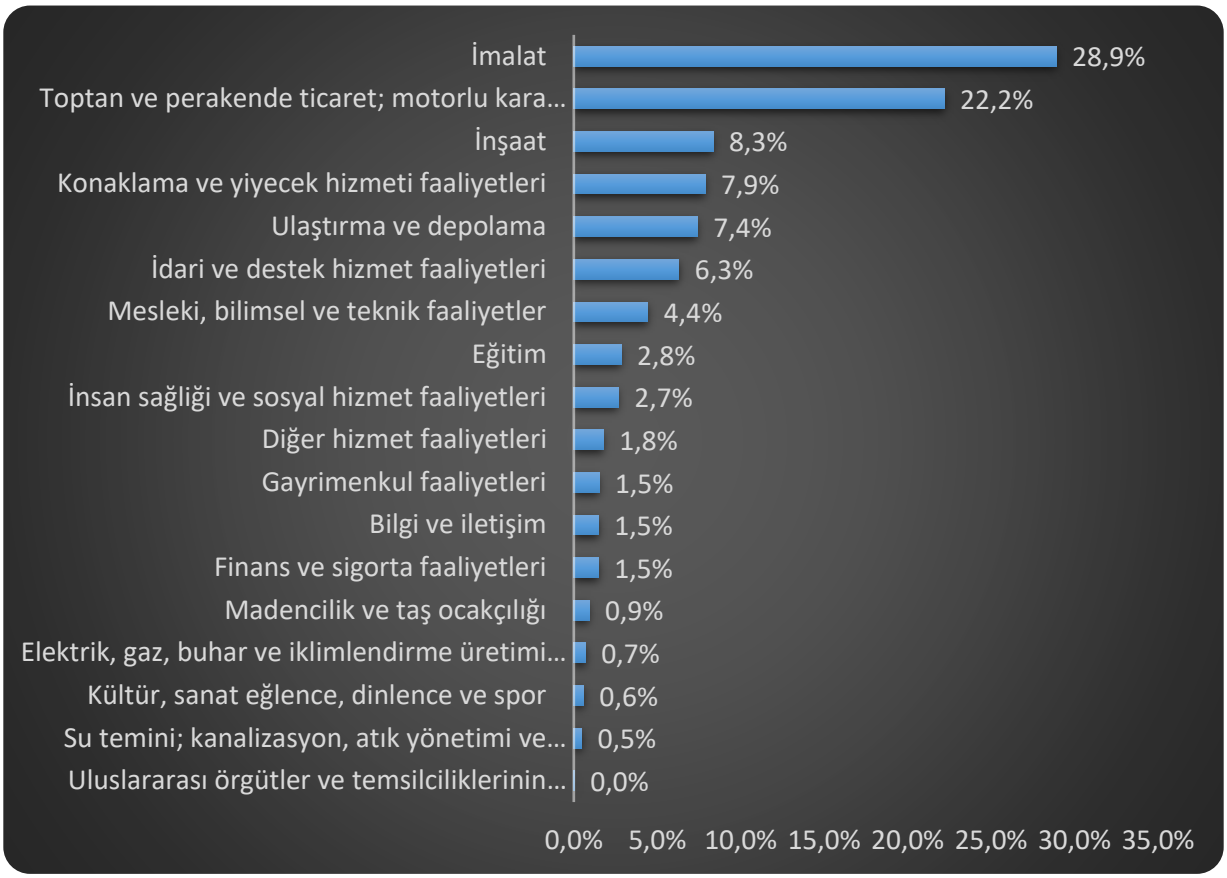

Kaynak: İPA 2019

Grafik 6'da sektörlere göre çalışanların toplam istihdam içindeki yüzdesi ifade edilmiştir. Buna göre en fazla istihdam "İmalat" sektöründedir. Bunu Toptan ve perakende ticaret" ve "İnşaat" sektörleri izlemektedir. En az istihdama sahip olan sektör "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörüdür. Söz konusu sektör sıralamasının geçen yıla göre aynı kaldığı ancak oranlarda değişim yaşandığı görülmektedir. Bir önceki yıl yüzde 31'i "İmalat" yüzde 11,3'ü "İnşaat" sektörlerinde yer alan çalışanların bu yıl oranlarının azaldığı bunun yerine "Toptan ticaret ve perakende" sektörünün mevcut istihdamdaki payının büyüdüğünü görmekteyiz. Bir önceki yıl yüzde 20,5 olan söz konusu oran bu yıl 2,2 puan artarak yüzde 22,2'ye yükselmiştir.

1.2.AÇIK İŞLER

İşgücü piyasasının talep tarafına ilişkin bir gösterge olan açık işler, işgücü talebine yönelik olarak planlanan politikalar anlamında başvurulan önemli bir veri kaynağını ifade etmektedir. İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya çıkarmada temininde güçlük çekilen meslekler ile en önemli kanıt bu çalışmanın üçüncü bölümünde işlenen açık iş bilgileridir. 2019 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında, açık iş tanımı; henüz ortaya çıkmış ve doldurulmamış, işverenin işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda İşgücü Piyasası Araştırmalarında işyeri bilgi formunun uygulanması sırasında açık işler, işyerinde "fiilen" ihtiyaç duyulan ve aktif arama kanalı ile aranılan meslekleri ifade etmektedir.

Açık iş, işverenin piyasadan (dışarıdan) işgücü alarak doldurmak istediği işleri ifade eder. Açık iş oranı hakkındaki veriler, işgücü yetiştirme programlarının cari ihtiyaçlara daha duyarlı hale getirilmesini sağlama ve işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği belirleme gibi yönlerden fayda sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında işyerlerine 2019 yılı 1 Nisan-3 Mayıs tarihleri arasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bir anlamda ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin personel ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan meslekler yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, açık işlerde engelli talep edilip/edilmediği, aranan beceriler ve açık işleri hangi kanallar ile aradıkları da sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilecektir.

Çalışma kapsamında açık işlere ilişkin talep edilen cinsiyet bilgisi de sorulmuştur. Kuruma gelen açık iş verilerinde İŞKUR, cinsiyet ayrımına yer vermemekte ve işverenlerden gelen açık iş taleplerini cinsiyet ayrımında almamaktadır. Ayrımcılık yaratmaması açısından açık iş verileri cinsiyet ayrımı olmadan toplanmaktadır. Ancak bu çalışma veri üretmeye yönelik bir araştırma olduğundan dolayı açık işlerde cinsiyet ayrıntısı sorulmuştur. Kadın istihdamının önündeki engeller bir nebze olsun tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu şekilde politika üreticilere ve kullanıcılara veri sağlanmıştır. Seçenekler arasında "cinsiyet önemli değil" seçeneği de yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 411 bin 802 işyerinden 118 bin 588 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve 118 bin 588 işyerinde toplam 329 bin 285 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Araştırma kapsamındaki 2+ istihdamlı her 100 işyerinden 8,4'ünde açık iş bulunmakta olup işyeri büyüklüklerine göre incelendiğinde; işyeri büyüklüğü arttıkça açık işi olan işyeri oranının da arttığı ortaya çıkmaktadır. Zira 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 7,2'inde açık iş bulunmakta olup 10-19 istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 13'e ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 18,4'e çıkmaktadır.

Grafik 8: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Bulunan İşyeri Oranları

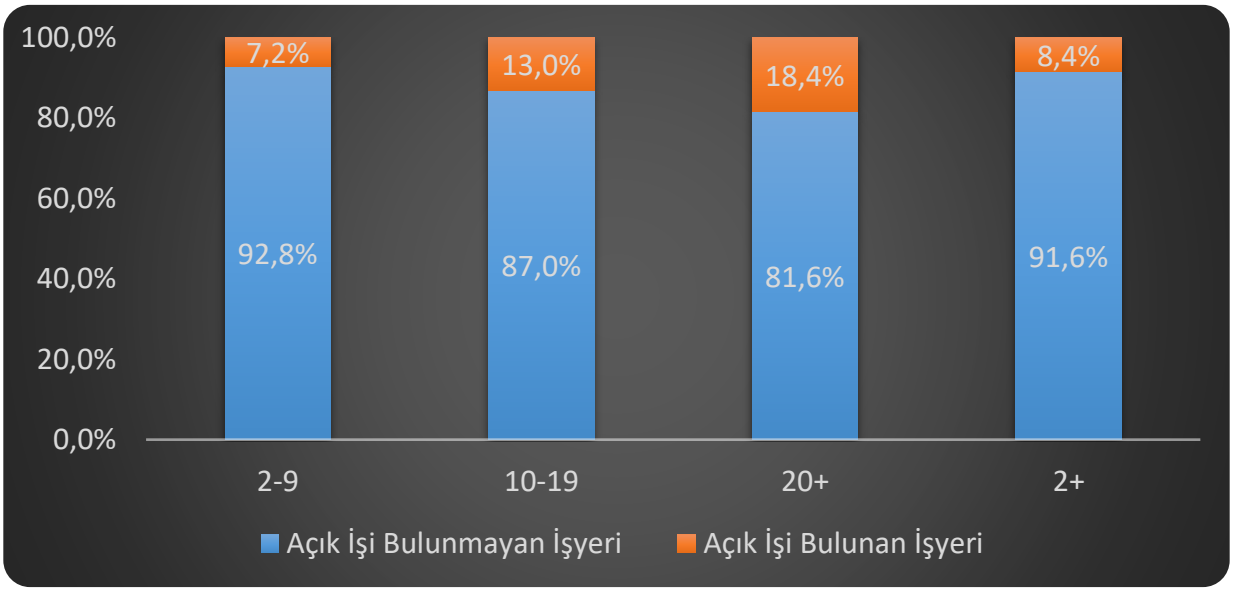

Kaynak: İPA 2019

2018 yılına göre açık işi olan işyeri oranı 4,2 puan azalmıştır. İşyeri büyüklükleri açısından geçen yıl ile karşılaştırıldığında 2-9 istihdamlı işyerlerinde oranın 3,8 puan, 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde 4,3 puan, 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 4,9 puan azaldığı görülmüştür. 2-9 istihdamlı her 100 işyerinin yüzde 7,2'sinde, 10-19 arası istihdamlı her 100 işyerlerinin yüzde 13'ünde ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise her 100 işyerinin yüzde 18,4'ünde açık iş bulunmaktadır.

Tablo 20'de ise sektörler itibariyle açık işi olan işyerlerinin oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 20: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranı (%)

Sektörler	2-9	10-19	20+	2+
Diğer hizmet faaliyetleri	13,7	12,7	17,8	13,8
Bilgi ve iletişim	11,2	14,7	30,5	13,5
İmalat	11,2	15,9	24,4	13,5
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	11,6	19,0	24,6	12,9
Eğitim	9,5	11,6	14,1	10,8
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	10,0	8,5	12,7	10,2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	8,3	11,4	16,8	10,1
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	6,3	17,8	22,8	9,5
Madencilik ve taş ocakçılığı	5,3	9,2	13,2	8,2
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	3,8	13,2	27,9	7,4
Toptan ve perakende ticaret	6,4	14,8	18,5	7,4
Gayrimenkul faaliyetleri	6,8	5,3	16,5	6,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3,9	5,8	10,1	5,6
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4,5	11,3	12,2	5,1
İnşaat	4,5	5,4	5,7	4,8
Finans ve sigorta faaliyetleri	3,5	9,0	23,1	4,5
Ulaştırma ve depolama	3,1	11,4	12,4	3,8
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,2	8,7	15,1	3,1
Genel Toplam	**7,2**	**13,0**	**18,4**	**8,4**

Kaynak: İPA 2019

Açık işi olan işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı, işyerlerinin açık iş verme potansiyelini göstermektedir. “Diğer hizmet faaliyetleri” sektörü diğer sektörlere nazaran en yüksek oranda açık işi olan işyeri bulunan sektördür. Uluslararası ekonomik faaliyet sınıflamasına göre üye olunan kuruluşların faaliyetleri ile bilgisayarların, kişisel eşyaların ve ev eşyalarının onarımı alt gruplarından oluşan “Diğer hizmet faaliyetleri” sektöründeki 2-9 işyerleri için bu oran yüzde 13,7; 10-19 işyerleri için yüzde 12,7 ve 20+ işyerleri için yüzde 17,8 olarak tespit edilmiştir.

Farklı işyeri büyüklükleri farklı sektörlerde açık işi olan işyeri oranı açısından farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. “Bilgi ve İletişim” sektöründe 20+ işyerlerinde işyerlerinin %30’unun açık işi bulunmasına rağmen bu oran “İnşaat” sektöründe %5,7’ye kadar düşmektedir.

Araştırma kapsamında ülkemizde en fazla oranda açık işi bulunan işyeri olan "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörünü sırasıyla "Bilgi ve iletişim" ile "İmalat" sektörleri takip etmektedir.

Bilgi ve İletişim sektöründe açık işi olan işyeri oranını artmış olması nitelikli işgücüne olan ihtiyacı ortaya koymaktadır. Özellikle turizm alanında yaşanan olumlu gelişmelerin 2019 yılında artarak devam etmesi "Konaklama ve yiyecek faaliyetleri" sektörünü etkilemiştir.

Açık işi olan işyeri oranı en düşük sektörler ise "Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor", "Ulaştırma ve depolama" ile "Finans ve sigorta" olmuştur.

Tablo 21: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	2-9	10-19	20 +	2+
İmalat	53.490	13.469	50.176	117.135
Toptan ve perakende ticaret	50.808	8.649	16.615	76.071
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22.064	5.799	13.643	41.506
İnşaat	13.583	2.162	2.493	18.238
Diğer hizmet faaliyetleri	11.315	642	1.131	13.088
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	3.542	740	8.585	12.867
Ulaştırma ve depolama	5.069	1.441	4.515	11.025
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5.620	1.572	1.854	9.046
Bilgi ve iletişim	2.521	637	3.474	6.633
Eğitim	2.261	1.564	1.714	5.540
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.253	777	2.506	5.537
Gayrimenkul faaliyetleri	3.660	130	527	4.317
Madencilik ve taş ocakçılığı	374	188	2.825	3.387
Finans ve sigorta faaliyetleri	797	320	1.182	2.299
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	602	125	517	1.243
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	114	31	435	580
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	332	58	184	574
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	19	59	120	197
Genel Toplam	**178.424**	**38.364**	**112.497**	**329.285**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin sektörel dağılımına bakıldığında birinci sırayı yüzde 35,6 oranıyla "İmalat" sektörü almaktadır. İkinci sırayı yüzde 23,1 oranıyla "Toptan ve perakende ticaret" sektörü almıştır. Üçüncü sırada yüzde 12,6 ile "Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri" sektörü bulunmaktadır. Her 10 açık

işten yaklaşık 7 tanesi (% 71,3) bu üç sektöre aittir. Alınan açık işlerde en düşük paya sahip olan sektör ise "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörüdür.

Tablo 22: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Oranları(%)

Sektörler	2-9	10-19	20+	2+
Diğer hizmet faaliyetleri	7,2%	2,4%	1,9%	5,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	5,5%	4,1%	2,6%	3,9%
Bilgi ve iletişim	4,5%	3,1%	2,8%	3,3%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	1,0%	5,2%	3,9%	3,3%
İmalat	6,4%	4,0%	1,8%	3,0%
Madencilik ve taş ocakçılığı	2,7%	1,8%	2,8%	2,7%
Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı	3,7%	2,3%	1,4%	2,6%
Gayrimenkul faaliyetleri	2,8%	0,6%	1,0%	2,1%
İnşaat	3,0%	1,2%	0,5%	1,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1,7%	1,5%	1,5%	1,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3,4%	2,0%	1,0%	1,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	4,1%	2,0%	1,2%	1,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,9%	2,2%	0,8%	1,5%
Eğitim	3,3%	3,2%	0,7%	1,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,4%	0,6%	1,4%	1,2%
Ulaştırma ve depolama	1,3%	1,4%	0,9%	1,1%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,1%	0,8%	0,4%	0,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1,2%	0,6%	0,6%	0,6%
Genel Toplam	**4,0%**	**2,6%**	**1,5%**	**2,5%**

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen açık iş oranı, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. Bu kapsamda ülke geneli açık iş oranı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre 1,7 puan azalış gösteren açık iş oranının tüm işyeri büyüklüklerinde de azaldığı görülmektedir.

Açık iş oranı işyerlerinin büyüklüğüne göre değişmekte olup bu kapsamda açık iş oranının en çok 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüksek olduğu görülmektedir. Söz konusu işyerlerinde açık iş oranı, yüzde 4 olarak gerçekleşmiştir. Buna ek olarak 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 2,6 ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise en düşük oran olan yüzde 1,5 olarak gerçekleşmiştir.

Açık iş oranı en yüksek olan sektör "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörleridir. Daha sonra sırası ile "Konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörü" gelmektedir. En fazla açık iş

“İmalat” sektöründe bulunmasına rağmen “Diğer hizmet faaliyetleri” sektöründeki açık iş kapasitesi daha yüksektir. 2+ istihdamlı işyerlerinde Türkiye genelinde açık iş oranı olan yüzde 2,5’in üzerinde kalan sektörler; “Diğer hizmet faaliyetleri”, “Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri”, “Bilgi ve iletişim”, “Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri”, “İmalat” “Madencilik ve taş ocakçılığı” ve “Toptan ve perakende ticaret” sektörleri olmuştur.

Grafik 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

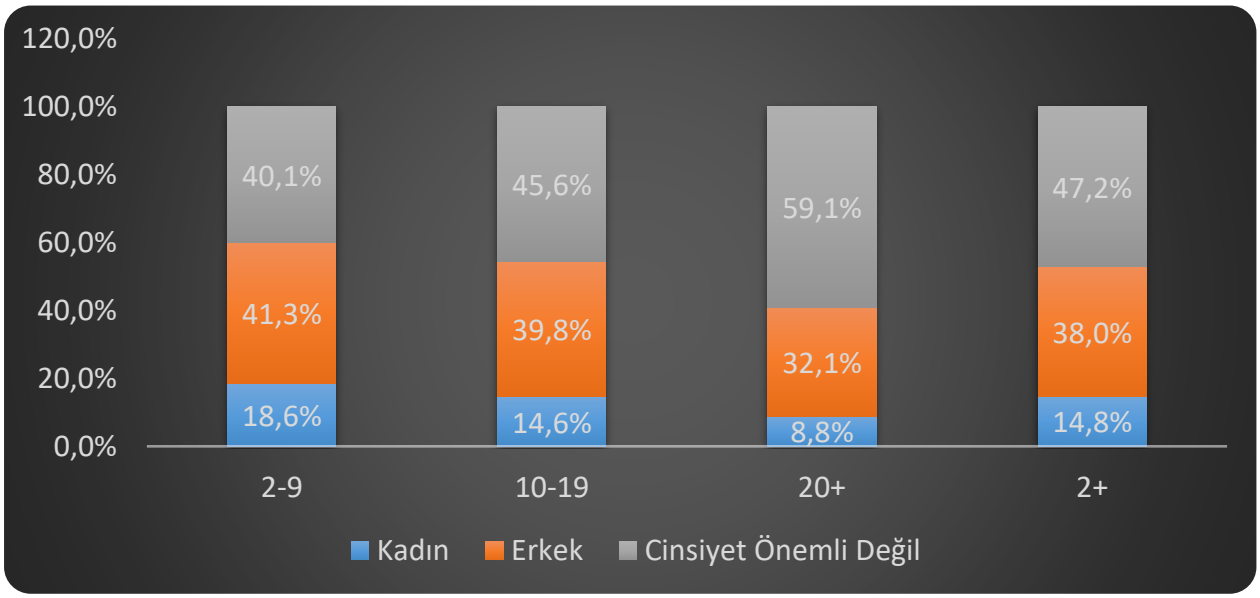

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerde talep edilen cinsiyet tercihi bilgisi işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin önemli bir veri sunmaktadır. Özellikle Türkiye işgücü piyasasında kadınların yerini ve önemini ortaya koymak bağlamında işverenlerin açık iş talepleri hakkında bilgi toplanırken, cinsiyet ayrımı yapıp yapmadıklarını belirlemek önemli bir husustur. Ülkemizde işverenler, istihdam etmeyi planladıkları kişiler hakkında karar verirken çeşitli nedenlerle kadınlar özelinde olumsuz tutum sergileyebilmektedir. Kadınlara yönelik istihdam politikalarının planlanması ve kadın istihdamının arttırılması amacıyla özellikle bu araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerin dikkatli analiz edilmesi ve kullanılması önemlidir.

Türkiye genelinde 162 bin 569 işyerinden toplam 329 bin 285 kişilik açık iş derlenmiştir. Bunların yüzde 38’sinde sadece erkek işgücü talebinin olduğu görülmektedir. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 45,5’inin sadece “erkek” işgücü talebinin olduğu bu oranın 2019’da 7,5 puan azaldığı gözlemlenmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise 2018 yılına göre açık işlerde “kadın” tercihi ve “cinsiyet önemli değil” oranı artış göstermiş buna karşın erkek tercihi ise azalmıştır.

Tüm işyeri büyüklükleri incelendiğinde her grupta erkek istihdamının fazla olması dolayısıyla açık işlerde erkek işgücü tercihinin kadınlara nazaran yüksek olması kaçınılmazdır. Buna ek olarak Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde hem 10 – 19 istihdamlı işyerlerinde hem de 20+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha az olduğunun tespiti önemlidir. Araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 14,8'inde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi göze çarpmaktadır. Bu oran 2-9 istihdamlı işyerlerinde yüzde 18,6; 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde yüzde 14,6 ve 20+ işyerlerinde ise yüzde 8,8 olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre ülke genelini temsil eden 2+ işyerlerinde açık işlerde "cinsiyet önemli değil" oranı artış göstermiş ayrıca kadının istihdamını arttırmaya yönelik politikaların da etkisiyle "kadın" işgücü tercih edilme oranı geçen yıla göre 1,9 puan artış göstermiştir. Buna karşın açık işlerde "erkek" işgücü tercih edilme oranı üzerinden analiz yapıldığında ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde sadece "erkek" işgücü tercih edilme ihtimalinin geçen yıla göre daha düşük olduğu görülmektedir. 20 ve daha fazla kişi istihdamlı işyerlerinde kadın işgücü talebi ortalamanın oldukça altında gibi görülse de aslında bu işyeri grubunda açık işler için cinsiyetin önemli olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Kurumsal firmalarda bu eğilimin ortaya çıkması özellikle daha eğitimli işgücünün talep edilmesi ve "erkek işi" olarak adlandırılabilen mesleklerden ziyade bu tür firmalarda "beyaz yakalı" personel istihdamının önemli olması ve bu bağlamda kadın ya da erkek tercihinin pek bir anlam ifade etmediğini göstermektedir. Sonuç olarak açık işlerde işyeri büyüdükçe belirli bir cinsiyetin tercih edilme olasılığı azalırken cinsiyetin önemli olmadığı işgücü talebinin belirgin oranda arttığı anlaşılmaktadır.

Tablo 23: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi (%)

Eğitim Düzeyi/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Lise Altı	24,8%	18,2%	16,2%	18,2%
Çıraklık	0,0%	1,5%	0,9%	1,0%
Genel Lise	19,6%	16,1%	24,7%	20,6%
Meslek Lisesi	5,0%	14,7%	4,5%	8,4%
Meslek Yüksekokulu	6,3%	3,8%	4,0%	4,3%
Lisans	8,5%	5,1%	13,9%	9,7%
Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,5%	0,2%
Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	35,9%	40,7%	35,4%	37,5%
Genel Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Kaynak: İPA 2019

Tablo 23'de ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan 329 bin 285 açık işin talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılımına yer verilmektedir. Tespit edilen tüm açık işler içerisinde en fazla talep edilen eğitim düzeyi "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" olmuştur. Bir diğer ifadeyle açık işlerde yüzde 37,5 oranında açık iş pozisyonlarında özellikle bir eğitim düzeyi aranmamakta ve bu da işlerde yapılmasında eğitimin belirleyici olmadığı ve işverenin işi yapsın yeter bakış açısını yansıttığı sahip olan kişilerin de yapabileceği düzeyde olduğunun göstergesidir. Yapılacak iş ile eğitim düzeyi bağlantısının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 20,6 ile "genel lise" gelmektedir. Akabinde ise yüzde 18,2 ile "lise altı" eğitim seviyesi bulunmaktadır.

Açık işlerinde sadece kadın ya da erkek işgücünü istihdam etme eğiliminde olan ya da herhangi bir cinsiyet ayrımına gitmeyen işverenler eğitim tercihlerini belirtirken en fazla "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" seçeneğini tercih etmişlerdir. Ancak kadın ya da erkek işgücü tercihlerinde herhangi bir eğitim düzeyi talep etmeme oranı erkeklerde daha yüksektir. Açık işlerinde erkek işgücü istihdamı tercihinde olan işverenler bu açık işlerin yüzde 40,7'sinde herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunmamışlardır. Bu oran kadınlarda yüzde 35,9 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" tercihinden sonra belirli bir eğitim düzeyi olarak tercih edilen en fazla oran kadınlarda yüzde 19,6 ile "genel lise" seviyesinde gerçekleşmiştir. Erkeklerde ise yüzde 18,2 ile "lise altı" olarak tespit edilmiştir. Söz konusu oranlarda bir önceki yıla göre anlamlı farklılaşmalar görülmektedir. Genel olarak açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerinden Genel lise ve Lisans eğitim düzeyi talebinin arttığı

görülmektedir. Bir önceki yıl genel lise düzeyi yüzde 16 seviyesinde iken bu yıl 4,6 puan artış göstermiştir. Benzer şekilde lisans eğitim düzeyi bir önceki yıl yüzde 7,2 iken 2,7 puan artışla yüzde 9,7'ye yükselmiştir.

Erkek işgücü istihdam tercihinde kadınlara nazaran daha fazla oranda "herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" tercihinde bulunulması ve özellikle kadın işgücü tercihinde eğitim düzeyi talepleri incelendiğinde genel lise ve lisans düzeyinin erkeklere göre daha fazla oranda tercih edilmesi, işgücü piyasasında kadınların eğitim seviyesi arttıkça işgücüne katılma ve istihdam oranlarındaki artışını da desteklemektedir. Zira kadın işgücü tercihlerinde yüzde 8,5 oranında lisans mezunu talep edilirken, bu oran erkeklerde yüzde 5,1'dir. Genel olarak bakıldığında nitelikli kadın istihdam etmek isteyen işveren sayısının artış gösterdiği görülmektedir.

Lisans mezunlarına en yüksek oranda talep cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerdedir. Bu durum bize eğitim seviyesi yüksek işgücü arandığında cinsiyet farklılaşması minimum düzeye indiğini göstermektedir. Lisansüstü eğitime sahip işgücü talebi için cinsiyet farklılaştırmasına gidilmemiştir. Eğitim düzeyi yüksek işgücü ihtiyacı işgücü piyasasındaki cinsiyet farklılaştırmasını ortadan kaldırmaktadır.

Tablo 24: Açık İşlerde İşyeri Büyüklüğüne Göre Talep Edilen Cinsiyet ve Eğitim Düzeyi (%)

İşyeri Büyüklüğü	Eğitim Düzeyi/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
2 – 9 İstihdamlı İşyerleri	Lise Altı	27,9%	18,4%	14,5%	18,6%
	Çıraklık	0,0%	1,4%	0,9%	1,0%
	Genel Lise	16,6%	18,1%	25,6%	20,9%
	Meslek Lisesi	4,7%	12,2%	4,6%	7,8%
	Meslek Yüksekokulu	6,3%	3,4%	3,7%	4,0%
	Lisans	10,0%	4,8%	11,5%	8,4%
	Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,3%	0,1%
	Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	34,5%	41,7%	38,9%	39,2%
	Genel Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
10 – 19 İstihdamlı İşyerleri	Lise Altı	6,8%	19,7%	15,3%	15,8%
	Çıraklık	0,0%	1,6%	0,0%	0,6%
	Genel Lise	31,3%	13,5%	18,9%	18,6%
	Meslek Lisesi	5,7%	9,7%	2,5%	5,9%
	Meslek Yüksekokulu	10,0%	4,2%	6,4%	6,0%
	Lisans	2,3%	3,6%	21,5%	11,6%
	Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,3%	0,1%
	Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	43,9%	47,7%	35,1%	41,4%
	Genel Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
20 + İstihdamlı İşyerleri	Lise Altı	24,4%	17,1%	18,3%	18,4%
	Çıraklık	0,1%	1,6%	1,1%	1,2%
	Genel Lise	22,7%	12,9%	25,1%	21,0%
	Meslek Lisesi	5,5%	22,0%	4,8%	10,4%
	Meslek Yüksekokulu	4,4%	4,5%	3,6%	4,0%
	Lisans	6,9%	6,1%	14,6%	11,2%
	Lisansüstü	0,1%	0,1%	0,7%	0,5%
	Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	36,0%	35,7%	31,7%	33,4%
	Genel Toplam	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Kaynak: İPA 2019

İşyeri büyüklükleri ayrımında cinsiyete göre talep edilen eğitim düzeyleri incelenecek olursa; 2-9 istihdamlı işyerleri için kadın işgücü tercihinde bulunulan açık işlerin yüzde 10'u lisans mezunu seviyesinde bir eğitim talebi söz konusuyken, bu oran 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 2,3 ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için ise yüzde 6,9 olarak tespit edilmiştir. Eğitim seviyesinin artması kadın istihdam olanağını arttırmaktadır.

Buna ek olarak dikkat çeken hususlardan biri 2-9 istihdamlı işyerlerinde herhangi bir eğitim düzeyi aramayan işyeri oranının bir hayli yüksek oluşudur. Söz konusu işyerlerinde yüzde 39,2 oranında açık işlerde herhangi bir eğitim düzeyi aranmamaktadır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde yüzde 41,4'e yükselmekte ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 33,4'e kadar düşmektedir.

Grafik 10: Açık İşlerde Engelli Çalıştırma Durumu

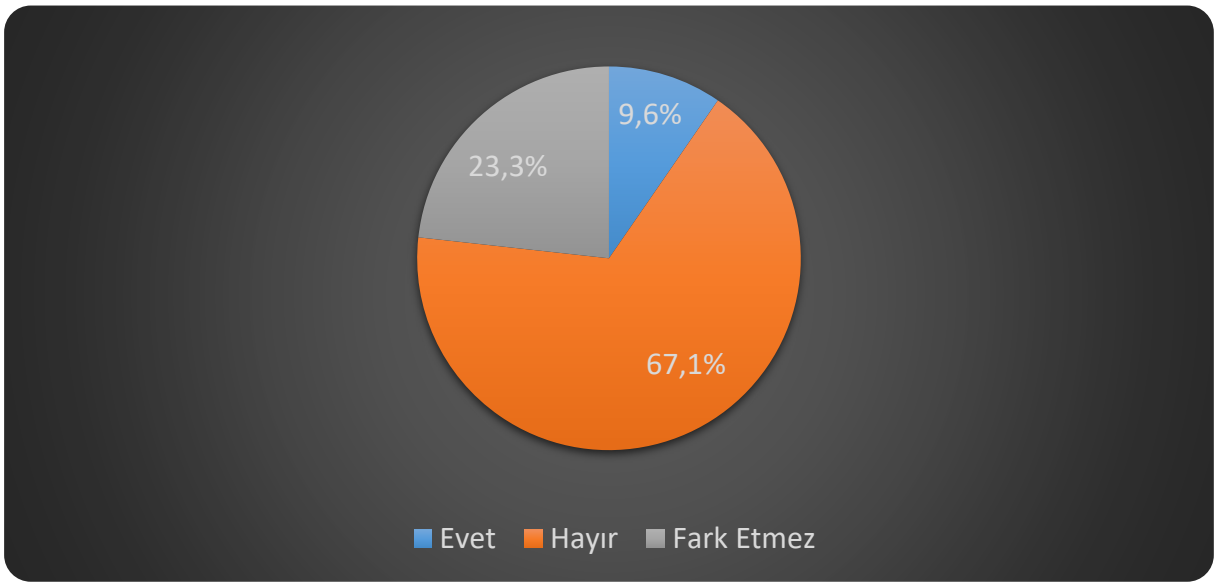

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında işverenlere "Açık işlerinizde engelli istihdam etmek ister misiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Söz konusu soruya işverenlerin evet, hayır ya da fark etmez cevaplarından birini vermeleri talep edilmiştir. Bu kapsamda ilgili soruya yüzde 9,6 oranında "evet" denilmiştir. "Fark etmez" diyenlerin oranı ise yüzde 23,3'dür. Başka bir bakış açısıyla açık işinde engelli istihdam etmek isteyen işverenlerin oranı yüzde 32,9'dur. Bu durumda hâlihazırdaki her 10 açık işin 3'ünde engellilerin istihdam edilebilecekleri anlaşılmaktadır. Ülkemizde engelli istihdamı açısından bu oran oldukça önemlidir. İşverenlerin engelli çalıştırma isteğinin geçen yıllara göre artış göstermesi de bu olumlu tablonun başka bir yönüdür. Bir önceki yıl yüzde 32,1 olan söz konusu oran 2019 yılında 0,8 puan artmıştır.

Tablo 25: İşyeri Büyüklüğüne Göre Engelli Çalıştırma İsteği

Engelli Tercihi	2-9	10-19	20+	2+
Evet	6,4%	3,5%	16,9%	9,6%
Fark Etmez	21,3%	22,7%	26,5%	23,3%
Hayır	72,3%	73,8%	56,6%	67,1%

Kaynak: İPA 2019

İşyeri büyüklüğü bazında engelli çalıştırma oranları incelendiğinde; 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 6,4, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 3,5 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise bu oran yüzde 16,9'dur. Diğer bir deyişle açık işi bulunan 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 28'inde, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 26,2'sinde ve 20+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 43,4 gibi rekor bir oranda engelli istihdamı talepleri mevcuttur.

Tablo 26: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler/İş Yeri Büyüklüğü	2-9	10-19	20+	2+
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	3	2	2
Takım Çalışması	3	2	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	5	5	5
Bilgisayar Kullanımı	6	7	6	6
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	7	6	8	7
Analitik Düşünebilme	8	8	7	8
Yenilikçi Düşünce Yeteneği	9	9	10	9
Yabancı Dil	10	10	9	10

Kaynak: İPA 2019

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler işyeri büyüklüğüne göre incelendiğinde tüm büyüklüklerde en fazla "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe" nin ön plana çıktığı görülmektedir. Sıralamada yer alan ilk beş becerinin bir önceki yılla aynı olduğu görülmektedir. Bilgisayar kullanımı becerisinin ise bir önceki yıl 8. sırada olup bu yıl 6. sıraya yükselmesi dikkat çekici olup bu durum ülkemiz işgücü piyasasının geçirmekte olduğu dönüşümün bir göstergesi olarak görülebilir. İşyeri büyüklüklerine göre açık işlerde talep edilen becerilerde büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. 20 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde açık işlerde aranan

becerilerde ilk üç sırada "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe", "fiziki ve bedensel yeterlilik", ve "takım çalışması" istenmektedir.

İşyeri büyüklüklerine göre talep edilen ilk üç beceri değişmemektedir. "Yabancı dil" becerisi ise 20+ istihdamlı kurumsal işyerleri hariç bütün işyeri büyüklüklerinde en son talep edilen beceri olmuştur.

Grafik 11: Yıllar İtibariyle Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)

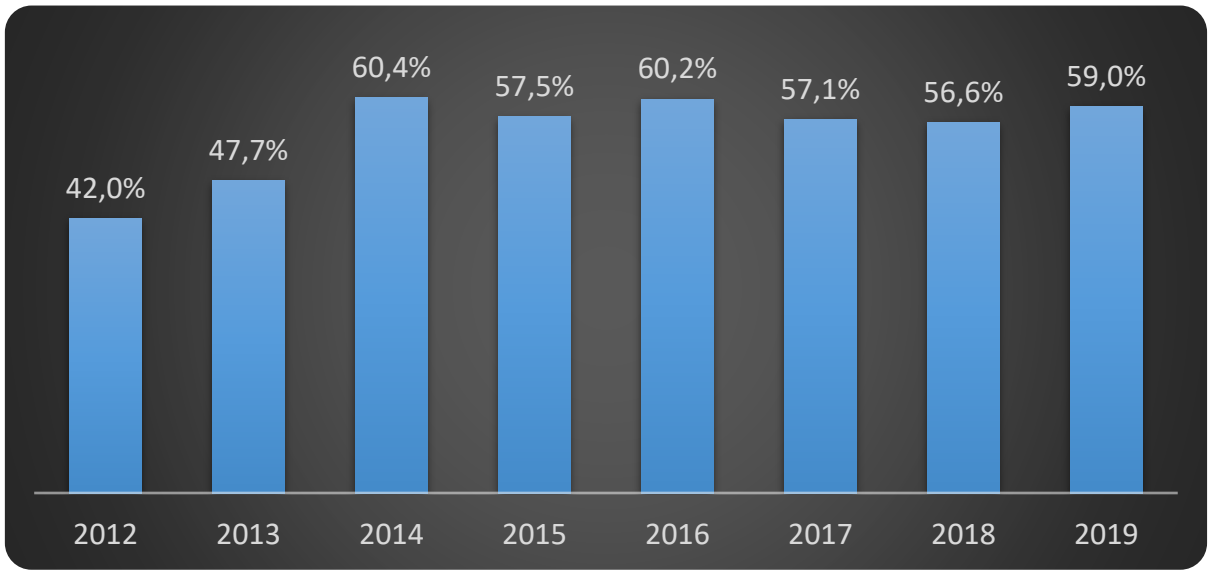

Kaynak: İPA 2012-2019

İŞKUR, son yıllarda işverenlere yönelik uyguladığı politika ve teşviklerle beraber büyük firmaların ilgisini çekmekte ve işverenlerin beraber çalışmak isteyecekleri önemli bir ortağa dönüşmektedir. Zira daha önceki yıllarda yapılan İşgücü Piyasası Araştırmaları neticesinde ortaya çıkan veriler de bu yargıyı destekler niteliktedir. 2012 yılı ve sonrasında yapılan saha araştırmalarında 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden toplanan bilgiler ışığında İŞKUR'un yıllar itibariyle artan bir seyirle işverenler tarafından açık işlerini karşılamada tercih edildiği tespit edilmiştir. 2012 yılından itibaren işverenlerle yüz yüze görüşerek gerçekleştirilmeye devam eden bu araştırmada işverenlerin yüzde 42 düzeyinden yüzde 59 oranına yükselen bir seyirle açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u tercih ettiği göze çarpmaktadır.

Tablo 27: Sektörlere Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Sektörler/Arama kanalları	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi çalışanlarım aracılığıyla
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,0%	8,2%	10,9%	**82,2%**	3,9%	24,1%
İmalat	49,0%	30,9%	26,0%	48,8%	5,2%	50,8%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	20,2%	13,1%	49,3%	61,8%	4,0%	40,7%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	48,3%	18,4%	30,5%	60,4%	6,0%	32,5%
İnşaat	**63,4%**	18,8%	21,4%	42,1%	7,4%	36,1%
Toptan ve perakende ticaret	56,3%	12,1%	28,7%	40,1%	4,6%	43,2%
Ulaştırma ve depolama	53,4%	22,6%	33,8%	46,0%	4,4%	45,8%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	52,0%	13,5%	35,8%	50,3%	2,7%	**56,1%**
Bilgi ve iletişim	19,8%	14,6%	**82,7%**	36,4%	**31,2%**	48,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	12,8%	23,8%	75,5%	30,5%	10,0%	39,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	59,8%	10,4%	36,4%	32,0%	7,9%	14,0%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	50,4%	16,1%	59,1%	29,6%	4,0%	42,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	30,8%	20,8%	54,3%	60,1%	5,2%	43,6%
Eğitim	31,0%	25,4%	46,7%	54,8%	6,0%	40,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	50,2%	15,1%	57,8%	36,3%	2,1%	34,8%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	59,2%	16,1%	52,5%	49,0%	5,6%	40,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	55,0%	30,1%	23,6%	27,9%	0,4%	41,8%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	4,9%	**49,4%**	63,5%	3,3%	4,1%	11,2%
Genel Toplam	**50,2%**	**21,3%**	**32,3%**	**45,3%**	**5,2%**	**46,4%**

Kaynak: İPA 2019

İşverenlerin açık işleri temin etmek için kullandıkları arama kanalları sektörler özelinde değerlendirilirse; “Finans ve sigorta faaliyetleri”, “Bilgi ve iletişim”, “Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı”, “İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri”, “Eğitim”, “Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler”, “İdari ve destek hizmet faaliyetleri” ve ”Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor” sektörlerinde “internet-sosyal medya” arama kanalının daha yoğun (yüzde 50’den fazla) şekilde kullanıldığı görülmektedir. Diğer sektörlerde ise sırasıyla önce “İŞKUR aracılığıyla” olmak üzere daha sonra “akraba-eş dost” ve en son ise “özel istihdam büroları” arama kanalı ile açık iş kadroları doldurulmaya çalışılmıştır.

İŞKUR’un arama kanalı olarak diğer arama kanallarından daha yüksek oranda kullanıldığı sektörler “Madencilik ve taş ocakçılığı”, “Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı”, ve “Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri” ve “İdari ve destek hizmet faaliyetleri” dir.

“Akraba-eş dost” arama kanalının en yüksek oranda kullanıldığı sektör ise yüzde 63,4 ile “İnşaat” sektörü olmuştur. İkinci sırada ise yüzde 59,8 oranı ile “Gayrimenkul faaliyetleri”; üçüncü sırada ise yüzde 59,2 ile “Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor” sektörü yer almıştır. Sektörler itibariyle arama kanalları genel olarak değerlendirildiğinde “akraba-eş dost” kanalı yoğun olarak kullanılmaktadır. Açık işlerde akraba-eş dost arama kanalının en az kullanıldığı sektör olan “Finans ve sigorta faaliyetleri” sektöründe yüzde 12,8 oranında tercih edilme söz konusudur.

“Özel istihdam büroları”nın açık işlerde arama kanalı olarak kullanılması ise sektörler itibariyle önemli değişiklikler göstermektedir. Özel istihdam bürolarının sektörler arasında en fazla kullanıldığı sektör yüzde 31,2 oranıyla “Bilgi ve iletişim”, ikinci olarak yüzde 7,9 ile “Gayrimenkul faaliyetleri” ve üçünü sırada ise yüzde 7,4 ile “İnşaat” sektörüdür. Özel istihdam bürolarının “Bilgi ve iletişim” sektöründe diğer tüm sektörlere göre çok daha fazla tercih edildiği göze çarpmaktadır.

Grafik 12: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+ İşyerleri)

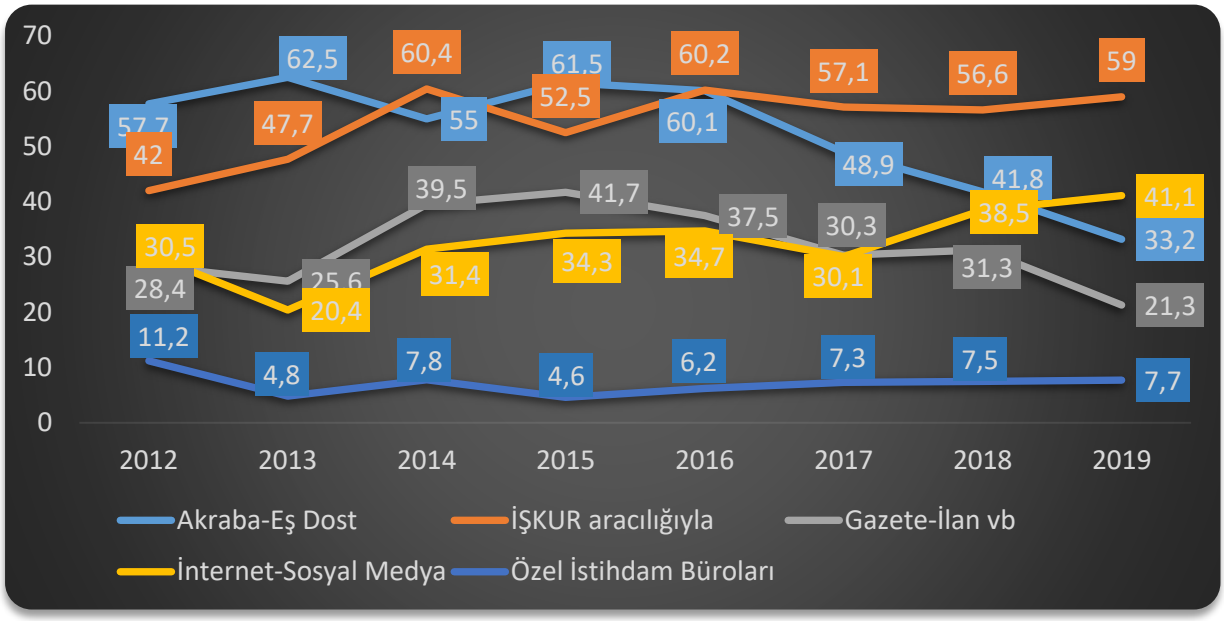

Kaynak: İPA 2019

İşverenler açık işlerini çeşitli kanallar vasıtasıyla duyurmakta ve bu kanallarla talep ettikleri işgücünü istihdam etme yoluna gitmektedir. İşverenlerin tercih ettikleri çeşitli arama kanalları bir nevi ihtiyaç duyulan personelin kolay bir şekilde temin edebilmesinin yolu olmaktadır. Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinden açık işlerde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; en yüksek oranda (yüzde 59) kullanılan arama kanalının "İŞKUR aracılığıyla" olduğu tespit edilmiştir. Açık işlerin arama kanalında ikinci sırayı ise geçen yıla göre 2,6 puan artarak yüzde 41,1 ile internet-sosyal medya"" kanalının aldığı görülmektedir.

Açık işlerde üçüncü sıradaki arama kanalı yüzde 33,2 ile "akraba-eş dost" dur. Dördüncü sırada yüzde 21,3 ile "gazete-ilan, vb." arama kanalı gelmektedir. Son sıradaki arama kanalı ise yüzde 7,7 ile "özel istihdam büroları" olduğu görülmektedir.

Tablo 28: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları (%)

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalı	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi çalışanları aracılığıyla
Lise Altı	59,3%	31,4%	20,4%	51,5%	3,4%	42,9%
Çıraklık	51,8%	29,2%	29,1%	49,9%	0,9%	60,6%
Genel Lise	47,0%	17,3%	42,3%	48,1%	4,2%	45,9%
Meslek Lisesi	37,1%	16,4%	38,6%	56,0%	11,5%	47,6%
Meslek Yüksekokulu	48,5%	17,9%	49,7%	44,4%	7,3%	46,1%
Lisans	32,5%	15,1%	61,1%	28,8%	20,4%	37,5%
Lisansüstü	10,2%	39,0%	80,1%	14,7%	8,8%	11,0%
Her hangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	55,6%	21,3%	21,5%	42,7%	1,0%	50,3%
Genel Toplam	**50,2%**	**21,3%**	**32,3%**	**45,3%**	**5,2%**	**46,4%**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelenecek olursa "meslek yüksekokulu", "lisans" ve "lisansüstü" mezunu talebi dışında diğer tüm eğitim seviyelerinde "İŞKUR aracılığıyla" ve "akraba-eş dost" arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. "genel lise" mezunları talep edilen açık işlerde yüzde 47 oranında "akraba-eş dost" arama kanalını kullanılırken, bu oran İŞKUR için yüzde 48,1 olarak tespit edilmiştir.

Lisans mezunlarının en yüksek oranda kullandığı kanal ise yüzde 61,1 oranı ile "internet-sosyal medya" olurken lisansüstü eğitim mezunlarında bu oran yüzde 80,1'e çıkmıştır. Özel istihdam büroları en fazla yüzde 20,4 ile lisans eğitim seviyesinde kullanılmaktadır.

Eğitim düzeyi arttıkça "internet-sosyal medya" ile "özel istihdam büroları"nın oranı artmaktadır.

Tablo 29: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları (%)

Meslek Grupları	Akraba-Eş Dost	Gazete - İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR Aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	56,7%	13,9%	38,5%	43,6%	4,8%	32,7%
Hizmet ve Satış Elemanları	49,6%	18,6%	35,8%	48,5%	3,8%	43,0%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	56,6%	18,1%	28,8%	45,4%	1,7%	50,8%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	44,5%	14,5%	28,8%	88,9%	0,5%	17,1%
Profesyonel Meslek Mensupları	34,0%	21,4%	58,8%	31,3%	17,6%	40,0%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	55,4%	22,2%	16,9%	47,5%	2,7%	52,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	41,5%	15,9%	52,7%	37,7%	10,5%	39,1%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	50,9%	29,6%	22,7%	48,7%	3,8%	52,3%
Yöneticiler	18,7%	13,2%	61,1%	36,8%	13,9%	36,2%
Genel Toplam	**50,2%**	**21,3%**	**32,3%**	**45,3%**	**5,2%**	**46,4%**

Kaynak: İPA 2019

Meslek gruplarına göre açık iş arama kanalları incelendiğinde ağırlıklı olarak (>yüzde 50) “akraba-eş dost” kanalı ile iş arayan meslek kolları “büro hizmetlerinde çalışan elemanlar”, “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar”, “sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” ve “nitelik gerektirmeyen meslekler gruplarıdır.

“Yöneticiler”, “profesyonel meslek mensupları” ve “teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları” meslek grubundaki açık işler ağırlıklı olarak (>yüzde 50) “internet-sosyal medya” kanalı ile aranmaktadır.

İŞKUR aracılığıyla ağırlıklı olarak (>yüzde 50) “nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları”, “büro hizmetlerinde çalışan elemanlar” ,“nitelik gerektirmeyen meslekler”, “hizmet ve satış elemanları” meslek grupları aranmaktadır. Ayrıca diğer tüm meslek gruplarında da önemli ölçüde İŞKUR arama kanalı kullanılmaktadır.

Grafik 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

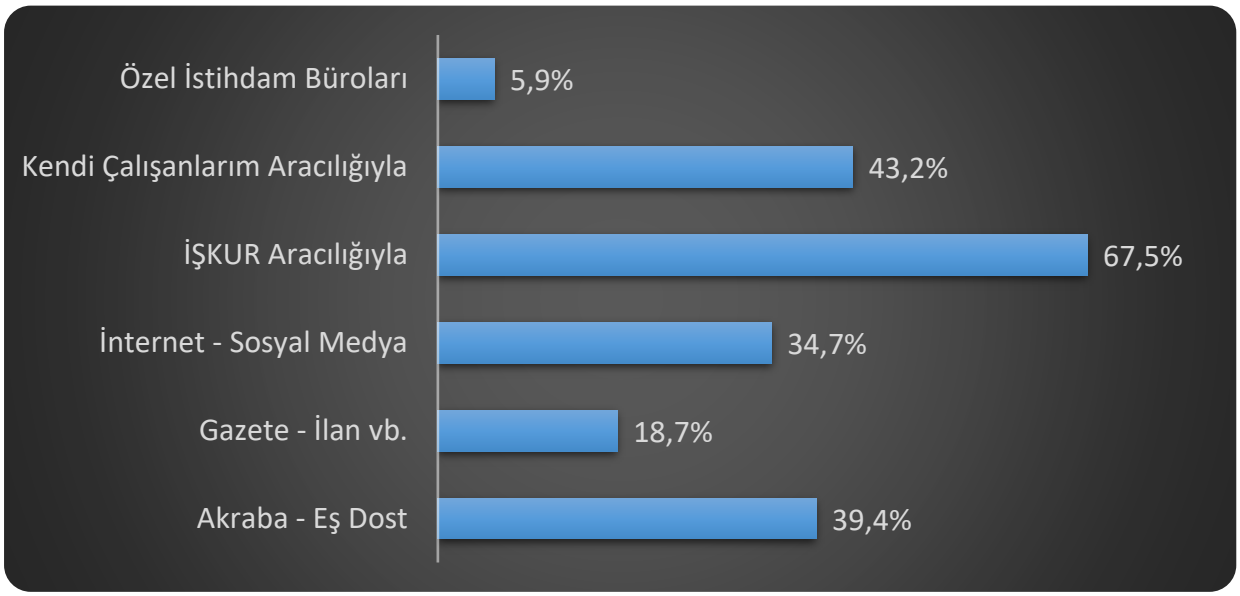

Kaynak: İPA 2019

İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde kullandıkları arama kanalları incelendiğinde; İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanan işyerleri mevcut açık işlerini (yüzde 67,5) büyük bir oranda İŞKUR'dan talep etmektedir. Daha sonra sırasıyla kendi çalışanlarım aracılığıyla, akraba-eş dost, internet-sosyal medya ve gazete-ilan vb. arama kanalları gelirken en az tercih edilen arama kanalı ise özel istihdam büroları olmuştur.

Bu rakamlar göstermektedir ki; İŞKUR'un muhtelif hizmetleriyle bir şekilde tanışmış işverenlerin İŞKUR'a daha fazla açık iş bildirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu nedenle İŞKUR sağladığı hizmetleri ülke genelinde tüm işverenlere ulaştırarak, işverenlerin ilgisini olumlu yönde etkileyerek açık işlerini Kuruma kaydedilmesi sağlanmalıdır. Bu sayede ülke genelindeki açık işlerin derlenmesinde ve bu açık işlerin iş arayanlarla buluşturulmasında etkin bir yol izlemesi mümkündür.

Tablo 30: Sektörlere Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Sektörler/Beceriler	Bilgisayar Kullanımı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Analitik Düşünebilme	İletişim ve İfade Yeteneği	Yenilikçi Düşünce Yeteneği	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe
Madencilik ve taş ocakçılığı	7	**1**	6	4	9	10	5	3	8	2
İmalat	7	2	5	6	8	9	4	3	10	**1**
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	7	2	6	3	10	9	4	5	8	**1**
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3	**1**	7	6	8	9	5	4	10	2
İnşaat	6	2	8	4	9	7	5	3	10	**1**
Toptan ve perakende ticaret	7	4	8	2	10	5	6	3	9	**1**
Ulaştırma ve depolama	4	2	7	3	10	8	6	5	9	**1**
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	9	2	7	3	10	6	5	4	8	**1**
Bilgi ve iletişim	**1**	9	3	5	10	7	4	8	6	2
Finans ve sigorta faaliyetleri	3	10	6	2	9	**1**	7	5	8	4
Gayrimenkul faaliyetleri	7	4	9	2	10	**1**	3	6	8	5
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	**1**	8	4	3	10	6	5	7	9	2
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	4	3	8	**1**	10	7	6	5	9	2
Eğitim	6	5	8	2	10	9	3	4	7	**1**
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	5	7	6	**1**	10	9	3	4	8	2
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	9	5	8	**1**	10	6	4	2	7	3
Diğer hizmet faaliyetleri	8	2	7	3	9	6	5	4	10	**1**
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	8	6	5	4	10	9	7	3	2	**1**
Genel Toplam	**6**	**2**	**8**	**4**	**9**	**7**	**5**	**3**	**10**	**1**

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerde talep edilen becerilerin sıralaması sektörler itibariyle değişiklik göstermektedir. Ancak geçen yıllara göre “yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe” ön plana çıkarak genel olarak ilk sırada yer almıştır. İşverenlerin istihdam edecekleri işgücünde aradığı en önemli becerilerden birisi olan “fiziki ve bedensel yeterlilik” ve “takım çalışması” tüm sektörlerde önemli bir ağırlıkta ilk üç sıralamada yer almıştır. Tercih ortalamasına göre yapılan beceri sıralaması ““iletişim ve ifade yeteneği”, “sorun çözme ve inisiyatif alabilme”, “fiziki ve bedensel yeterlilik”, “yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe”, “bilgisayar kullanımı”, “ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü”, “analitik düşünebilme” “yenilikçi düşünce yeteneği” ve “yabancı dil” şeklinde sıralanmıştır.

Bilgi ve iletişim” ve “mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler” sektörlerinde diğer sektörlerden farklı beceri sıralaması tercihi gözlemlenmektedir. En fazla aranan becerilerde ilk sırada “bilgisayar kullanımı yer almaktadır. İkinci sırada ise “yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe “ gelirken “fiziki ve bedensel yeterlilik” son sıralara doğru yer almaktadır.

“İdari ve destek hizmet faaliyetleri “, “insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri” ve “Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor “ sektörlerinde de ilk sırada aranan beceri diğer sektörlerden farklılık göstermektedir. Bu sektörlerde de ilk tercih sıralamasında “iletişim ve ifade yeteneği” gelmektedir. Diğer bir dikkat çeken husus ise “Finans ve sigorta faaliyetleri” ile “Gayrimenkul faaliyetleri” sektörlerinde ilk sırada “İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü” becerisinin yer almasıdır.

İşverenlerden ihtiyaç duydukları elemanlardan talep etmiş oldukları becerilerin bilgileri alınarak mevcut işgücü talebi ile arzının doğru ve etkin bir şekilde eşleştirilmesinin sağlanması hedeflenmektedir. İşverenlerin talep etmiş olduğu beceriler doğrultusunda işgücü yetiştirilmesi planlanmaktadır.

Tablo 31: Arama Kanallarına Göre Açık İşlerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceriler	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb.	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Kendi çalışanlarım aracılığıyla	Özel İstihdam Büroları	Genel Sıralama
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	1	1	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	2	4	2	2	8	2
Takım Çalışması	3	3	3	3	3	2	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	2	4	4	3	4
Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	5	5	6	5	5	5	5
Bilgisayar Kullanımı	7	7	5	6	7	4	6
İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	8	8	7	7	8	6	7
Analitik Düşünebilme	6	6	8	8	6	7	8
Yenilikçi Düşünce Yeteneği	9	9	10	9	9	10	9
Yabancı Dil	10	10	9	10	10	9	10

Kaynak: İPA 2019

İŞKUR kanalı ile aranan açık işlerde sırasıyla "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe", "fiziki ve bedensel yeterlilik", "iletişim ve ifade yeteneği" ile "takım çalışması" becerileri öne çıkmaktadır. "yabancı dil" ve "yenilikçi düşünce yeteneği" becerileri İŞKUR ile aranan açık işlerde son sıralarda yer almaktadır. Son yıllarda kullanımı daha çok artan "internet-sosyal medya" arama kanalında ise yine ilk sırada en çok "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe" becerisi aranmıştır. Ancak ikinci sırada diğer arama kanallarından farklılaşarak "iletişim ve ifade yeteneği" becerisinin bu arama kanalında en çok aranan becerilerden olduğu görülmektedir. Genel sıralama ile İŞKUR arama kanalını kullanan işverenlerin talep etmiş olduğu beceri sıralamaları benzerlik göstermektedir. Özel istihdam büroları arama kanalı ile aranan açık işlerde en fazla talep edilen beceriler sırasıyla; "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe", "takım çalışması" ve "iletişim ve ifade yeteneği" şeklinde gerçekleşmektedir. "Yabancı dil becerisi" neredeyse tüm arama kanallarında en son sırada yer almıştır.

Tablo 32: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı (%)

Meslek Grupları	Açık İş Dağılımı	İşsiz Dağılımı
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	23,0%	9,7%
Hizmet Ve Satış Elemanları	20,5%	23,4%
Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	17,2%	14,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	13,7%	18,6%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	9,1%	6,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	8,0%	12,4%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	7,6%	12,1%
Yöneticiler	0,6%	2,1%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,3%	0,5%

Kaynak: İPA 2019 – TÜİK Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi (2019 Nisan)

Araştırma sonuçlarına göre derlenen talep verileri ile Türkiye İstatistik Kurumu arz verilerini karşılaştırdığımızda ise şu tablo ortaya çıkmaktadır; Açık işlerin yüzde 23'ü "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubunda bulunmaktadır.

Açık işlerin yüzde 20,5'inde "hizmet ve satış elemanları" meslek grubu talep edilmiştir. "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" açık işlerin yüzde 17,2'sini kapsamaktadır. En az talep edilen (yüzde 0,3) açık işler ise "nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" meslek grubuna aittir.

TÜİK'in yayınlamış olduğu Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre işsizlerin yüzde 23,4'ü "hizmet ve satış elemanları" meslek grubunda iş aramaktadır. İşsizlerin yüzde 18,6'sı "nitelik gerektirmeyen mesleklerde" iş aramaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 14,4 ile "Sanatkârlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar" , meslek grupları yer almaktadır. En az işsiz (yüzde 0,5) "nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" meslek grubunda bulunmaktadır.

Talep edilen neredeyse her dört açık işten biri "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubunda bulunurken işsizlere baktığımızda ise söz konusu meslek grubunda iş arayan işsiz oranı (yüzde 9,7) daha düşüktür. Aynı durum "sanatkârlar ve ilgi işlerde çalışanlar" ve "teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları" meslek grubunda da görülmektedir. Bu iki meslek grubunda açık işlerin iş arayanlara oranı daha yüksektir. Açık iş talebinin yoğun, işsizliğin nispeten daha az olduğu meslek gruplarında nitelikli eleman yetiştirmeye önem verilmesi gerekmektedir. Açık işlerin yüzde 7,6'sı "büro

hizmetlerinde çalışan elemanlar" dan oluşurken, işsizlerin yüzde 12,1'i bu meslek grubunda iş aramaktadır. İşsizlerimiz masa başı iş isterken işgücü piyasasının bu yöndeki talebi oldukça düşüktür. Açık işlerin yüzde 13,7'si "nitelik gerektirmeyen meslekler" den oluşurken, işsizlerin yüzde 18,6'sı bu meslek grubunda iş aramaktadır. Açık işin az, işsizliğin yoğun olduğu bu gibi meslek gruplarına sahip bireylere yeni meslekler ve beceriler kazandırılması gerekmektedir.

Tablo 33: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları (%)

Meslek Grupları	Açık İş Oranı			
	2-9	10-19	20+	2+
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	3,6%	1,3%	1,2%	1,9%
Hizmet ve Satış Elemanları	4,1%	3,2%	1,9%	2,8%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	5,0%	1,9%	1,3%	2,5%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	3,6%	0,4%	1,0%	1,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	1,8%	2,4%	1,2%	1,6%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	4,9%	2,7%	1,5%	2,8%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	5,2%	2,0%	1,1%	2,5%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	5,9%	4,6%	2,2%	3,4%
Yöneticiler	0,2%	0,4%	0,5%	0,3%
Genel Toplam	**4,0%**	**2,6%**	**1,5%**	**2,5%**

Kaynak: İPA 2019

Açık iş oranı, meslek grupları ve işyeri büyüklüğü bazında incelendiğinde "Yöneticiler" meslek grubu hariç neredeyse bütün meslek gruplarında işyeri büyüklüğü arttıkça açık iş oranı azalmaktadır. Bunun sebebi genel açık iş oranları incelenirken ifade edildiği gibi işyeri büyüklüğü arttıkça işyerlerinin kurumsallaşmasından dolayı açık iş oranlarının düşmesinden kaynaklanmaktadır.

"Yöneticiler" meslek grubundaki açık iş oranları incelendiğinde ise 2-9 istihdamlı işyerlerinde ki yüzde 0,2'lik ve 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 0,4 ve 20+ istihdamlı işyerleri için yüzde 0,5'lik oranlar görülmektedir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu meslek grubunda açık iş oranının 0,2 olmasının sebebi işyerindeki mevcut çalışanların kendisinin işyeri sahibi olarak Yönetici meslek grubu dâhilinde araştırmaya katılmasıdır. Ayrıca küçük ölçekli işyerlerinde yönetici işyeri içerisinden çıkmakta ya da işyeri sahibi yönetici olarak çalışmaktadır.

2-9 çalışanı olan meslek grupları içinde en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 5,9 ile “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, yüzde 5,2 ile “teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları, yüzde 5 ile “nitelik gerektirmeyen meslekler” meslek grubundadır.

10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 4,6 ile “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar, yüzde 3,2 ile “hizmet ve satış elemanları” , yüzde 2,7 ile “sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” meslek grubundadır.

20 ve daha fazla çalışanı olan grupta en fazla açık iş oranı sırasıyla yüzde 2,2 ile “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar”, yüzde 1,9 ile “hizmet ve satış elemanları”, yüzde 1,5 ile “sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” meslek grubundadır.

Genel anlamda en fazla açık iş oranına sahip meslek grubu yüzde 3,4 ile “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubu ve en az açık iş oranına sahip meslek grubu yüzde 0,3 ile “yöneticiler” meslek grubudur.

Tablo 34: En Fazla Açık İş Olan Meslekler ve Bu Mesleklerden İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Takım Çalışması	İletişim ve İfade Yeteneği	Sorun Çözme ve İnsiyatif Alabilme	Bilgisayar Kullanımı	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Analitik Düşünebilme	Yenilikçi Düşünce Yeteneği	Yabancı Dil
Makineci (Dikiş)	1	2	3	6	4	8	9	5	7	10
Garson (Servis Elemanı)	2	4	3	1	6	9	5	7	10	8
Satış Danışmanı	5	7	4	2	3	6	1	9	10	8
Üretim İmal İşçisi	3	1	2	5	4	7	8	6	9	10
Temizlik Görevlisi	3	1	2	4	5	9	8	7	6	-
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	1	2	3	4	5	-	6	7	-	-
Pazarlamacı	3	9	6	2	4	5	1	8	10	7
Sevkiyat Görevlisi	2	3	1	4	6	8	5	7	9	-
Konfeksiyon İşçisi	2	3	1	4	5	-	8	6	7	-
Kasiyer	4	7	2	1	8	5	6	3	9	10
Aşçı	1	2	5	4	7	9	3	8	6	10
Ön Muhasebeci	2	9	7	3	5	1	6	4	8	10
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	8	9	6	1	7	2	4	5	10	3
Paketleme İşçisi	1	2	3	4	5	6	9	7	8	-
Bulaşıkçı (Stevard)	2	1	4	7	5	-	6	3	9	8
Madenci (Genel)	2	1	5	3	4	-	-	-	-	-
Şoför-Yük Taşıma	1	2	4	3	5	8	9	7	6	10
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	1	4	2	5	3	-	-	-	6	-
Muhasebeci	2	9	7	5	3	1	6	4	10	8
Güvenlik Görevlisi	1	3	4	2	5	6	8	7	9	10
Genel Sıralama	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken "yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe", "fiziki ve bedensel yeterlilik" ile "takım çalışması" genel olarak ilk sıralarda yer almıştır. En fazla açık iş alınan mesleklerde de bu beceriler ağırlıkla talep edilmiş olup, bazı mesleklerin özellikleri itibariyle becerilerde öncelikler farklılaşabilmektedir.

En fazla açık iş alınan "makineci (dikiş)" mesleğinde "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" becerisi birinci sırada yer alırken, "garson (servis elemanı)" mesleğinde aynı beceri ikinci sırada yer almakta "iletişim ve ifade yeteneği" becerisi birinci sırada yer almaktadır. Aynı şekilde "satış danışmanı" mesleğinde "İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü" becerisi birinci sıradayken Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi beşinci sırada yer almaktadır. Mesleğin niteliğine göre aranan beceriler de farklılık göstermektedir.

Tablo 35: Eğitim Durumuna Göre Açık İş Olan Meslekler

Herhangi Bir Eğitim Seviyesi Aranmıyor	Lise ve Altı	Yükseköğretim
Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı
Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı	Yazılım Mühendisi
Üretim İmal İşçisi	Makineci (Dikiş)	Makine Mühendisi
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Sevkiyat Görevlisi	Muhasebeci
Temizlik Görevlisi	Üretim İmal İşçisi	İthalat-İhracat Sorumlusu
Madenci (Genel)	Ön Muhasebeci	İngilizce Öğretmeni
Satış Danışmanı	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Diğer Öğretmenler
Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	Kasiyer	Ön Muhasebeci
Şoför-Yük Tasıma	Temizlik Görevlisi	Bilgisayar Mühendisi
Ütücü	Aşçı	Zihinsel Engelliler Öğretmeni-Özel Eğitim
Konfeksiyon İşçisi	Düz Dikiş Makineci	Okul Öncesi Öğretmeni

Kaynak: İPA 2019

"Lise ve altı" mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; "Garson (servis elemanı)", "Satış danışmanı/uzmanı" ve "Makineci (dikiş)"meslekleridir.

"Yükseköğretim" mezunları arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; "Satış danışmanı", "Yazılım mühendisi" ve "Makine Mühendisi" meslekleridir. Açık işlerinde herhangi bir eğitim seviyesi aramayanlar arasında en fazla talep edilen üç açık iş sırasıyla; "Makineci (dikiş)", "Garson (servis elemanı)" ve "Üretim imal işçisi "meslekleridir.

Grafik 14: Açık İş Oranı İl Dağılımı (20+)

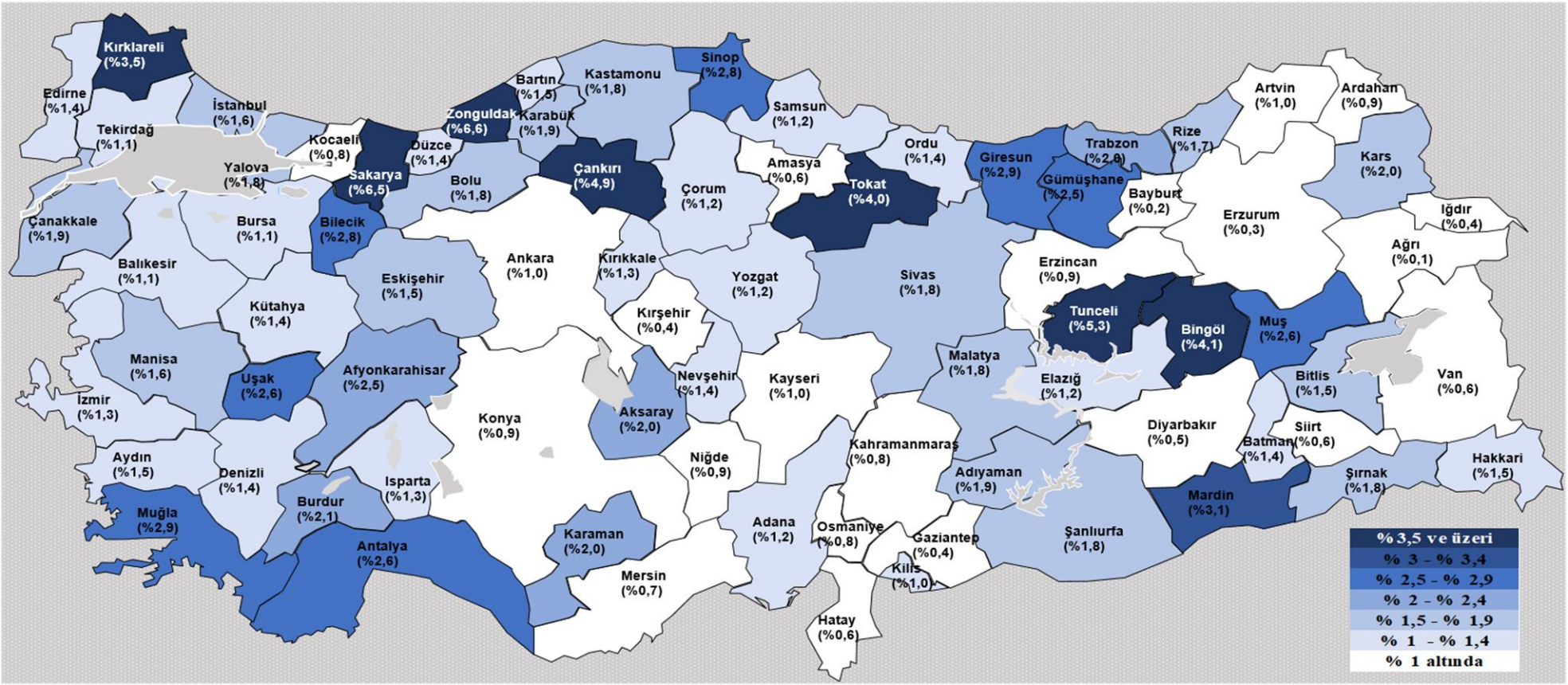

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında yer alan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin illere göre açık iş oranına ilişkin Grafik 13'te yer alan Türkiye haritasında bilgi verilmektedir. Haritada ülkemiz açık iş oranı yüzde 2,5' göre ölçeklendirme yapılarak açık renkten koyuya doğru artmak üzere il bazlı hesaplanan açık iş oranı gösterilmektedir. Buna göre açık iş oranı en yüksek oranda gerçekleşen iller ise şu şekildedir; Zonguldak yüzde 6,6 oranı ile ilk sırada yer alırken onu yüzde 6,5 ile Sakarya takip etmektedir. Ardından yüzde 5,3 ile Tunceli, yüzde 4,9 ile Çankırı, yüzde 4,1 ile Bingöl, yüzde 3,5 ile Kırklareli ve yüzde 3,1 ile Mardin illeri en yüksek açık iş oranına sahip diğer illerimizdir. Ayrıca ülke ortalaması olan yüzde 2,5 ve üzeri 17 ilimiz bulunurken 64 ilimiz ortalama altında kalmışlardır. Açık iş oranı en az olarak gerçekleşen illerimiz ise; yüzde 0,1 ile Ağrı, yüzde 0,2 ile Bayburt, yüzde 0,4 ile Iğdır, Gaziantep ve Kırşehir illerimizdir.

Tablo 36: Açık İşlerin Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (%)

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Toplam
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	15,9	21,8	26,1	23,0
Hizmet ve Satış Elemanları	**24,9**	13,1	25,1	20,5
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	16,5	**29,2**	7,9	17,2
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	16,9	14,5	12,1	13,7
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	6,6	11,1	8,2	9,1
Profesyonel Meslek Mensupları	6,9	2,4	12,8	8,0
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	11,8	6,8	6,9	7,6
Yöneticiler	0,3	0,6	0,8	0,6
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,0	0,6	0,1	0,3
Genel Toplam	**100**	**100**	**100**	**100**

Kaynak: İPA 2019

Açık işlerin meslek grubuna göre cinsiyet dağılımı incelendiğinde; sadece "kadın" veya "erkek" istenen açık işlerde farklılaşma olduğu görülmektedir.

Sadece "kadın" talep edilen açık işlerde ilk sırayı yüzde 24,9 ile "Hizmet ve satış elemanları" meslek grubu almaktadır. Kadın eleman talebi olan her dört açık işten bir tanesi "Hizmet ve satış elemanı" meslek grubundadır. Daha sonra ise sırası ile "nitelik gerektirmeyen meslekler", "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar", "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grupları gelmektedir.

Erkeklerde ise ağırlık yüzde 29,2 ile “Sanatkâr ve ilgili işlerde çalışanlar” meslek grubundadır. Daha sonra “Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar” ile “nitelik gerektirmeyen meslekler” meslek grupları gelmektedir.

“Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar” ile “Hizmet ve satış elemanları meslek grupları cinsiyet ayrımı talep etmeyen açık işlerde ilk iki sıradadır.

“Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar” meslek grubu ile ilgili özellikle tekstil imalatını ilgilendiren makine operatörlüğü mesleklerinde kadınların da yoğunlukla çalışması bu meslek grubunu hem kadınlarda hem de erkeklerde üst sıralara taşımıştır.

“Profesyonel meslek mensupları”, “büro hizmetlerinde çalışanlar”, “nitelik gerektirmeyen meslekler”, “hizmet ve satış elemanları”, “tesis ve makine operatörleri ve montajcılar” ve meslek gruplarında açık işlerde öncelikle “kadın” tercih edilmekte veya “cinsiyet önemli değil” durumu gözlemlenmektedir.

“Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar” ve ,“nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları” ve “yöneticiler” meslek gruplarında açık işlerde öncelikle erkek tercih edilmektedir.

“Hizmet ve Satış Elemanları”, “Profesyonel Meslek Mensupları” ve “Yöneticiler” meslek gruplarında yer alan açık işlerde ağırlıklı olarak “Cinsiyet Önemli Değil” seçeneği işaretlenmiştir. Meslek gruplarında istenen eğitim düzeyi arttıkça cinsiyet farklılaşması azalmaktadır.

Tablo 37: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Erkek)

2-9		10- 19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Üretim İmal İşçisi	5.043	Garson (Servis Elemanı)	1.648	Madenci (Genel)	2.681	Üretim İmal İşçisi	7.379
Sevkiyat Görevlisi	4.332	Makineci (Dikiş)	975	Üretim İmal İşçisi	1.556	Sevkiyat Görevlisi	4.490
Pazarlamacı	2.866	Üretim İmal İşçisi	780	Şoför-Yük Tasıma	883	Garson (Servis Elemanı)	4.029
Garson (Servis Elemanı)	1.866	Elektrikçi (Genel)	754	Güvenlik Görevlisi	870	Pazarlamacı	3.145
Plastik Doğramacı /PVC Doğrama-İmalat Ve Montajcısı	1.461	Dekoratif Cam İmal İşçisi	661	Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	630	Madenci (Genel)	2.777
Otomotiv Elektrikçisi	1.379	Şoför-Yük Tasıma	514	Ambar/Depo Görevlisi	576	Şoför-Yük Tasıma	2.625
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	1.301	Makine Montaj İşçisi	487	Lastik Üretim Operatörü (Motorlu Taşıtlar)	574	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	1.817
Motosikletli Kurye	1.276	Ahşap Mobilya İmalatçısı	487	Makineci (Dikiş)	553	Karayolu Bakım İşçisi	1.684
Şoför-Yük Tasıma	1.228	CNC Torna Tezgâhı Operatörü	440	Temel İmalat (Talaslı) Ve Montaj Eleman	538	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	1.657
Erkek Kuaförü	1.207	Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	390	Garson (Servis Elemanı)	515	Elektrikçi (Genel)	1.541
Diğer	51.722	Diğer	8.141	Diğer	26.759	Diğer	93.952
Genel Toplam	**73.681**	**Genel Toplam**	**15.278**	**Genel Toplam**	**36.135**	**Genel Toplam**	**125.095**

Kaynak: İPA 2019

Tablo 38: Cinsiyet ve İşyeri Büyüklüğü Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler (Kadın)

2-9		10-19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Makineci (Dikiş)	4.017	Makineci (Dikiş)	695	Makineci (Dikiş)	1.330	Satış Danışmanı	3.677
Satış Danışmanı	2.739	Ön Muhasebeci	440	Satış Danışmanı	683	Temizlik Görevlisi	2.549
Temizlik Görevlisi	1.926	Kasiyer	422	Konfeksiyon İşçisi	601	Ön Muhasebeci	1.842
Sekreter	1.261	Konfeksiyon İşçisi	347	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	435	Kasiyer	1.673
Ön Muhasebeci	1.200	Üretim İmal İşçisi	330	Temizlik Görevlisi	358	Sekreter	1.643
Garson (Servis Elemanı)	1.032	Makine Nakışçısı	330	Kalite Kontrolcü	318	Garson (Servis Elemanı)	1.512
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	972	Garson (Servis Elemanı)	323	Kasiyer	314	Muhasebeci	1.032
Kasiyer	937	Temizlik Görevlisi	265	Üretim İmal İşçisi	303	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	1.011
Bayan Kuaförü	905	Satış Danışmanı	255	Paketleme İşçisi	255	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	1.003
Muhasebeci	791	Market Elemanı	220	Sekreter	216	Satış Danışmanı	3.677
Diğer	17.427	Diğer	1.966	Diğer	5.041	Diğer	26.671
Genel Toplam	**33.208**	**Genel Toplam**	**5.595**	**Genel Toplam**	**9.853**	**Genel Toplam**	**48.655**

Kaynak: İPA 2019

Tablo 39: İşyeri Büyüklükleri Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler(Genel)

2-9		10-19		20+		2+	
Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı	Meslekler	Açık İş Sayısı
Makineci (Dikiş)	15.904	Makineci (Dikiş)	6.057	Makineci (Dikiş)	10.810	Makineci (Dikiş)	32.772
Garson (Servis Elemanı)	10.410	Garson (Servis Elemanı)	3.248	Garson (Servis Elemanı)	5.378	Garson (Servis Elemanı)	19.036
Satış Danışmanı	7.716	Satış Danışmanı	2.405	Satış Danışmanı	3.552	Satış Danışmanı	13.673
Üretim İmal İşçisi	5.431	Üretim İmal İşçisi	1.597	Üretim İmal İşçisi	3.444	Üretim İmal İşçisi	10.472
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	4.588	Elektrikçi (Genel)	754	Madenci (Genel)	2.681	Temizlik Görevlisi	5.713
Sevkiyat Görevlisi	4.332	Kasiyer	712	Konfeksiyon İşçisi	2.461	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	5.373
Pazarlamacı	4.080	Diğer Öğretmenler	712	Güvenlik Görevlisi	2.210	Pazarlamacı	4.786
Temizlik Görevlisi	3.559	Dekoratif Cam İmal İşçisi	661	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	2.038	Sevkiyat Görevlisi	4.501
Ön Muhasebeci	2.534	Ön Muhasebeci	556	Temizlik Görevlisi	1.764	Konfeksiyon İşçisi	3.647
Aşçı	2.241	Ahşap Montaj Elemanı	551	Satış Elemanı (Perakende)	1.422	Kasiyer	3.644
Diğer	117.628	Diğer	21.110	Diğer	76.738	Diğer	225.670
Genel Toplam	**178.424**	**Genel Toplam**	**38.364**	**Genel Toplam**	**112.497**	**Genel Toplam**	**329.285**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında piyasada 1.894 farklı meslekte açık iş bulunduğu görülmüştür. Bu açık işlerde 1.214 farklı meslekte erkek işgücü tercih edilirken 399 farklı meslekte de kadın işgücü tercihinde bulunulmuştur. 1.174 farklı meslekte ise herhangi bir cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

Toplamda 329 bin 285 kişilik açık iş bulunmakta olup açık işlerde cinsiyet tercihine baktığımızda bunların 125 bin 95'i için "erkek", 48 bin 655'i için "kadın", 155 bin 535'i ise "cinsiyet önemli değil" şeklinde tercihte bulunulmuştur.

2-9 istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 18,6'sında kadın, yüzde 41,3'ünde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 40,1'inde cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

10-19 istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 14,6'sında kadın, yüzde 39,8'inde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 45,'sında cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 8,8'inde kadın, yüzde 32,1'inde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 59,1'inde cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

2 ve üzeri istihdamlı işyerlerinin açık işlerde cinsiyet tercihleri incelendiğinde; açık işlerin yüzde 14,8'inde kadın, yüzde 38'inde erkek tercih edilmiş ve yüzde % 47,2'sinde cinsiyet tercihi yapılmamıştır.

İşyeri büyüklüğü arttıkça açık işlerde cinsiyet seçiminin azaldığı görülmektedir.

Grafik 15: Teminde Güçlük Çekilen Meslekler Durumuna Göre Açık İş Oranları

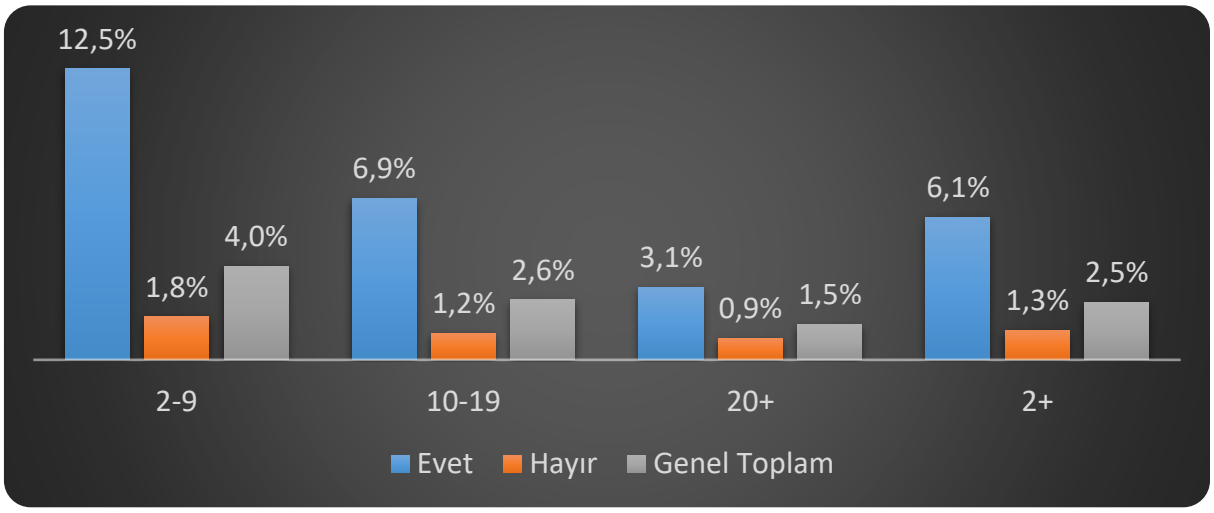

Kaynak: İPA 2019

Eleman temininde güçlük çektiğini belirten işyerleri ile güçlük çekmediğini belirten işyerleri açık iş oranı bakımından karşılaştırıldığında önemli farklar ortaya çıkmaktadır. Eleman temininde güçlük çeken işyerlerine ait açık iş oranı yüzde 6,1 olup eleman teminde güçlük çekmeyen işyerlerinin açık iş oranı yüzde 1,3'dir.

Şekil 12'de de görüldüğü üzere işyerlerinin istihdam etmiş olduğu personel sayısı arttıkça açık iş oranı düşmektedir. 2-9 arası personel istihdam eden işyerlerindeki açık iş oranı diğer gruplara göre daha fazla olup bu grupta temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinin açık iş oranı yüzde 12,5 ve temininde güçlük çekmeyenlerin açık iş oranı ise yüzde 1,8 olarak tespit edilmiştir. Bu oran 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 6,9 ve yüzde 1,2; 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 3,1 ve yüzde 0,9 olarak gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için ise eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinde her 100 kişilik istihdam potansiyelinin 6,1'inde eleman açığı bulunmaktadır. Eleman temininde güçlük çekmeyen işyerlerinde ise bu oran sadece yüzde 1,3'dir. Eleman temininde güçlük çeken işyerlerinin açık iş oranlarının daha yüksek olmasının sebebi; çeşitli sebeplerle ihtiyaç duyduğu işgücünü işyerinde istihdam edemeyen işverenlerin bünyesinde bu nedenle, potansiyel istihdam düzeyi ile fiili istihdam düzeyi arasında fark oluşmasıdır. Talep ettiği işgücünü istihdam eden başka bir ifade ile teminde güçlük çekmeyen işverenler nezdinde fiili istihdam, potansiyel istihdamına yaklaştığı için açık iş oranları da daha düşük gerçekleşmektedir.

Grafik 16: İhracat Yapma, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma ve Ar-Ge Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

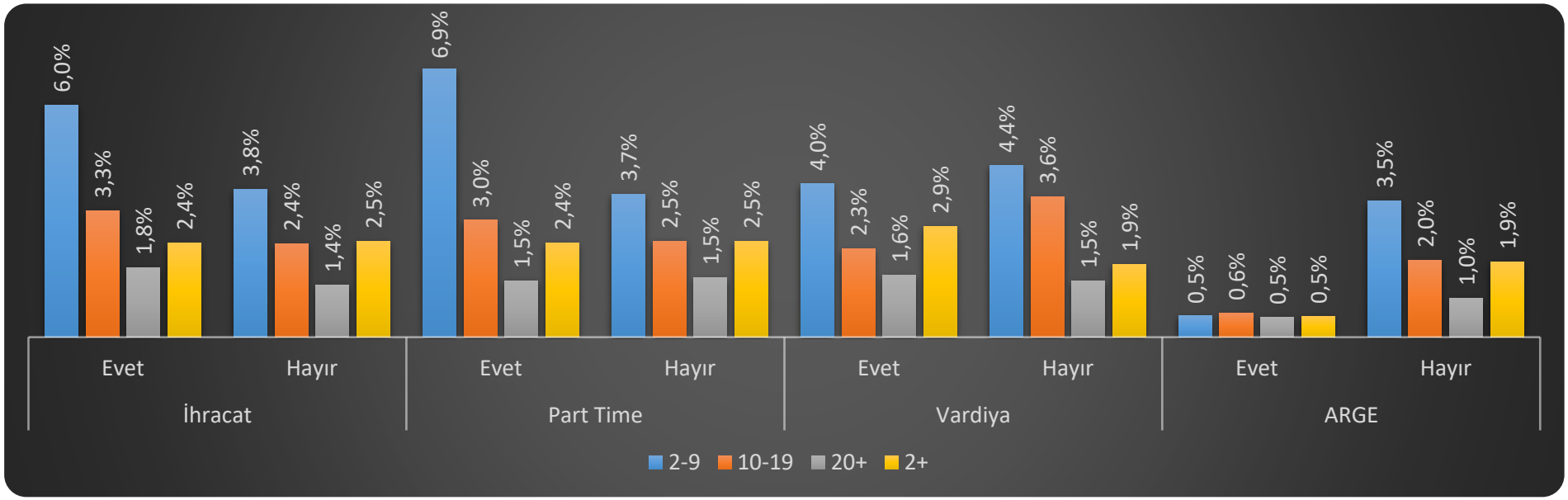

Kaynak: İPA 2019

İşyerlerinin çalışma şekilleri ve büyüklüklerine göre açık iş oranları farklılık göstermektedir. Bu grafikten görüldüğü üzere en büyük farklılıklar 2-9 ve 10-19 arası personel istihdam eden işyerlerine aittir.

2-9 istihdamlı işyerlerinde ihracat yapan firmaların açık iş oranı yüzde 6 iken ihracat yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 3,8'dir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan firmaların açık iş oranı yüzde 4 iken vardiyalı çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 4,4'dür. 2-9 istihdamlı işyerlerinde part time çalışma yapan firmaların açık iş oranı yüzde 6,9 iken part time çalışma yapmayan firmaların açık iş

oranı yüzde 3,7'dir. 2-9 istihdamlı işyerlerinde ARGE yapan firmaların açık iş oranı yüzde 0,5 iken, ARGE yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 3,5'tur.

10-19 istihdamlı işyerlerinde ihracat yapan firmaların açık iş oranı yüzde 3,3 iken ihracat yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 2,4'dür. 10-19 istihdamlı işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan firmaların açık iş oranı yüzde 2,3 iken vardiyalı çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 3,6'dır. 10-19 istihdamlı işyerlerinde part time çalışma yapan firmaların açık iş oranı yüzde 3 iken part time çalışma yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 2,5'dir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde ARGE yapan firmaların açık iş oranı yüzde 0,6 iken, ARGE yapmayan firmaların açık iş oranı yüzde 2'dir.

20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde çalışma şekilleri açık iş oranını çok fazla etkilememekle beraber ihracat yapan firmalarda açık iş oranı yüzde 1,8 iken yapmayanlarda yüzde 1,4 olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak ihracat yapmanın firmaların açık iş oranını arttırdığı görülmektedir. Ayrıca 2-9 ve 10-19 arası istihdamlı part time çalışma yapan firmaların yapmayanlara göre daha fazla açık işleri olduğu söylenebilir.

1.3.ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiği ve bunun nedenleri sorulmuştur. İşverenlerin istihdam ettikleri kişi ve işyerlerindeki açık pozisyon bilgisi kadar aradığı elemanları bulmada yaşadığı problem ve sıkıntılara ilişkin bilgi de çok önemlidir. Çalışan sayısı ve açık iş sayısı ile işverenlerin mevcut durumları tespit edilirken, temininde güçlük çekilen mesleklerin belirlenmesi ile işverenlerin karşılamakta zorlandığı meslekler belirlenmiş olmaktadır. Temininde güçlük çekilen mesleklerin araştırma döneminde karşılanmış olmasının veya karşılanmamış olmasının çalışma açısından bir önemi bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında elde edilmek istenen amaç işgücü piyasasında bulunmasında güçlük çekilen meslekleri ve nedenlerini tespit etmektir. Bu kapsamda raporun bu bölümde işverenlerin eleman temininde güçlük çektiği meslekler; sektör, meslek grupları ve meslek düzeyinde incelenecektir.

Grafik 17: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (İşyeri Büyüklüğü)

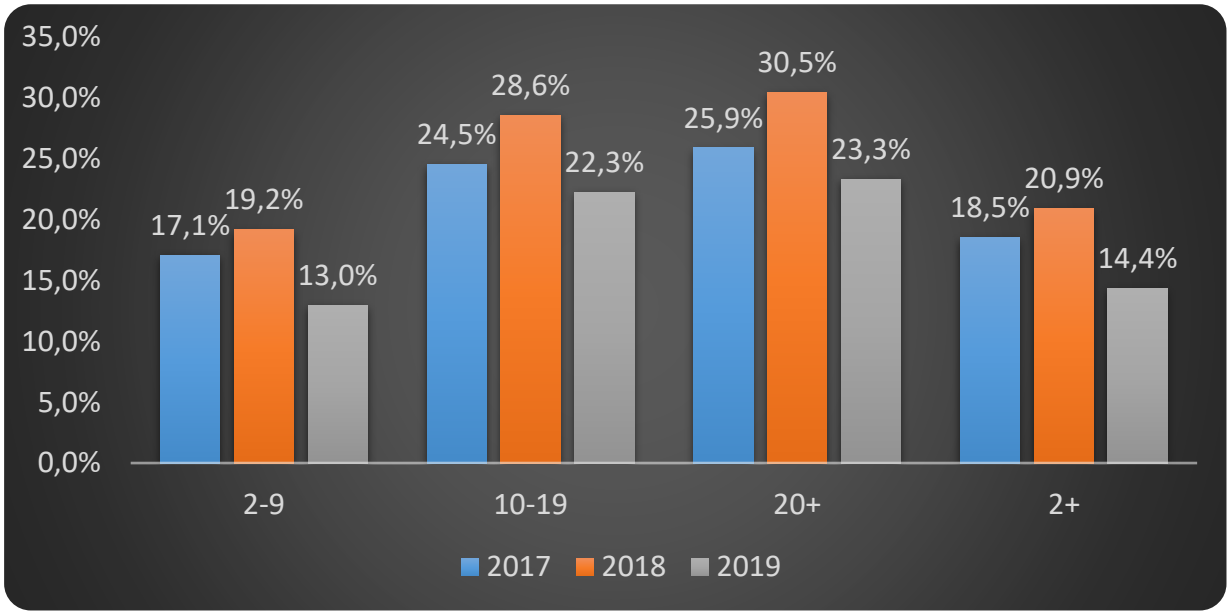

Kaynak: İPA 2017-2019

Araştırma kapsamında işyerlerine yapılan ziyaretler sonucunda toplam 1 milyon 411 bin 802 işyerine ilişkin veri derlenmiştir. Söz konusu işyerlerinin 202 bin 959 tanesinin eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğüne göre ise 2-9 çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 13'dür. 10-19 istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çekme oranı ise yüzde 22,3, 20 ve daha fazla çalışanı

olan işyerlerinin ise yüzde 23,3'ünün temininde güçlük çektiği mesleklerin olduğu görülmüştür. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 14,4 olarak tespit edilmiştir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olması işgücü piyasasının arz ve talep tarafları arasında bir uyumsuzluğun olduğunun işaretidir.

2017 yılında işyerlerinin yüzde 18,5'i eleman temininde güçlük çektiğini bildirirken bu oran 2018 yılında yüzde 20,9'a yükselmiş, 2019 yılında ise yüzde 14,4'e düşmüştür.

2-9 arası istihdamlı işyerlerinde bu oran 2017 yılında yüzde 17,1; 2018 yılında yüzde 19,2 iken 2019 yılında yüzde 13 olmuştur. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı 2017 yılında yüzde 24,5; 2018 yılında yüzde 28,6 iken 2019 yılında ise yüzde 22,3 olmuştur. 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde 2017 yılında işyerlerinin yüzde 25,9'u eleman temininde güçlük çekerken 2018 yılında bu oran 30,5 ve 2019 yılında ise yüzde 23,3 olmuştur.

Grafik 18: Yıllar İtibariyle Sektörlere Göre Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

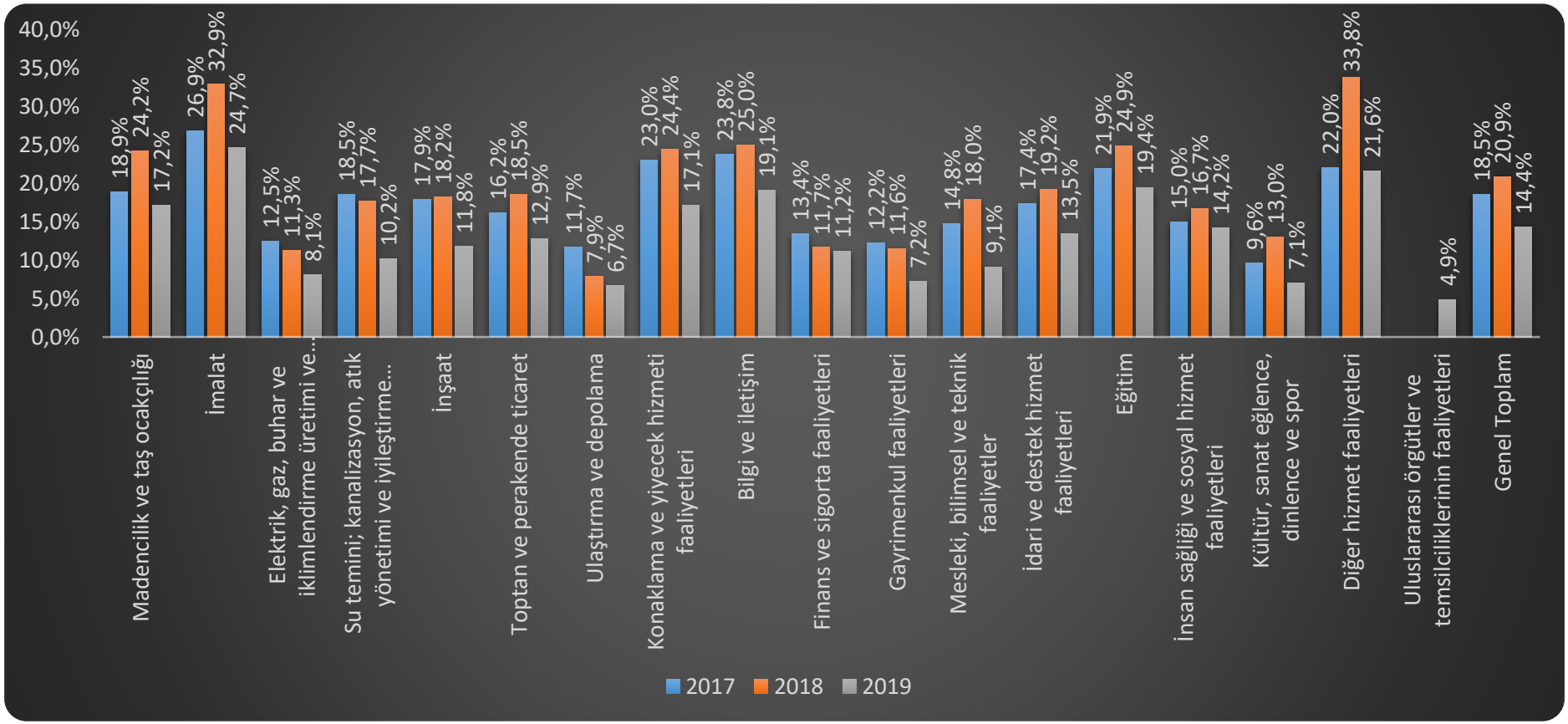

Kaynak: İPA 2017-2019

2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin eleman temininde güçlük çeken işyeri oranları sektör bazında incelendiğinde; en yüksek oranın yüzde 24,7 ile İmalat sektöründe olduğu görülmektedir. İmalat sektörünü yüzde 21,6 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri takip etmektedir. En düşük oran yüzde 4,9 ile "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörüne aittir.

2017-2019 yılları arasında sektör bazında değişimler incelendiğinde tüm sektörlerde bir düşüş söz konusudur. "Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektöründe 8,3 puanlık bir azalış, "İnşaat" sektöründe 6,1 puanlık bir azalış görünmektedir.

Genel olarak bakılacak olursa bir önceki yıla göre eleman temininde güçlük çeken işyeri oranında 6,5 puanlık bir azalış söz konusudur.

Tablo 40: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektör	TGÇM Sayısı			
	2-9	10-19	20+	2+
İmalat	89.657	18.582	47.714	155.954
Toptan ve perakende ticaret	78.575	11.537	12.198	102.310
İnşaat	32.866	5.706	6.191	44.763
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	22.947	5.119	11.201	39.267
Diğer hizmet faaliyetleri	17.048	1.072	1.195	19.315
Ulaştırma ve depolama	11.936	2.991	3.715	18.642
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	11.802	2.203	1.439	15.443
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	4.991	1.258	7.340	13.588
Eğitim	3.649	1.588	2.319	7.557
Bilgi ve iletişim	3.859	809	1.624	6.292
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.331	1.457	2.376	6.164
Gayrimenkul faaliyetleri	4.118	274	466	4.858
Finans ve sigorta faaliyetleri	2.259	99	446	2.804
Madencilik ve taş ocakçılığı	873	409	995	2.277
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.157	242	333	1.732
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	391	110	200	701
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	228	85	361	674
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	21	13	13	47
Genel Toplam	**288.707**	**53.555**	**100.127**	**442.389**

Kaynak: İPA 2019

İşyeri ziyaretleri sonucunda toplam 442 bin 389 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. 2018 yılına göre temininde güçlük çekilen kişi sayısı yüzde 34,2 oranında azalmıştır. 2018 yılına göre 2-9 istihdamlı işyerlerinde 130 bin 859 kişilik (%31,2) azalış gözlenirken, 10-19 istihdamlı işyerlerinde ise 33 bin 324 kişilik (%38,4) bir azalış ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinin temininde güçlük çektiği eleman sayısında 65 bin 784 kişilik (%39,7) bir azalış mevcuttur.

En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleridir. Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörü ise en az sayıda eleman temininde güçlük çeken sektördür.

Sektörlerin genelinde 2 – 9 istihdamlı işyerleri en fazla sayıda eleman temininde güçlük çekerken; elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, madencilik ve taş ocakçılığı ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörlerinde 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri daha fazla eleman temininde güçlük çekmişlerdir.

Tablo 41: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Dağılımı (%)

Meslek Grupları	2-9	10-19	20+	2+
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	35,2	26,9	22,3	31,3
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	17,4	22,7	30,7	21,1
Hizmet ve Satış Elemanları	17,7	16,7	14,8	16,9
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	10,8	9,5	8,2	10,1
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	8,2	9,8	9,3	8,6
Profesyonel Meslek Mensupları	5,7	10,5	8,5	6,9
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	4,2	3,2	5,5	4,3
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,7	0,1	0,2	0,5
Yöneticiler	0,2	0,5	0,6	0,3

Kaynak: İPA 2019

Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilen kişilere bakıldığında en çok "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubu toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 31,3'üne tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa; 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 35,2'si "Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubunda yer

almaktadır. 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişi sayılarının yüzde 26,9'u "Sanatkârlar ve ilgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubunda bulunmaktadır. 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 30,7'si "Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubuna aittir. Nitelik gerektirmeyen mesleklerin ağırlığı ise yüzde 8,6'dır. Eleman temininde güçlük çekilen meslekler mevcut çalışanlara ve açık işlere göre daha fazla mesleki nitelik ve beceri gerektiren mesleklerdir.

Tablo 42: İşyeri Büyüklüğüne Göre En Fazla Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (%)

2-9		10-19	
Makineci (Dikiş)	6,6%	Makineci (Dikiş)	6,4%
Garson (Servis Elemanı)	4,3%	Satış Danışmanı	5,0%
Satış Danışmanı	3,7%	Garson (Servis Elemanı)	4,9%
Aşçı	1,7%	Üretim İmal İşçisi	3,2%
Sevkiyat Görevlisi	1,6%	Pazarlamacı	2,3%
Pazarlamacı	1,5%	Plastik Doğramacı /Pvc Doğrama-İmalat Ve Montajcısı	2,0%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	1,3%	Elektrikçi (Genel)	1,7%
Bayan Kuaförü	1,2%	Şoför-Yük Taşıma	1,7%
Şoför (Yolcu Tasıma)	1,2%	Ahşap Mobilya İmalatçısı	1,5%
Şoför -Yük Tasıma	1,1%	Vinç Operatörü	1,4%
20+		**2+**	
Makineci (Dikiş)	12,3%	Makineci (Dikiş)	7,9%
Garson (Servis Elemanı)	3,5%	Garson (Servis Elemanı)	4,2%
Güvenlik Görevlisi	1,9%	Satış Danışmanı/Uzmanı	3,3%
Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	1,6%	Aşçı	1,6%
Satış Danışmanı/Uzmanı	1,5%	Pazarlamacı	1,4%
Aşçı	1,5%	Üretim İmal İşçisi	1,4%
Üretim İmal İşçisi	1,4%	Şoför-Yük Taşıma	1,2%
Bulaşıkçı (Stevard)	1,4%	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	1,2%
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	1,2%	Sevkiyat Görevlisi	1,1%
Şoför-Yük Taşıma	1,2%	Elektrikçi (Genel)	1,0%

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada "makineci (dikiş)" mesleği yer almaktadır. Bu mesleği "garson (servis elemanı)" ve "satış danışmanı" takip etmektedir. İlk üç meslek 2018 yılında da aynı sırada yer almıştır.

20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ilk iki sıradaki makineci (dikiş), garson (servis elemanı)" mesleklerinden farklı olarak üçüncü sırada "güvenlik görevlisi" mesleğinde temininde güçlük çekilmektedir. Ayrıca, ilk on meslek incelendiğinde diğerlerinden farklı olarak 10-19 çalışanı olan işyerlerinde "plastik doğramacı /pvc doğrama-imalat ve montajcısı", "vinç operatörü" mesleklerinde; 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde "çağrı merkezi müşteri temsilcisi" mesleklerinde temininde güçlük çekilmektedir.

Tablo 43: İşyeri Büyüklüklerine Göre TGÇM Nedenlerinin Dağılımı (%)

TGÇM Nedeni	2-9	10-19	20+	2+
Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	72,7%	83,3%	75,8%	74,7%
Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	62,6%	68,4%	63,7%	63,5%
Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	48,3%	48,2%	55,0%	49,8%
Talep edilen ücretin yüksek olması	21,6%	19,3%	24,1%	21,9%
Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	22,1%	20,8%	19,4%	21,3%
Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması	5,9%	7,9%	6,2%	6,2%
Vardiyalı çalışma olması	3,4%	6,0%	11,1%	5,5%

Kaynak: İPA 2019

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada "gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" yer almaktadır. İkinci sırada ise "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" gelmektedir. Kurum kayıtlarında iş arayan sayısının artış eğiliminde olması ve yapılan araştırma sonucunda işverenlerin piyasada aradıkları nitelikte eleman bulamadıklarını beyan etmeleri bunu doğrulamaktadır. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar; "vardiyalı çalışma olması" ve "tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması" nedenlerine aittir. Ancak yapılan araştırmanın hedef kitlesinin işveren olduğu unutulmamalıdır.

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarda ise temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında; "makineci (dikiş)", "garson (servis elemanı)", "satış danışmanı", "aşçı", "pazarlamacı", "üretim imal işçisi", "şoför-yük taşıma", "kaynakçı (oksijen ve elektrik)", "sevkiyat görevlisi", "elektrikçi (genel)" bulunmaktadır.

İşverenlerin talep etmiş olduğu (açık iş) mesleklere baktığımızda ise "makineci (dikiş)", "garson (servis elemanı)", "satış danışmanı", "üretim imal işçisi", "temizlik görevlisi", "ortacı/

ayakçı (tekstil)", "pazarlamacı", "sevkiyat görevlisi", "konfeksiyon işçisi" ve "kasiyer" gibi meslekler görülmektedir.

Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler benzerlik göstermektedir. Söz konusu mesleklerde hem arz hem de talebin olması beceri uyumsuzluğu konusunda aktif işgücü programlarının önemini ortaya koymaktadır. Eleman temininde güçlük çekilme nedenlerinde becerinin yanında tecrübenin de ön planda olması İşbaşı Eğitim Programlarının önemi artmaktadır.

Grafik 19 : İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

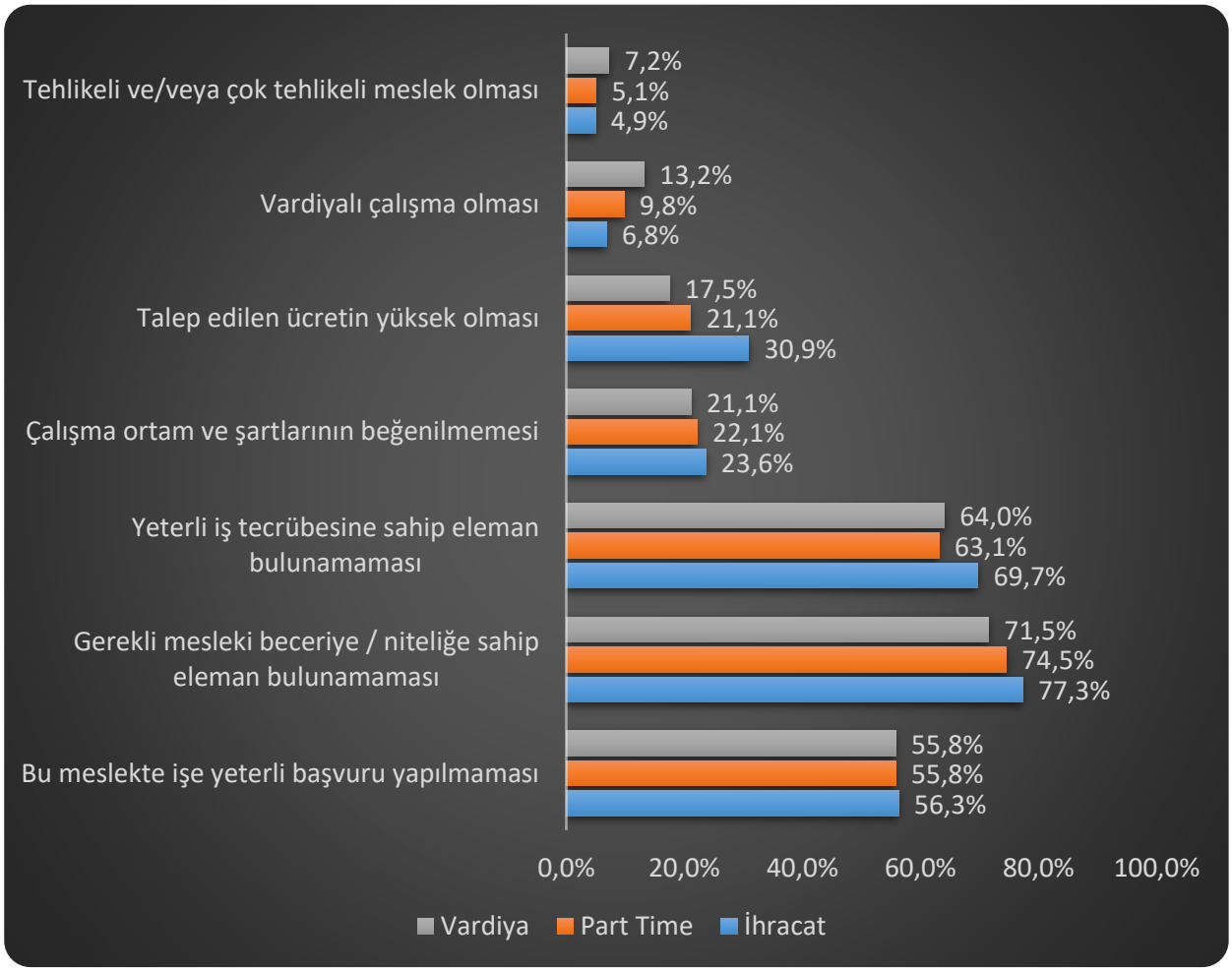

Kaynak: İPA 2019

İşyerlerinin "part-time" veya "vardiyalı" çalışanı olması ile işyerinin "ihracat yapıp yapmamasına" göre TGÇM nedenleri incelendiğinde; işyerlerinin "vardiyalı çalışma", "part-time çalışma" ve "ihracat yapma" durumları TGÇM nedenleri açısından benzerlik

göstermektedir. Eleman temininde güçlük çekme nedenlerine bakıldığında tüm kırılımlarda "Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" hususu diğer TGÇM nedenlerine göre daha fazladır. Bunu "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" ile "bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması" nedenleri izlemektedir.

Ayrıca ihracat yapan firmalarda "Talep edilen ücretin yüksek olması" nedeni diğer işyeri türlerine göre farklılık oluşturmuştur. Söz konusu neden ihracat yapanlarda yüzde 30,9 gibi yüksek bir oranda işaretlenmişken diğer işyeri türlerinde daha düşük kalmıştır. Buna ek olarak yine "Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" ile "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" nedenleri ihracat yapan firmalarda daha yüksek oranda gerçekleşmiştir. Buna karşın "tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması" ve "vardiyalı çalışma olması" nedenleri diğer işyeri türlerine göre ihracat yapan firmalarda düşük seviyede kalmıştır.

Tablo 44: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri (%)

Meslekler	Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi	Talep edilen ücretin yüksek olması	Vardiyalı çalışma olması	Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması
Makineci (Dikiş)	64,6	66,6	53,7	35,6	29,5	6,7	2,4
Garson (Servis Elemanı)	56,6	74,6	57,7	25,1	14,3	7,1	0,1
Satış Danışmanı	43,1	78,5	71,5	16,7	20,6	1,2	1,3
Aşçı	38,6	75,5	53,9	12,8	21,9	7,2	0,3
Pazarlamacı	48,6	84,2	79,3	23,2	11,1	9,5	3,0
Üretim İmal İşçisi	67,5	39,5	38,4	43,8	34,2	8,9	4,7
Şoför-Yük Taşıma	34,9	67,9	49,2	24,6	29,6	0,6	5,1
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	56,0	70,0	49,4	13,9	25,8	3,7	11,5
Sevkiyat Görevlisi	5,9	90,9	**86,3**	2,1	**89,6**	0,0	0,2
Elektrikçi (Genel)	32,6	89,7	74,3	8,1	17,8	5,6	28,2
Temizlik Görevlisi	56,3	41,2	41,7	32,4	34,3	14,8	1,2
Şoför (Yolcu Taşıma)	11,7	70,1	65,5	**60,2**	9,9	0,3	0,9
Bulaşıkçı (Stevard)	**72,7**	68,2	46,0	14,3	26,4	1,6	0,6
Gazaltı (Mıg-Mag) Kaynakçısı	29,0	61,4	55,5	24,4	20,7	0,8	5,5
Konfeksiyon İşçisi	27,8	92,9	29,9	71,4	79,0	**23,7**	0,1
Bayan Kuaförü	48,8	87,1	74,5	13,2	18,3	0,9	0,6
Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	26,9	75,5	76,8	0,5	12,4	0,7	0,2
Mobilya Montajcısı	25,4	**99,4**	73,1	28,1	10,3	0,4	0,2
Muhasebeci	14,4	90,6	67,1	1,1	8,6	0,1	0,1
Teknik Servis Elemanı	46,2	88,4	86,2	8,9	3,1	13,2	13,1

Kaynak: İPA 2019

Mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında “gerekli mesleki beceriye sahip olunmaması” en çok tercih edilen sebeptir. Yüksek nitelik ve düşük nitelik gerektiren mesleklere göre eleman temininde güçlük çekilme nedenleri arasında bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

“Muhasebeci” mesleğinde “gerekli mesleki beceriye sahip olunmaması” yüzde 90,6 iken “üretim imal işçisi” mesleğinde bu oran yüzde 39,5’tir. “Bulaşıkçı (steward)” mesleğinde “Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması” yüzde 46 iken “teknik servis elemanı” mesleğinde yüzde 86, 2’ dir.

Grafik 20: Bölgesel Temininde Güçlük Çekilen Meslekler (İBBS Düzey 1)

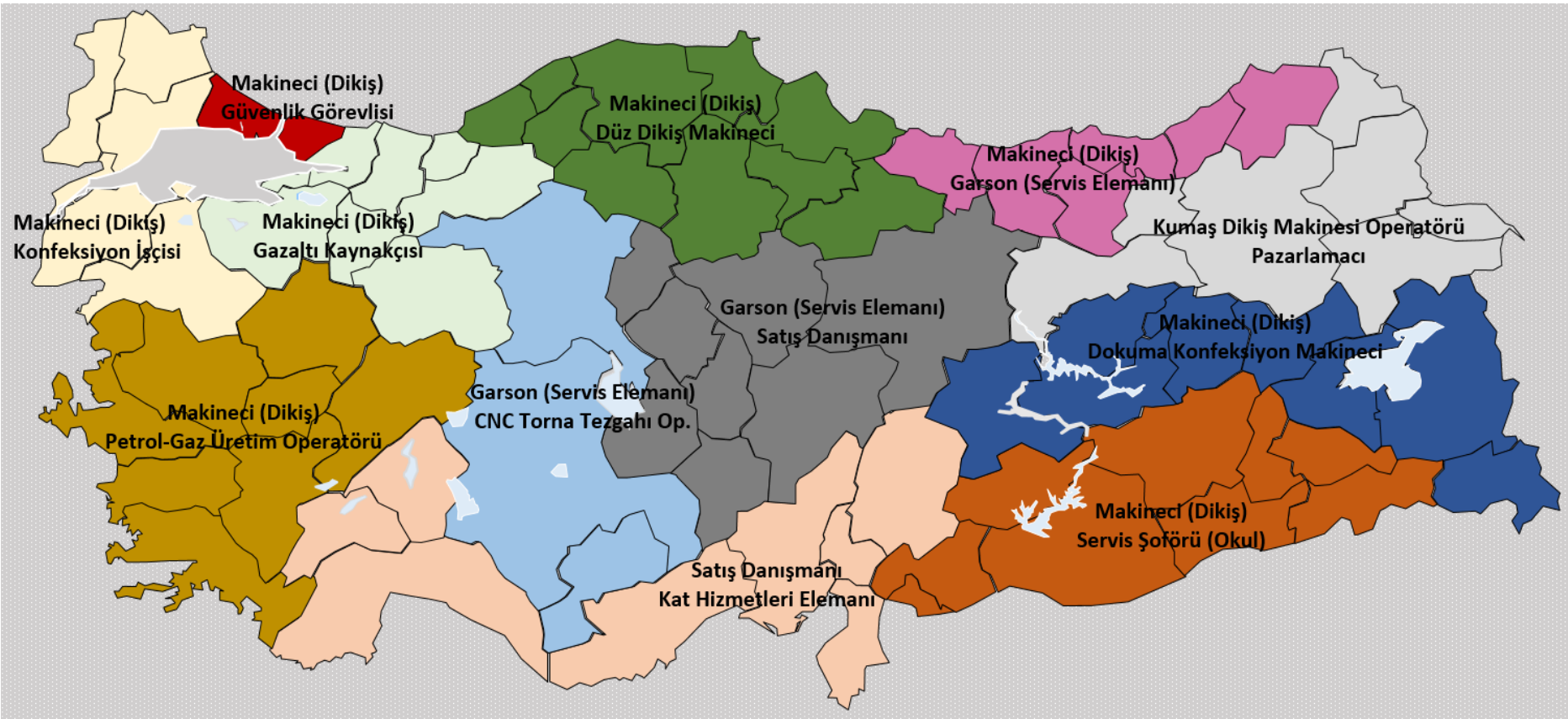

Kaynak: İPA 2019

Bölgesel olarak temininde güçlük çekilen meslekler incelendiğinde; 12 bölgenin 8 tanesinde Makineci (Dikiş) mesleğinin birinci sırada olduğu görülmektedir. Geriye kalan 4 bölgeden Orta Anadolu ile Batı Anadolu bölgelerinde Garson(Servis Elemanı), Kuzeydoğu Anadolu ile Ortadoğu Anadolu bölgelerinde ise tekstil sektörüne yönelik meslekler ön planda yer almaktadır.

1.4.GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Çalışma kapsamında 2019 yılının 1 Nisan – 3 Mayıs döneminde hangi mesleklerde ve hangi sektörlerde istihdamın nasıl değişeceğinin tahmini yapılmak istenmiştir. Bu bağlamda işverenlere bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Mevsimsel etkileri ortadan kaldırmak için tam bir yıl sonrası sorulmuştur.

Türkiye genelinde 30 Nisan 2020 tarihinde, 2019 Nisan-Mayıs dönemine göre istihdamın yüzde 7,4 artacağı beklenmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 14,1; 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 7,5 ve 20+ istihdamlı işyerlerinde net istihdam değişim oranının yüzde 3,6 olacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış beklentisi düşmektedir.

2016 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı yüzde 5,5 olarak tahmin edilmiş, 2017 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı yüzde 6,4 olarak tahmin edilmiş, 2018 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı tahmini yüzde 9,7 tahmin edilmiş ve 2019 yılında Türkiye geneli net istihdam artış oranı tahmini yüzde 7,4 olarak gerçekleşmiştir. Yıllara göre net istihdam artış oranı tahminlerinde 2018 yılına kadar artış beklenirken 2019 yılında 2,3 puanlık bir düşüş olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 45: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri (%)

Sektör	Artış	Azalış	Hayır	Fikrim Yok
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,8	1,8	30,0	52,3
İmalat	19,2	2,8	34,1	43,9
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	10,1	1,3	47,6	41,0
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	16,3	2,9	33,8	47,0
İnşaat	15,0	3,9	31,7	49,4
Toptan ve perakende ticaret	13,6	3,0	42,0	41,5
Ulaştırma ve depolama	7,0	2,0	45,9	45,1
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,7	3,0	40,7	41,7
Bilgi ve iletişim	21,5	2,3	37,3	38,8
Finans ve sigorta faaliyetleri	14,8	2,8	43,6	38,8
Gayrimenkul faaliyetleri	15,8	2,2	48,3	33,7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	13,2	3,6	42,7	40,5
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	17,6	2,2	31,5	48,8
Eğitim	17,6	4,6	31,1	46,7
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	17,0	0,8	47,4	34,9
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	11,1	0,6	43,2	45,1
Diğer hizmet faaliyetleri	17,7	2,5	38,4	41,4
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	9,2	0,7	46,0	44,2
Genel Toplam	**14,5**	**2,9**	**39,8**	**42,8**

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde çalışma kapsamındaki firmaların yüzde 14,5'i işyerinde önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam artışı beklemektedir. Aynı şekilde yüzde 2,9'u ise önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam azalışı olacağını öngörmektedir. İşverenlerin büyük çoğunluğu ise istihdamın değişmeyeceğini ya da bu konuda fikirlerinin olmadığını beyan etmişlerdir.

Tablo 46: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektör	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
İmalat	269.469	7,2%
İnşaat	212.926	19,6%
Toptan ve perakende ticaret	173.573	6,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	63.899	6,2%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	54.110	6,6%
Ulaştırma ve depolama	38.718	4,0%
Gayrimenkul faaliyetleri	34.002	17,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	30.936	5,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	23.337	10,1%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	15.817	4,5%
Bilgi ve iletişim	13.639	7,1%
Eğitim	11.666	3,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	9.969	5,2%
Madencilik ve taş ocakçılığı	8.878	7,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4.092	5,3%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2.418	3,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2.030	2,2%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	26	0,5%
Genel Toplam	**969.505**	**7,4%**

Kaynak: İPA 2019

Tablo 47'de yer alan net istihdam değişim oranı, sektörde artış beklenen çalışan sayısı yine o sektördeki toplam çalışan sayısına bölünerek bulunmuştur.

Buna göre 30 Nisan 2020 tarihi itibariyle Türkiye geneli için 969 bin 505 kişilik (yüzde 7,4 net istihdam değişim oranı istihdamda artış beklenmektedir. Diğer bir deyişle 100 kişilik istihdamı olan bir işyerinde 7 kişilik bir artış öngörülmektedir.

Sektörel bazda en çok artış yüzde 19,6 ile "İnşaat" sektörüdür. Bu sektörü sırasıyla; yüzde 17,2 ile "Gayrimenkul faaliyetleri", yüzde 10,1 ile "Diğer hizmet faaliyetleri" sektörleri izlemektedir. Kişi sayısı olarak artışlar incelendiğinde; 269.469 kişi ile İmalat sektörü birinci sırada, 212.926 kişi ile İnşaat sektörü ikinci sırada ve 173.573 kişi ile Toptan ve perakende ticaret sektörü üçüncü sırada yer almaktadır. İlk üç sektördeki net istihdam artış beklentisinin toplamı 655 bin 968 kişidir (%67,7). En az artış beklentisi 26 kişi (yüzde 0,5) ile "Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri" sektörüdür. En çok ve en az istihdam artışı bekleyen

sektörler incelendiğinde çalışan sayıları ile orantılı olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile en çok istihdamı olan ve aynı zamanda en çok istihdam artışı beklenen sektör olan "imalat" sektörü birinci sıradadır.

Tablo 47: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	2-9 İstihdamlı		10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı		2+ İstihdamlı	
	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	21.826	5,9%	5.122	3,3%	15.778	2,1%	42.726	3,3%
Hizmet ve Satış Elemanları	92.426	10,9%	15.867	5,9%	39.759	3,3%	148.052	6,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	168.750	32,6%	16.158	8,9%	48.246	4,5%	233.154	13,1%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	803	5,1%	-119	-1,9%	491	1,3%	1.175	2,0%
Profesyonel Meslek Mensupları	37.705	5,7%	8.348	4,5%	19.399	2,4%	65.452	3,9%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	136.201	21,0%	31.244	12,9%	45.233	4,2%	212.678	10,7%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	56.103	15,8%	6.842	5,2%	13.241	2,0%	76.186	6,6%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	84.419	15,4%	25.383	12,1%	76.660	5,5%	186.462	8,7%
Yöneticiler	1.546	0,5%	568	0,8%	1.506	0,5%	3.619	0,6%
Genel Toplam	**599.779**	**14,1%**	**109.414**	**7,5%**	**260.312**	**3,6%**	**969.505**	**7,4%**

Kaynak: İPA 2019

Meslek gruplarına göre net istihdam değişimi incelendiğinde; 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde tüm meslek gruplarında artış beklenmektedir.

Oransal olarak en çok artış yüzde 13,1 ile "nitelik gerektirmeyen meslekler" dir. Bunu sırasıyla yüzde 10,7 ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" ve yüzde 8,7 ile "Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar" meslek grupları izlemektedir. Bu üç meslek grubunun net istihdam artış beklentisinin toplamı 632 bin 294 kişi ile Türkiye'deki net artışın yüzde 65,2'sini oluşturmaktadır.

En az artış beklentisi ise yüzde 0,6 ile "yöneticiler", yüzde 2 ile "nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" ve yüzde 3,3 ile "büro hizmetlerinde çalışan elemanlar"

meslek gruplarında beklenmektedir. Bu üç meslek grubundaki net istihdam artış beklentisinin toplamı 47 bin 520 kişi ile Türkiye'deki net artışın yüzde 4,9'unu oluşturmaktadır.

Meslek gruplarında NİDO incelenecek olursa 2-9 arası istihdama sahip işverenlerden en yüksek NİDO'ya yüzde 32,6 ile "nitelik gerektirmeyen meslekler" meslek grubu sahiptir. Bu meslek grubunu yüzde 21 ile "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubu takip etmektedir. 2-9 arası istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO'ya yüzde 0,5 oranı ile "yöneticiler" meslek grubu sahiptir.

10-19 arası istihdama sahip işverenlerden en büyük NİDO'ya yüzde 12,9 ile "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar" meslek grubu sahiptir. 10-19 arası istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO yüzde -1,9 ile "nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları" meslek grubu sahiptir.

20 ve daha fazla istihdama sahip işverenlerden en büyük NİDO'ya yüzde 5,5 ile "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubu sahiptir. Bu meslek grubunu yüzde 4,5 ile "nitelik gerektirmeyen meslekler" meslek grubu takip etmektedir. 20 ve daha fazla istihdama sahip işverenlerden en küçük NİDO'ya yüzde 0,5 ile "yöneticiler" meslek grubu sahiptir.

Tablo 48: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

2+ İstihdamlı	
Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	**Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler**
İnşaat İşçisi	Ev Tipi Sofralık Zeytin İşlemecisi
Makineci (Dikiş)	İşletmeci
Garson (Servis Elemanı)	Sahne Makinisti (Set İşçisi)
Satış Danışmanı	Seri Üretim Tezgâh Operatörü
Üretim İmal İşçisi	Sofralık Zeytin İşlemecisi
Temizlik Görevlisi	Ahşap İskeletçi
Şoför-Yük Taşıma	Sıvacı (Çimento Alçı)
Pazarlamacı	Isıcam İmal İşçisi
Soğuk Demirci	Sosis, Sucuk ve Salam İmal İşçisi
Güvenlik Görevlisi	Saat Satış Elemanı

Kaynak: İPA 2019

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin "inşaat İşçisi", "makineci (dikiş)", "garson (servis elemanı)" "satış danışmanı" ve "üretim imal işçisi" mesleklerinde olduğu

görülmektedir. Bu mesleklerin tüm büyüklük gruplarında en çok istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde yer aldığı Tablo 50'de görülmektedir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam azalış beklentisinin "ev tipi sofralık zeytin işlemecisi", "işletmeci", "sahne makinisti (set işçisi)", "seri üretim tezgâh operatörü" ve "sofralık zeytin işlemecisi" mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 49: İşyeri Büyüklüklerine Göre En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

2-9 İstihdamlı		10-19 İstihdamlı		20+ İstihdamlı	
Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
İnşaat İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	İnşaat İşçisi	Ev Tıpı Sofralık Zeytin İşlemecisi	Makineci (Dikiş)	Sahne Makinisti (Set İşçisi)
Garson (Servis Elemanı)	İşletmeci	Makineci (Dikiş)	Elektrik Tesisatçısı (Bina)	Temizlik Görevlisi	Seri Üretim Tezgâh Operatörü
Makineci (Dikiş)	Sofralık Zeytin İşlemecisi	Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Ahşap İskeletçi	Konfeksiyon İşçisi	Sosis, Sucuk Ve Salam İmal İşçisi
Satış Danışmanı	Fırıncı Ustası-Unlu Mamuller	Güvenlik Görevlisi	Isıcam İmal İşçisi	Üretim İmal İşçisi	Seyahat Servis Elemanı (Host/Hostes/Otobüs-Tren)
Üretim İmal İşçisi	Börek Ustası	Üretim İmal İşçisi	Kesimci (Konfeksiyon)	Güvenlik Görevlisi	Soğuk Demirci
Şoför-Yük Tasıma	Sıvacı (Çimento Alçı)	Garson (Servis Elemanı)	Temizlik	Garson (Servis Elemanı)	Galeri ve Tünel Açma Makinesi Operatörü
Pazarlamacı	Saat Satış Elemanı	Satış Danışmanı	Süt Toplama İşçisi	İnşaat İşçisi	Döviz Alım Satım Elemanı
Soğuk Demirci	Hamal/Elle Tasıma	Tuğla Ve Kiremit Kalıpçısı (Elle)	Sürütme Ve Yükleme İşçisi	Satış Danışmanı	Fotografçı
Geri Dönüşüm İşçisi	Hırdavat Malzemeleri Satış Elemanı	Elektrikçi (Genel)	Direksiyon Eğitmeni	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Kuru İncir İşlemecisi
Paketleme İşçisi	Mekanik Bakım Onarımcısı	Sıvacı	Duvarcı	Paketleme İşçisi	İnşaat Mühendisi

Kaynak: İPA 2019

En fazla istihdam artış ve azalışı beklenen meslekler işyeri büyüklüğüne göre incelendiğinde 2-9 arası istihdama sahip işverenlerde “inşaat İşçisi”, “garson (servis elemanı)” ve “makineci (dikiş)” mesleklerinde en fazla artış beklendiği, “konfeksiyon işçisi”, “işletmeci” ve “sofralık zeytin işlemecisi” mesleklerinde ise en fazla azalış beklendiği görülmektedir.

10-19 arası istihdamlı işyerlerinde “inşaat işçisi”, “makineci (dikiş)”, “plastik enjeksiyon üretim elemanı” meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise “ev tipi sofralık zeytin işlemecisi”, “elektrik tesisatçısı (bina)” ve “ahşap iskeletçi” mesleklerinde öngörülmektedir.

20 ve daha fazla istihdamlı işyerlerinde “makineci (dikiş)”, “temizlik görevlisi” ve “konfeksiyon işçisi” meslekleri en fazla istihdam artışı beklenen meslekler olurken, en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ise “sahne makinisti (set işçisi)”, “seri üretim tezgah operatörü” ve “sosis, sucuk ve salam imal işçisi” mesleklerinde öngörülmektedir.

Grafik 21: İllere Göre Net İstihdam Değişimi (20+ İstihdamlı işyerleri)

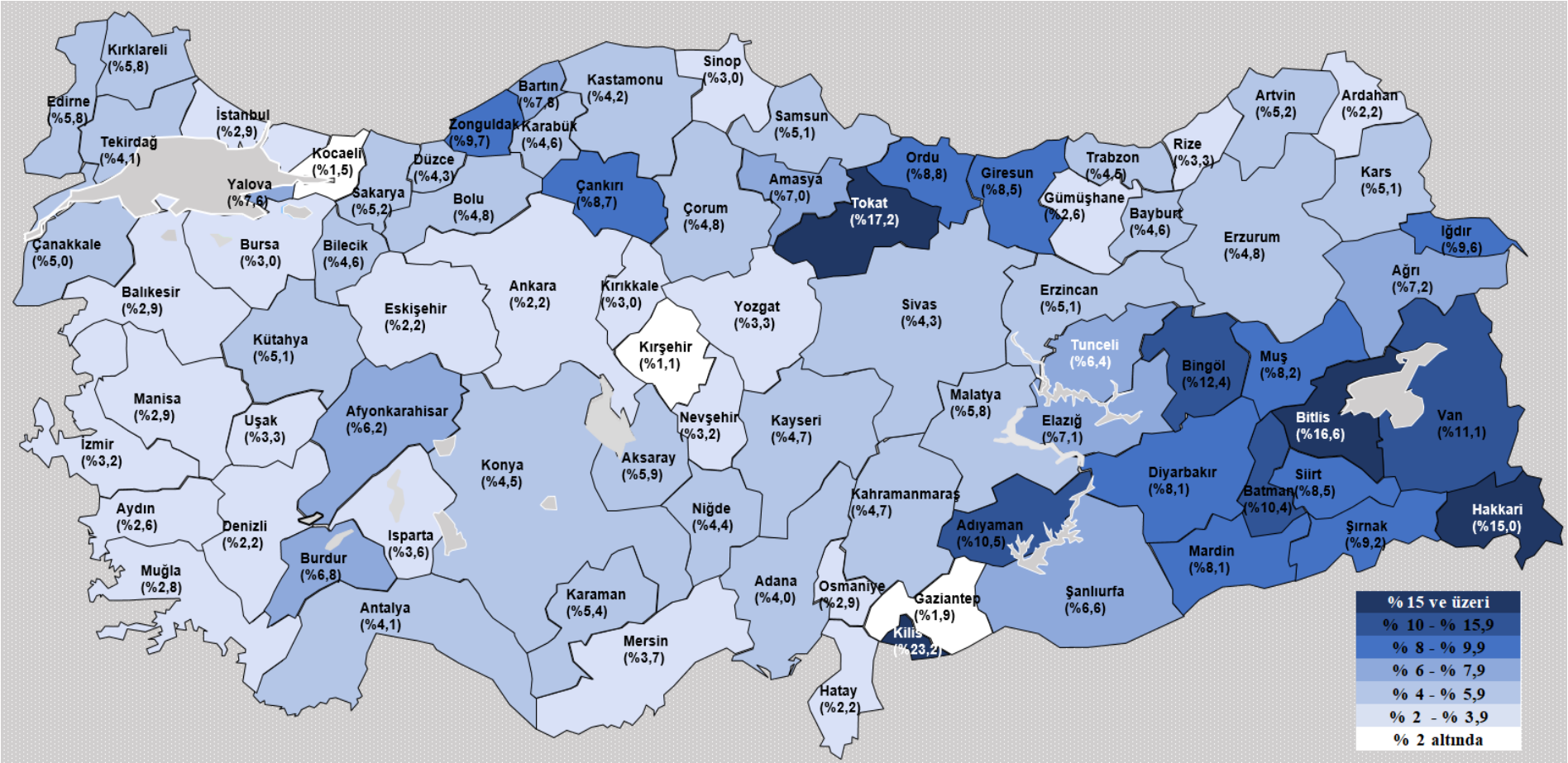

Kaynak: İPA 2019

Haritada yer alan 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri için Türkiye ortalamasının altında ve üstünde olan iller gösterilmektedir. İllere göre net istihdam değişim oranları incelendiğinde İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirlerin Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

1.5.İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye işgücü piyasasına yönelik bazı özel durumlar incelenmiştir. Teknolojik gelişmelerin istihdama etkisi, işverenlerin genç personel seçiminde aradıkları kriterler, Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanılmadığı, faydalanılmıyorsa nedenleri, işverenlerin en çok destek almak istedikleri alanlar, seferberlik kapsamında sunulan teşvikler, işverenlerin e- ticaret satışı yapıp yapmadıkları, yapmıyorlarsa nedenleri gibi birçok güncel konu çalışmanın bu bölümünde incelenmektedir.

İşgücü Piyasası araştırmaları kapsamında son 2 yıldır geleceğin meslekleri ya da diğer bir ifade ile geleceğin işleri hakkında bilgi derlenmektedir. Değişen ve dönüşen işgücü piyasasının gelecekte hangi mesleklere ihtiyaç duyacağını tespit etmek, sektörlerin teknolojik gelişmelerden ne kadar etkileneceğini belirlemek üzere, işverenlere sorular yönlendirilmiştir. Bunlardan ilki "Gelecek 10 yıl içerisinde teknolojik gelişmelerin sektörünüzdeki istihdama yansıması nasıl olacaktır?" sorusudur. Soruya ilişkin işverenlerin istihdamı arttıracağı, azaltacağı ya da değiştirmeyeceğine dair cevap vermesi istenmiştir.

Bu kapsamda Tablo 50'de de yer aldığı üzere işverenlerin en fazla yüzde 34,4 oranında teknolojinin istihdamı değiştirmeyeceğini belirtmişlerdir. Buna karşın yüzde 18,6'sı istihdamı arttıracağını, yüzde 16,7'si ise istihdamı azaltacağını ifade etmişlerdir. Bu sonuncu görüş en az tercih edilen görüştür.

Tablo 50: Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Yansıması

Teknolojik Gelişmeler	İşveren Oranı(%)
Fikrim yok	30,3%
İstihdamı arttıracaktır	18,6%
İstihdamı azaltacaktır	16,7%
İstihdamı Değiştirmez	34,4%
Genel Toplam	100%

Kaynak: İPA 2019

Tablo 51: Sektörel Bazda Teknolojik Gelişmelerin İstihdama Etkisi (2+)

Sektör	Fikrim yok	İstihdamı arttıracaktır	İstihdamı azaltacaktır	İstihdamı Değiştirmez
Madencilik ve taş ocakçılığı	26,5%	19,1%	21,9%	32,6%
İmalat	28,7%	24,0%	20,9%	26,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	27,7%	22,5%	19,0%	30,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	30,9%	19,1%	20,5%	29,5%
İnşaat	31,1%	22,2%	18,4%	28,3%
Toptan ve perakende ticaret	31,7%	18,3%	15,8%	34,2%
Ulaştırma ve depolama	38,1%	10,2%	11,7%	40,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	31,6%	12,5%	11,2%	44,7%
Bilgi ve iletişim	26,7%	37,4%	18,0%	17,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	26,9%	16,4%	25,9%	30,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	34,2%	11,5%	11,2%	43,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	18,1%	18,9%	27,5%	35,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	30,2%	23,3%	16,9%	29,6%
Eğitim	20,9%	20,5%	13,2%	45,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	21,2%	22,9%	13,3%	42,6%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	26,5%	17,5%	13,3%	42,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	30,4%	21,1%	10,3%	38,3%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	37,6%	21,5%	7,8%	33,1%
Genel Toplam	**30,3%**	**18,6%**	**16,7%**	**34,4%**

Kaynak: İPA 2019

2 ve üzeri çalışan işyerlerinde gelecek 10 yıl içerisinde sektör ayrımı olmaksızın işyerlerinin %18,6'sı istihdamın artacağını, yüzde 16,7'si istihdamın azalacağını ve yüzde 34,4'ü istihdamın değişmeyeceğini ifade etmiştir.

Bilgi ve İletişim sektöründe işyerlerinin yüzde 37,4'ü istihdam artışı beklerken; Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörünün yüzde 27,5'i, Finans ve sigorta faaliyetleri sektörünün yüzde 25,9'u istihdam azalışı beklentisi içindedir.

Genel olarak 18 sektörün 12'si istihdamın değişmeyeceğini öngörmüştür. Eğitim sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 45,4'ü, Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörünün yüzde 44,7'si, Gayrimenkul faaliyetleri sektörünün yüzde 43,2'si istihdamda değişiklik beklememektedir.

Bunun yanı sıra dikkati çeken diğer bir husus da şu şekildedir Madencilik ve taş ocakçılığı, Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, Ulaştırma ve depolama, Finans ve sigorta faaliyetleri ile Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerinde teknolojik gelişmenin istihdamı arttıracağı beklentisinden daha ziyade azaltacağı öngörülmektedir.

Geleceğin meslekleri kapsamında işverenlere bu yıl sorulan sorulardan biri de sektörde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündükleri mesleklerin neler olduğuna ilişkindir. Bu kapsamda derlenen veriler metin analizi teknikleri ile analiz edilmiş, sektörel ve işyeri büyüklüklerine ilişkin metin haritaları elde edilmiştir. Söz konusu haritalarda yer alan meslekler işverenlerin en fazla belirttiği mesleklerdir. Haritaların ortasında yer alan büyük puntolu meslekler işverenlerin en çok ifade ettikleri meslekler iken dışa doğru yer alan nispeten daha küçük puntolu ifadelerse daha az belirtilen meslekleri belirtmektedir.

Geleceğin Meslekleri

Tüm Türkiye'de 2 ve üzeri çalışan olan 83.887 işyerine gidilmiş ve 24.360 (%29) işyerinden sektörlerindeki geleceğin meslekleri alınmıştır. Sonuçların anlamlılığı açısından daha kurumsal olan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri üzerinden analizler yapılmıştır. 20 ve üzeri çalışanı olan 21.008 (%25) işyerinden alınan geleceğin meslekleri, sektörel bazda incelenmiştir.

Grafik 22: Gelecek On yılda Öne Çıkacağı Düşünülen Meslekler (20+)

Kaynak: İPA 2019

Şekil 18'e göre 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde gelecek 10 yıl içerisinde öne çıkacağı düşünülen meslekler analiz edildiğinde mühendis mesleğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Branşlarına göre şu mühendisler diğerlerine göre daha fazla sayıda ifade edilmiştir; "makine mühendisi", "yazılım mühendisi" ,"bilgisayar mühendisi", "ar-ge mühendisi" "mekatronik mühendisi", "endüstri mühendisi", "maden mühendisi". Bunun dışında bu işyerlerinde geleceğin meslekleri olarak ifade edilen diğer meslekler de şunlardır; "CNC operatörü ", "jeoloji uzmanı", "tasarımcı", "gazaltı kaynakçısı" meslekleri öne çıkmaktadır.

Grafik 23: Bilgi ve İletişim Sektöründe Geleceğin Meslekleri

Kaynak: İPA 2019

Dijital dönüşüm kapsamında en çok değişiklik göstereceği düşünülen Bilgi ve iletişim sektöründe geleceğin meslekleri incelendiğinde; “yazılım mühendisi”, “bilişim uzmanı”, “yapay zekâ mühendisi”, “robotik kodlama” meslekleri öne çıkmaktadır.

Grafik 24: Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründe Geleceğin Meslekleri

Kaynak: İPA 2019

e-Ticaret yoluyla en çok mal ve hizmet satışı yapan Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe (%25,8) geleceğin meslekleri incelendiğinde; “dış ticaret uzmanı”, “arge uzmanı” , ve “teknoloji mühendisi” meslekleri öne çıkmaktadır.

Grafik 25: Eğitim Sektöründe Geleceğin Meslekleri

Kaynak: İPA 2019

Eğitim sektöründe geleceğin meslekleri incelendiğinde; “okul öncesi öğretmeni”, “bilgi teknolojileri mühendisi”, “bilişim öğretmeni” ve “sağlık bilgisi öğretmeni” meslekleridir.

Genel olarak işverenlerin gelecek 10 yıl içerisinde revaçta olacağını düşündüğü geleceğin meslekleri şunlardır;

- 3 Boyutlu Katı Model Teknikeri/ Mühendisi,
- 3d Üretim Mühendisi-Render Uzmanı,
- Bilişim Uzmanı,
- Biyomedikal Mühendisliği,
- Bütünleyici Tıp Uzmanı,
- Drone Operatörü,
- E Pazarlama Elemanı,
- Endüstriyel Otomasyon Teknikeri,
- Hibrit Araç Uzmanı,
- İklimlendirme Teknisyeni/Teknikeri,
- Homologasyon Uzmanı,
- İnovasyon Mühendisliği,
- Nano Teknoloji Mühendisliği,

- Network Güvenlik Uzmanı,
- Otonom Araç Mühendisi,
- Robotik Cerrahi,
- Robotik Kodlama Eğitmenliği,
- Siber Güvenlik Uzmanı,
- Sürdürülebilir Enerji Mühendisi,
- Uzay Teknolojileri Uzmanı,
- Veri Analisti,
- Yapay Zeka Programcısı,
- Yazılım Mühendisi,
- Yenilenebilir Enerji Sistemleri Mühendisi,

Tablo 52: 2+ kişi İstihdamlı işyerlerinde "Genç (15-24 yaş) Personel Seçiminde Aradığınız Kriterler Nelerdir?" Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı (%)

Sektör	Diploma/ Sertifika	İş Deneyimi	Pratik Beceri	Referans	Teorik Bilgi
Madencilik ve taş ocakçılığı	30,2%	67,1%	64,6%	21,1%	24,4%
İmalat	13,5%	61,3%	71,1%	21,7%	20,4%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	51,4%	56,7%	68,3%	23,5%	41,0%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	19,5%	58,1%	71,4%	18,3%	22,2%
İnşaat	19,0%	63,1%	70,3%	21,1%	21,0%
Toptan ve perakende ticaret	14,1%	58,0%	68,9%	25,4%	18,8%
Ulaştırma ve depolama	20,8%	60,6%	58,1%	19,5%	14,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,4%	59,1%	74,6%	20,9%	13,1%
Bilgi ve iletişim	39,6%	57,8%	71,1%	28,6%	39,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	41,3%	59,5%	61,5%	33,8%	32,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	21,6%	57,9%	62,5%	30,1%	20,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	40,0%	59,1%	66,0%	26,5%	36,6%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	25,5%	56,6%	71,6%	27,1%	27,4%
Eğitim	67,3%	63,6%	63,3%	30,0%	39,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	52,6%	61,2%	71,7%	33,0%	34,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	19,9%	57,7%	65,9%	18,4%	21,4%
Diğer hizmet faaliyetleri	21,5%	57,7%	71,1%	22,0%	22,6%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	67,9%	57,2%	58,5%	39,5%	45,4%
Genel Toplam	**19,4%**	**59,6%**	**68,4%**	**23,8%**	**21,0%**

Kaynak: İPA 2019

Araştırma kapsamında ülke genelini temsil eden 2+ istihdamlı işyerlerinde "genç (15-24 yaş) personel seçiminde aranılan kriterler incelendiğinde; en yüksek tercih edilen kriter yüzde 68,4 ile "pratik beceri" kriteridir. Bunu sırasıyla yüzde 59,6 ile "iş deneyimi", yüzde 23,8 ile "referans", yüzde 21 ile "teorik bilgi" ve yüzde 19,4 ile "diploma/sertifika" kriterleri izlemektedir. Burada dikkat çeken husus, işverenlerin genç istihdamında diplomayı son sırada tercih ederken pratik beceriyi ilk sırada, iş deneyimini ise ikinci sırada belirtmiş olmalıdır. Ülkemizde işverenler sadece diplomanın istihdam için yeterli olmadığını pratik becerinin ve tecrübenin de gençlerde mutlaka bulunması gerektiğini ifade etmektedirler.

Madencilik ve taş ocakçılığı, ulaştırma ve depolama sektörlerinde iş deneyimi pratik beceriye nazaran daha çok tercih edilmektedir. Eğitim ve Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörlerinde en çok diploma/sertifika tercih edilmektedir.

Söz konusu genç (15-24 yaş) personel seçiminde aranılan kriterlerin işyerlerinin büyüklüklerine göre incelenmesinde ise şu kanıya varılmaktadır;

Her istihdam düzeyinde verilen cevapların öncelik sıralaması büyük ölçüde aynı çıkmıştır. Özellikle ilk sırada mutlaka son sırada ise Diploma/Sertifika kriteri yer almıştır. Bunun tek istisnası 20+ firmalardır. Söz konusu büyüklükteki firmalarda son sırada Referans kriteri yer almaktadır. Dolayısıyla bu istisna dışında işyeri büyüklüğü, genç personel seçiminde aranan kriterler seçiminde önemli bir farklılık yaratmamaktadır. Ancak sektör bazında farklılıklar oluşmaktadır.

Araştırma kapsamında güncele ilişkin işverenlere sorulan sorulardan biri de "Son 3 yılda İstihdam Seferberlikleri kapsamında sunulan Hizmetlerden haberdar mısınız?" sorusu idi. Bu kapsamda derlenen veriler Tablo 53'de sunulmaktadır.

Tablo 53: İstihdam Seferberliğinden Haberdar olma (%)

Sektör	2-9		10-19		20+		2+	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Madencilik ve taş ocakçılığı	56,0	44,0	61,3	38,7	74,1	25,9	62,0	38,0
İmalat	44,6	55,4	67,4	32,6	77,7	22,3	51,5	48,5
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	65,1	34,9	68,3	31,7	78,0	22,0	68,6	31,4
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	42,3	57,7	60,7	39,3	68,7	31,3	48,8	51,2
İnşaat	51,1	48,9	55,2	44,8	63,3	36,7	52,8	47,2
Toptan ve perakende ticaret	45,6	54,4	64,9	35,1	73,5	26,5	47,8	52,2
Ulaştırma ve depolama	39,1	60,9	56,4	43,6	70,2	29,8	41,2	58,8
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40,8	59,2	62,6	37,4	72,2	27,8	44,3	55,7
Bilgi ve iletişim	45,6	54,4	60,7	39,3	68,0	32,0	49,4	50,6
Finans ve sigorta faaliyetleri	52,2	47,8	55,8	44,2	68,9	31,1	53,0	47,0
Gayrimenkul faaliyetleri	41,4	58,6	49,8	50,2	68,5	31,5	42,3	57,7
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	63,4	36,6	67,3	32,7	65,9	34,1	63,7	36,3
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	49,6	50,4	60,3	39,7	73,5	26,5	54,9	45,1
Eğitim	52,6	47,4	62,9	37,1	70,8	29,2	58,0	42,0
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	43,3	56,7	59,5	40,5	77,0	23,0	49,0	51,0
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	36,1	63,9	63,7	36,3	64,9	35,1	38,8	61,2
Diğer hizmet faaliyetleri	40,2	59,8	64,2	35,8	65,7	34,3	41,8	58,2
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	36,3	63,7	33,8	66,2	47,4	52,6	36,9	63,1
Genel Toplam	**46,0**	**54,0**	**62,5**	**37,5**	**72,5**	**27,5**	**49,1**	**50,9**

Kaynak: İPA 2019

İstihdam Seferberliğinden Haberdar olma durumları işletme büyüklüğü ve sektör bazında incelenmiştir. 2 ve üzeri çalışan olan işyerlerinin %49,1'i istihdam seferberliğinden haberdardır. İşletme büyüklüğü bazında bakıldığında, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin % 72,5'i istihdam seferliğinden haberdarken; 2-9 çalışanı olan işyerlerinin % 46'sı, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin %62,5'i istihdam seferliğinden haberdar durumdadır. Buna göre kurumsal firmaların teşvik mekanizmalarından daha fazla haberdar olduğu anlaşılmaktadır.

İşletme büyüklüğü ayrımı olmaksızın istihdam seferberliğinden haberdar olma durumları incelendiğinde; Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler sektörlerinde haberdar olma oranı yüksektir. 20 ve üzeri istihdamlı işyerlerinde Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı yüzde 78 ile en yüksek orana sahip iken onu yüzde 77,7 oranıyla İmalat sektörü takip etmektedir.

İstihdam seferberliği kapsamında yapılan teşvik ve benzeri çalışmaların daha çok 20 ve üzeri istihdam işyerlerini kapsamasından dolayı bu oran düşük seyretmektedir. Teşvik mekanizmalarının tüm işverenleri kapsayacak şekilde genişletilmesi bu oranın yükselmesini sağlayacaktır.

Son dönem ülkemizde işverenleri teşvik etmek ve istihdamı arttırmak amacına yönelik olarak yeni teşvikler sunulmuştur. Bu kapsamda işverenlere "Sizce sunulan teşviklerden hangisinin İstihdama katkısı en yüksek düzeyde olmuştur?" sorusu yöneltilerek konuya dair düşünceleri toplanmıştır. Tablo 54'de derlenen veriler sunulmaktadır.

Tablo 54: Sektörler Bazında Teşviklerin İstihdama Katkısı (%)

Sektör	Asgari Ücret Desteği	İlave İstihdam Teşviki	İşbaşı Eğitim Programı	İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamına İlişkin Teşvik	Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği	Yeni İstihdama Ücret Desteği
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	**27,9**	40,6	6,7	1,2	2,3	21,3
İmalat	24,5	38,8	10,4	1,3	2,4	22,5
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı	**27,0**	31,0	12,0	1,9	2,3	26,0
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Ve İyileştirme Faaliyetleri	25,1	34,8	11,5	1,0	0,9	26,7
İnşaat	22,8	41,0	10,0	1,5	1,9	22,8
Toptan ve perakende ticaret	18,9	42,8	11,8	1,3	1,8	23,4
Ulaştırma ve Depolama	21,1	42,9	10,3	1,5	1,4	22,8
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	21,4	38,4	13,8	0,5	0,8	25,0
Bilgi ve İletişim	19,9	30,2	19,6	0,4	1,9	**28,0**
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	17,6	39,5	15,1	1,6	4,8	21,4
Gayrimenkul Faaliyetleri	18,7	**43,2**	13,9	2,1	3,0	19,2
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	19,3	35,2	17,5	1,8	1,0	25,1
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	21,1	37,2	17,5	0,9	0,8	22,5
Eğitim	19,1	34,1	**23,7**	0,4	1,6	21,1
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	18,1	35,5	19,2	1,0	1,7	24,5
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence Ve Spor	22,0	40,1	15,3	1,3	1,4	19,8
Diğer Hizmet Faaliyetleri	16,8	**43,4**	10,5	3,4	2,9	22,9
Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri	19,2	31,8	8,6	4,0	5,1	**31,3**
Genel Toplam	**20,7**	**40,3**	**12,5**	**1,4**	**1,8**	**23,3**

Kaynak: İPA 2019

İstihdam seferberliğinden haberdar olan işverenler içerisinde en fazla katkıyı yüzde 40,3 oranıyla "ilave istihdam teşviki" sağlarken; ikinci sırayı yüzde 23,3 oranıyla "Yeni İstihdama Ücret Desteği" ve onu da % 20,7 oranıyla "Asgari ücret Desteği" takip etmektedir.

"İlave istihdam teşviki"nden en fazla yüzde 43,4 oranıyla diğer hizmet faaliyetleri sektörü, yüzde 43,2 oranıyla Gayrimenkul Faaliyetleri sektörü yararlanmıştır. "Yeni istihdama ücret desteği"nden yüzde 31,3 oranıyla Uluslararası Örgütler Ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

sektörü, yüzde 28 oranıyla bilgi ve iletişim sektörü faydalanmıştır. “Asgari ücret desteği”nden en çok yararlanan sektörler sırasıyla, yüzde 27,9 oranıyla madencilik ve taş ocakçılığı, yüzde 27 oranıyla Elektrik, Gaz, Buhar Ve İklimlendirme Üretimi Ve Dağıtımı olmuştur. “İşbaşı ve eğitim programı”ndan en çok yararlanan sektör yüzde 23,7 oranıyla eğitim sektörü öne çıkmaktadır.

İŞKUR hem iş arayan hem de işverenlere ücretsiz hizmet sunan bir kamu kurumudur. Bu kapsamda hizmetlerini genişletmek, daha fazla vatandaşa ulaşmak amacına yönelik olarak çalışma kapsamında işverenlere konuya ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bunlardan biri “İŞKUR'un sizi en çok hangi alanlarda desteklemesini istersiniz?” sorusudur. Tablo 55’de derlenen veriler sunulmaktadır.

Tablo 55: Sektörel bazda İŞKUR'dan Desteklenme Alanları (%)

SEKTÖR	Çalışanların niteliklerinin artırılması için mesleki eğitim desteği sunulması	İşbaşı Eğitim Programı	İşe Uygun Eleman Temini	İşyerime özel sektörel danışmanlık vermesi	Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği	Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği
Madencilik ve taş ocakçılığı	16,4	12,9	44,0	6,9	64,2	56,1
İmalat	12,4	16,9	45,3	5,4	64,4	54,1
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	20,4	18,9	40,9	8,2	62,6	52,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	13,2	15,0	42,9	7,1	59,5	52,0
İnşaat	12,1	14,2	38,9	5,4	66,7	57,1
Toptan ve perakende ticaret	9,3	15,2	36,5	4,2	62,9	56,9
Ulaştırma ve depolama	5,9	9,6	33,1	4,2	64,9	56,4
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	7,9	14,1	39,4	3,6	64,9	54,6
Bilgi ve iletişim	15,9	21,3	41,2	6,0	58,4	53,8
Finans ve sigorta faaliyetleri	18,7	19,5	38,5	6,4	62,7	49,7
Gayrimenkul faaliyetleri	14,1	12,7	36,4	4,4	54,6	45,8
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	17,8	19,7	34,3	7,7	65,0	57,4
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	12,3	20,2	40,5	7,4	62,3	57,8
Eğitim	11,3	31,8	42,1	7,9	64,1	54,9
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	16,7	22,6	37,8	6,2	63,4	56,3
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	7,0	14,7	35,9	6,7	58,9	51,6
Diğer hizmet faaliyetleri	13,1	15,8	40,7	5,5	59,7	50,8
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	24,2	12,8	29,2	21,4	39,7	38,4
Genel Toplam	**10,9**	**15,5**	**38,3**	**5,0**	**63,6**	**55,5**

Kaynak: İPA 2019

İŞKUR'dan destek almak isteyen işyerleri incelendiğinde; en fazla yüzde 63,6 ile yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği talep edilmekte, ardından yüzde 55,5 oranıyla yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği gelmektedir. İşe uygun eleman temini ise yüzde 38,3 oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte hayatımıza giren e-ticaret mevzu yeni iş alanlarının oluşmasına, mevcut işgücü piyasasının değişimine öncülük eden alanlardan biridir. Bu kapsamda ülkemizin mevcut durumunu belirlemek adına işverenlerimize e-Ticaret (internet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapıp yapmadıkları, yapmıyor iseler bunun nedenlerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda derlenen veriler Tablo 56 ve 57 de yer almaktadır.

Tablo 56: İşyeri Büyüklüğü ve Sektörel Bazda e-Ticaret Yapma Durumu

SEKTÖR	2-9*		10-19*		20+		2+	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Madencilik ve taş ocakçılığı	4,0	96,0	2,3	97,7	4,8	95,2	3,9	96,1
İmalat	6,4	93,6	10,2	89,8	10,9	89,1	7,4	92,6
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	4,4	95,6	6,1	93,9	7,3	92,7	5,3	94,7
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	8,0	92,0	4,3	95,7	4,1	95,9	6,9	93,1
İnşaat	4,0	96,0	9,4	90,6	6,4	93,6	5,0	95,0
Toptan ve perakende ticaret	10,0	90,0	20,0	80,0	25,8	74,2	11,2	88,8
Ulaştırma ve depolama	2,3	97,7	11,9	88,1	10,3	89,7	3,1	96,9
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	9,1	90,9	14,8	85,2	25,3	74,7	10,5	89,5
Bilgi ve iletişim	19,5	80,5	24,1	75,9	22,6	77,4	20,3	79,7
Finans ve sigorta faaliyetleri	15,9	84,1	17,6	82,4	22,3	77,7	16,2	83,8
Gayrimenkul faaliyetleri	14,3	85,7	6,2	93,8	7,6	92,4	13,8	86,2
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,1	96,9	7,0	93,0	5,4	94,6	3,4	96,6
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18,5	81,5	13,6	86,4	8,2	91,8	16,2	83,8
Eğitim	2,4	97,6	5,7	94,3	4,8	95,2	3,5	96,5
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,1	97,9	3,5	96,5	3,6	96,4	2,4	97,6
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,2	97,8	9,7	90,3	11,6	88,4	3,0	97,0
Diğer hizmet faaliyetleri	2,1	97,9	2,9	97,1	7,3	92,7	2,3	97,7
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	7,7	92,3	16,2	83,8	9,0	91,0	9,1	90,9
Genel Toplam	**7,3**	**92,7**	**12,6**	**87,4**	**13,5**	**86,5**	**8,2**	**91,8**

Kaynak: İPA 2019

Tablo 57: Sektörel Bazda e-Ticaret Yapmama Nedenleri

Sektör	Elektronik ticareti teşvik eden mekanizmaların var olamaması	E-ticaret konusunda bilgisi olan personel eksikliği	E-ticaretin güvensiz bir mecra olması	Finansman yetersizliği	Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olamaması
Madencilik ve taş ocakçılığı	5,2%	6,2%	2,9%	2,6%	92,7%
İmalat	7,2%	9,7%	5,3%	9,0%	81,5%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6,9%	4,5%	2,7%	2,7%	92,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5,1%	5,5%	6,3%	3,1%	90,8%
İnşaat	5,5%	7,8%	3,1%	6,4%	87,4%
Toptan ve perakende ticaret	7,2%	12,7%	6,2%	8,2%	77,2%
Ulaştırma ve depolama	3,5%	3,7%	3,0%	4,0%	93,1%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	6,6%	9,4%	2,0%	6,8%	85,7%
Bilgi ve iletişim	7,9%	8,0%	2,1%	12,5%	84,4%
Finans ve sigorta faaliyetleri	6,3%	7,5%	3,7%	8,4%	86,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	4,4%	6,6%	6,1%	7,0%	87,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3,8%	3,2%	2,2%	4,0%	94,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,4%	7,5%	3,1%	8,0%	88,6%
Eğitim	2,8%	2,5%	1,9%	3,9%	92,4%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	4,4%	3,8%	2,0%	2,8%	93,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	4,5%	3,6%	4,8%	4,5%	90,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	5,4%	8,6%	5,2%	8,2%	86,3%
Uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri	5,6%	4,6%	2,7%	5,3%	92,0%
Genel Toplam	**6,0%**	**8,8%**	**4,4%**	**7,0%**	**84,4%**

Kaynak: İPA 2019

Sektörel ve işletme büyüklüğü bazında işyerlerinin e-ticaret yapma durumları incelenmiştir. e-Ticaretin yeni yeni gelişmesi ve algılanması sebebiyle oranlar çok yüksek seyretmemektedir. Oranın en yüksek olduğu 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin sadece yüzde 13,5'i e-ticaret yapmaktadır.

e-Ticaret yapmama nedenleri tüm sektörler bazında analiz edildiğinde yüzde 84,4 ile "üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olamaması" birinci sırada yer almaktadır. Sektörler ayrı ayrı incelendiğinde de benzer durumla karşılaşılmaktadır.

SONUÇ

Küresel ekonomik konjonktürdeki siyasi ve ekonomik risklerin artış göstermesi ve jeopolitik risklerin ön plana çıkmasıyla 2018 yılının ikinci yarısından itibaren görülen ekonomik yavaşlama işgücü piyasalarında da etkisini göstermektedir. Ticaret savaşları ve bölgemizdeki istikrarsızlık, Avrupa bölgesinde İngiltere'nin Avrupa Birliğinden(AB) çıkış süreci ve bu sürecin AB ülkelerine olası etkileri, ekonomik açıdan yakından takip edilen önemli gelişmeler arasında başı çekmektedir.

OECD'nin Ara Dönem Ekonomik Görünüm raporunda[5] 2019 yılında küresel ölçekte büyümenin hız keseceğini ve 2019 yılında ortalama büyümenin %2,9'a, 2020 yılında ise %3'e gerileceğini öngörülmektedir.

Ülkemizin içinde bulunduğu Avrupa ve Orta Asya bölgesinde işsizliğin son on yılın en düşük seviyelerinde seyrettiği ve 2020'ye kadar düşüş eğiliminin devam edeceği öngörülmektedir.

Uzun süreli işsizliğin bölgenin bazı ülkelerinde %40 seviyelerinde seyretmesi, Orta ve Batı Asya'da kayıt dışılığının %43 düzeyinde olması, çalışan yoksulluğu, iş kalitesinin istenen düzeyde olmaması, işgücü piyasasındaki eşitsizliklerin istenilen düzeyde azaltılamaması önemli sorun alanlarıdır.

Dünya genelinde işsizlik oranlarındaki düşüşe rağmen işsiz sayısının 170 milyonun üzerinde olduğu, 2020 yılının 174 milyona ulaşacağı öngörülmektedir. İşsizlerin yanında "potansiyel işgücü" olarak sınıflandırılabilecek 140 milyondan fazla kişi de iş arayan ancak istihdam edilecek durumda olmayan veya iş aramayan ancak çalışabilecek durumda olan kişilerden oluşmaktadır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) hazırlamış olduğu "İşin Geleceği-İstihdam Görünümü 2019"[6] adlı raporda iş hayatının geleceği üzerine bazı tespitler ve öngörüler gerçekleştirilmiştir. Rapora göre dijitalleşme, küreselleşme ve yaşlanma yeni fırsatlar getirdiği gibi eşitsizliklerin artmasına da neden olabilecek risk unsurlarındandır.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) hazırlamış olduğu "İşin Geleceği-İstihdam Görünümü 2019"[7] adlı raporda iş hayatının geleceği üzerine bazı tespitler ve

[5] OECD,19.09.2019, Interim Economic Outlook,
[6]OECD, THE FUTURE OF WORK, Employment Outlook 2019
[7]OECD, THE FUTURE OF WORK, Employment Outlook 2019

öngörüler gerçekleştirilmiştir. Rapora göre dijitalleşme, küreselleşme ve yaşlanma yeni fırsatlar getirdiği gibi eşitsizliklerin artmasına da neden olabilecek risk unsurlarındandır. Teknolojinin üretim yöntemleri üzerindeki ağırlığı arttıkça nitelikli işgücüne olan talebin de artmakta, düşük ve orta nitelikli işlerin ve ücretlerin azalması beklenmektedir.

Uluslararası göçün işgücü piyasaları üzerinde de önemli etkilerinin olabileceği, göçmenlerin yöneleceği ülkelerin de değişiklik göstereceği hızlı büyüyen ülkelerin daha fazla göçmen çekeceği değerlendirilmektedir. Bununla birlikte özellikle düşük nitelikli işlerde göçmenlerin yoğunlaşması, kötü çalışma koşulları ve kayıt dışılık riskini arttırmaktadır. Göçmenlerin eğitimi ve işgücü piyasasındaki konumu hassasiyetle üzerinde durulan bir konudur.

Ülkemizin geçirmekte olduğu demografik dönüşümün, çalışabilir nüfusun payının arttığı, erken evresinde istihdam edilecek ilave işgücünün verimliliği arttıracak şekilde kullanılması durumunda ekonominin hızlı şekilde büyümesine katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Ülkemizde 2018 yılında istihdamda yaklaşık 550 bin kişilik artış yakalanmış, işsizlik oranı %11 dolaylarında gerçekleşmiştir. 2018 yılının ikinci yarısında başlayan ekonomik yavaşlamanın etkileri işgücü piyasasında hissedilmeye başlanmış ve işsizlik oranı Ağustos 2019 itibariyle %14'e yükselmiştir. İnşaat sektöründe yaşanan daralmanın istihdama olumsuz etkileri belirginleşmiştir. Ülkemiz işgücü piyasasında inşaat sektöründe istihdam edilenlerin payı geçen yıla göre yüzde 1,6 azalarak yüzde 5,5 olarak gerçekleşmiştir.

İŞKUR, o zamanki adıyla İş ve İşçi Bulma Kurumu, İşgücü Piyasalarının talep yönünü belirleyen ilk araştırmasını 1958 yılında Doğu Karadeniz bölgesinde gerçekleştirmiştir. Geçmişten gelen 60 yılı aşkın tecrübesiyle İşgücü Piyasasının talep yönünü yansıtan İşgücü Piyasası araştırmaları ülkemizde bu alanda yapılan en kapsamlı araştırmadır.

İşgücü Piyasası araştırması, 81 ilde İŞKUR personelinin 83 binden fazla işyerine gerçekleştirdiği yüz yüze görüşme ile elde edilen verilerin analiz edilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde bu alandaki en kapsamlı araştırmaya ilişkin veriler detaylı olarak incelenmiş ve başta karar vericilere, politika yapıcılara ve tüm kamuoyunun hizmetine sunulmuştur.

Ulusal İstihdam Stratejisi, Türkiye Sanayi Strateji Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Stratejisi ve Eylem Planı, Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı, İstihdam ve Mesleki Eğitim

İlişkisinin Güçlendirilmesi Eylem planı gibi makro politika belgelerinde, İşgücü Piyasası Araştırmalarına ve sonuçlarına atıfta bulunulmaktadır.

İşgücü piyasası araştırmaları, İŞKUR hizmetlerinin -özellikle de işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesi amacıyla kullanılan Aktif İşgücü Programlarının- kanıta dayalı şekilde tasarlanabilmesi, politika yapıcılara ve karar vericilere yol göstermesi, işgücü piyasasının kısa, orta ve uzun vadede nasıl şekilleneceğinin anlaşılması, işveren beklentilerinin ölçülmesi gibi birçok faydası bulunmaktadır.

2019 yılında da İşgücü Piyasası Araştırması amacıyla 2'den fazla çalışanı olan işyerlerini kapsayacak çalışma kapsamında Türkiye genelindeki 1 milyon 411 bin 802 işyerini kapsayacak veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 13 milyon 22 bin 547 çalışan olduğu tespit edilmiştir. Önceki yıla göre çalışan sayılarındaki önemli orandaki artışı çalışmamızın metodolojisindeki değişik ile açıklamak mümkündür. 2019 yılındaki araştırma il işletme modeliyle yapıldığından ötürü örneklemde yer alan bir işyerinin o ildeki tüm şubelerindeki çalışanlar da hesaplamaya dâhil edilmiştir. Bundan ötürü çalışan sayılarına ilişkin verileri bir önceki yıllarla kıyaslamak mümkün değildir.

Çalışma kapsamında işverenlere "mevcut istihdam", "açık işler", "bir yıl sonra çalışan sayısında net değişiklik olacağı düşünülen meslekler", "eleman temininde güçlük çekilen meslekler" ve "işgücü piyasasına genel bakış" alanlarında çeşitli sorular yöneltilmiştir.

Çalışma NACE Rev. 2 sınıflandırma sistemine göre 18 farklı sektörü yansıtacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Toplam çalışan sayısı 1 milyonun üzerindeki 4 sektörden 3'ünde istihdam artışı gerçekleştirilmesi araştırma kapsamındaki işyerlerinde toplamda istihdam artışı sağlanabilmesinin temel belirleyicisi olmuştur. Turizm sektöründeki büyümenin ve artan turizm gelirlerinin istihdamı arttırmada önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Sektörünün artan talebi karşılamak amacıyla yetişmiş elemana ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Bu ihtiyacın karşılanması amacıyla mesleki eğitimlerin sektörün ihtiyaçları gözetilerek sunulması, sektörün yoğunlaştığı bölgelerde sezon öncesinde paydaşlar tarafından hem eğitim hem de eşleştirme hizmetleri için gerekli tedbirlerin alınmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

İnşaat sektöründeki daralma sektörün istihdamdaki hacmi ile değerlendirilince il işletme modeline geçilmesine rağmen toplamda negatif yönde %9'luk bir etkiye neden olmuştur. Diğer hizmet faaliyetleri sektöründe de yaşanan daralma dikkat çekmektedir. Bununla birlikte araştırma dönemi sonrasında konut kredisi faizlerindeki indirim neticesinde

konut satışlarında hareketlenme beklendiğinden istihdamdaki kayıpların azalması beklenmektedir.

Çalışma kapsamında işverenlere kısmi süreli (part time) eleman çalıştırıp çalıştırmadıkları sorulmuştur. En yüksek kısmi çalışma oranının %45,9 ile "insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri" sektöründeki 20+ çalışanı olan işyerlerinde olduğu görülmektedir. "Eğitim", "kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor faaliyetleri" sektörlerinde de her 5 işyerinin kısmı süreli çalışma yaptırdığı görülmektedir. Geçen yıla göre 0,8 puanlık bir artışla yüzde 8,2'ye yükselsen kısmı çalışma yapan işyeri oranı, ülkemizde esnek çalışmanın yaygınlaştırılması faaliyetleri adına umut vermektedir. Bu oranın diğer gelişmiş ülkelerdeki gibi daha yüksek seviyelere çıkarılması durumunda toplam istihdamın ciddi oranda artış göstermesi mümkün olacaktır. Özellikle kadın ve genç istihdamını arttırmak amacıyla bu alandaki çalışmaların desteklenmesi önem arz etmektedir.

Çalışma kapsamında işverenlere vardiyalı çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur. İşverenlerimizin yüzde 9,2'si vardiyalı olarak çalışmaktadır. Sektörel bazda en fazla vardiyalı çalışma yüzde 42,2 ile "Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı" sektörlerinde gerçekleştirilmektedir. Konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetlerinde 20+ çalışanı olan işlerindeki yüzde 67,7'lik oran da dikkat çekicidir. Geçen yıla göre genel itibariyle genel itibariyle vardiyalı çalışma oranında artış olduğu görülmektedir. İmalat sanayinde kapasite kullanım oranlarının artış göstermesi ve turizmde 2020 yılına ait rezervasyonların yüksek seyriyle birlikte önümüzdeki dönemde de vardiyalı çalışma oranlarının artış göstermeye devam edeceği değerlendirilmektedir.

Ülkemizin cari dengesi ve üretimin kırılganlığının önlenmesi amacıyla oldukça önemli olan ihracat yapan işyeri oranı geçen yılın aynı dönemine göre yarım puanlık artış göstererek yüzde 6,7'ye ulaşmıştır. Madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki büyümenin ihracata da olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. İhracat yapan işyerlerinde yabancı dil bilen nitelikli idari ve teknik personele ihtiyaç duyulmaktadır. Bu durum işgücü piyasası için bu alanlarda yapılacak eğitim faaliyetlerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ar-Ge çalışması yapan işyerlerine ilişkin de veri toplanmış olup, araştırma kapsamındaki işyerlerinde Ar-Ge yapma oranının yüzde 5,4 olduğu görülmüştür. İşyerleri büyüdükçe Ar-Ge yapma oranlarının yükseldiği, en yüksek Ar-Ge yapma oranın yüzde 41,7 ile 20+ çalışanı olan "Bilgi ve İletişim" sektöründeki işyerlerinde olduğu tespit edilmiştir. Sektörün ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli işgücünün temini için özellikle üniversitelerin sektörün istek ve ihtiyaçlarına

uygun, yabancı dil bilen, teoriyle pratiği birleştiren mezunlar yetiştirmesi önem arz etmektedir. 11. Kalkınma Planında, Ar-Ge merkezlerinde sektöre ve ölçeğe göre doktoralı araştırmacı istihdam etme şartı getirileceği belirtilmektedir. İŞKUR'un özellikle öncelikli sektörlerde çalışabilecek doktora mezunlarını kuruma kaydetme amacıyla çalışmalar yapmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir. Ülkemizin 2023 yılında Ar-Ge personeli içinde özel sektörde istihdam edilenlerin payının yüzde 57'den yüzde 67'ye çıkarılması hedefi göz önünde bulundurulduğunda bu alana yönelik özel politikaların katma değerinin yüksek olacağı düşünülmektedir.

İnsan kaynakları(İK) departmanları günümüzde her geçen gün ağırlığını arttıran birimler haline gelmiştir. Araştırma kapsamında bu yıl ilk defa "İK personeli çalıştırıp çalıştırmadıkları" sorusu yöneltilmiştir. Çalışma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 8,5'inde İK personeli bulunduğu tespit edilmiştir. İşyeri çalışan sayısı arttıkça beklendiği şekilde İK personeli çalıştırma oranı da artış göstermektedir. 20+ çalışanı olan neredeyse her iki işletmeden birisinde İK personeli bulunmaktadır. Elektrik, gaz buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı alanlarında İK personeli çalıştırma oranı tüm sektörlerden fazladır. 20+ işyerlerinde yüzde 65,9 ile Finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe en yüksek oran yakalanmıştır. İK alanında çalışmak isteyen bireylerin ilk olarak bu sektördeki işyerlerine başvurmalarının iş bulma olanaklarını arttırabileceği değerlendirilmektedir.

Çalışma kapsamındaki bir diğer soru ise işverenlerin gelecekteki bir yıl içindeki yatırım planları ile ilgilidir. İşverenlerimiz 2018 yılındaki daralmanın etkisiyle yatırım yapma planlarına daha temkinli yaklaştıkları görülmektedir. İşverenlerimizin yüzde 9,9'u önümüzdeki bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlamaktadır. Azalmanın, işyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü Ar-Ge, eğitim ve pazarlama faaliyetlerini ifade eden "stratejik yatırım" türünde daha yoğun olduğu görülmektedir. Tüm sektörlerde geçen yılın aynı dönemine göre yatırım yapma planlarında düşüş olduğu görülmektedir. Bu durumun işgücü piyasalarını etkileri de incelenmiştir.

Çalışma kapsamında işverenlere son bir yıl içinde Kurumumuz hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadığı sorulmuş, işverenlerimizin yüzde 45,2'si İŞKUR hizmetlerinden yararlandıklarını belirtmiştir. İşverenler Kurumun en fazla eleman temini ve danışmanlık ve yönlendirme hizmetinden yararlanmıştır. İşbaşı eğitim programları ve teşvikler de Kurumun en fazla yararlanılan hizmetlerindendir. Sektörel bazda gerçekleştirilen değerlendirilmelerde ise "Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri" sektöründe eleman

temini hizmetimizden en yüksek oranda yararlanıldığı görülmektedir. Teşviklerin “Kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor” sektöründe yoğun şekilde kullanıldığı görülmektedir. Kurumun sunduğu İşbaşı eğitim programı hizmetinden “eğitim” sektöründe, mesleki eğitimlerden ise “diğer hizmet faaliyetleri” sektöründe yoğun şekilde yararlanıldığı görülmektedir.

Kurum hizmetlerinden faydalanmama nedenlerine ilişkin soru ile işverenlerin İŞKUR’a yönelik değerlendirmelerine de dolaylı şekilde erişim imkânı elde edilmiştir. Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işverenlerin yararlanmama nedenleri arasında ilk sırayı İŞKUR’un hizmetlerine diğer kaynaklardan ulaşılması, ikinci sırayı İŞKUR hizmetlerinden haberdar olunmaması, üçüncü sırayı ise İŞKUR’un sektöre uygun faaliyet sunmaması almaktadır.

İŞKUR’un en fazla yararlanılan hizmetinin “eleman temini” olduğu düşünüldüğünde bu alandaki “akraba, eş-dost” kanalı kullanımındaki artışın ve internet sayesinde iş arayanlara doğrudan ulaşma imkânları göz önünde sayesinde Kurumun bu alandaki hizmetlerinin alternatiflerinin güçlü olduğu görülecektir. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan işverenlerin yoğunlukla 2-9 çalışanı olan işverenler olduğu görülmektedir. Kurumun tanınırlık hizmetlerinin bu gruptaki işverenlere yoğunlaştırmasının daha fazla fayda sağlayacağı ve bu gruptaki işverenlerle daha ilk kuruluş aşamasında kurumsal temas sağlanmasının ilerleyen dönemlerde Kurum hizmetlerinden daha fazla kişi ve kurumun faydalanması adına önemli faydalar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

İŞKUR’un sektörüne uygun hizmet sunmadığını düşünen işverenlerin ağırlıklı olarak imalat sektöründe olduğu görülmektedir. İmalat sektörünün mevcut istihdam üzerindeki ağırlığı düşünüldüğünde Kurum hizmetlerinden yararlanmayan önemli bir gruba ulaşılmaktadır. Kurumun imalat sanayine ilişkin özelleşmiş hizmet sunumu faaliyetlerini daha da geliştirmesi önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında işverenlerin mevcut istihdamlarına ilişkin de veri toplanmıştır. Araştırma kapsamındaki işverenlerin çalışanlarının yüzde 72,6’sının erkek, %27,4’ünün kadın olduğu görülmektedir. Kadın çalışan oranının yüzde 45,4 ile “büro hizmetlerinde çalışan elemanlar” meslek grubunda yoğun olduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamında en fazla çalışanı olan meslek her iki cinsiyette de satış danışmanı/uzmanı olarak gerçekleşmiştir. Kadınlarda temizlik görevlisi ve makineci(dikiş), erkeklerde ise “işletmeci ve şoför meslekleri de en fazla çalışanı olan mesleklerdendir.

Araştırma kapsamında 5 bin 740 farklı meslekte çalışan olduğu görülmüştür. Erkekler 5 bin 558 değişik meslekte çalışırken kadınlar 4 bin 107 farklı meslekte çalışmaktadır. Geçtiğimiz yıla göre 346 farklı meslekte daha kadınların çalışmaya başladığı görülmektedir. Bu durum kadın istihdamının arttırılmasına yönelik politikaların olumlu etkilerinin somut göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Kadınların işgücü piyasasına katılımı arttıkça farklı mesleklerde çalışan kadın sayısının da artması beklenmektedir.

Sektörlere göre çalışanların dağılımına bakıldığında "imalat" ve "toptan ve perakende ticaret motorlu kara taşıtları" sektörü açık ara önde görünmektedir. Bu iki sektörde kendilerine en yakın sektörün yaklaşık 3 katı çalışan bulunmaktadır.

İşgücü piyasasının talep tarafının mevcut durumunu değerlendirirken kullanılabilecek önemli bilgilerden birisi de açık iş durumudur. Araştırma kapsamında işletmelere referans dönemi içerisinde açık işlerinin olup olmadığı sorulmuştur. Araştırma kapsamındaki 1 milyon 411 bin 802 işyerinden 118 bin 558 tanesinde 329 bin 285 kişilik açık iş bulunduğu tespit edilmiştir. İşyeri büyüdükçe açık işi olma oranı da artmaktadır. 20+ çalışanı olan işyerlerinin %18,4'ünün açık işi bulunmaktadır.

Açık işi olan işletmelerin sektörlere göre ayrımı incelendiğinde en yüksek oranın diğer hizmet faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile imalat sektörlerinde olduğu görülmektedir. İmalat sanayinde 117 bin kişilik açık iş bulunması hem İŞKUR hem de ülkemiz açısından önemli bir potansiyeli işaret etmektedir. Bu sektördeki açık işlerin İŞKUR üzerinden doldurulmasının, hem kurumun işe yerleştirme oranına hem ülkemiz büyümesine hem de işsizliğin azaltılması gayesine önemli katkılar sunacağı açıktır. İmalatın sürdürülebilir büyümeye etkisi düşünüldüğünde elde edilen açık işlerin doldurulması hayati öneme sahiptir. İmalat sektöründeki açık işlere uygun eleman sağlanması iş arayan ve işverenin beklentilerinin karşılanması ile mümkündür. Kimi zaman bu beklentiler gerçekçi olmasa da İŞKUR'un hem iş arayan hem de işveren beklentilerini rasyonel temellere oturtarak ortak faydayı arttırma görevini ifa etmesi önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerle ülkemizde bu alandaki en güvenilir veri olma niteliğini taşıyan açık iş oranı da hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan işletmelerdeki açık iş oranı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı dönemine yakın olan bu oran, Kurumumuz tarafından yılda dört defa gerçekleştirilen açık iş araştırması ile de ayrıca hesaplanmaktadır. En fazla iş imalat sektöründe olmasına rağmen açık iş oranı en yüksek olan sektörler "diğer hizmet faaliyetleri" ve "konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri"

sektörüdür. Hizmet sektöründe emek yoğun üretim şeklinden ötürü çalışan devir oranı (turnover) oranlarının yüksek olması ve dolayısıyla açık iş oranının yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

İPA kapsamında işverenlerin açık işlerindeki cinsiyet tercihlerini yansıtacak verilere ulaşılmıştır. İşverenlerin yüzde 37'si açık işlerde erkekleri istihdam etmek isterken, yüzde 14,8'i açık işlerinde kadınları istihdam etmek istemektedir. İşyeri büyüdükçe açık işlerde cinsiyetin önemli olmadığı görülmektedir. Geçmiş dönemlere göre işverenlerimizin kadın istihdam etme isteğinin artış göstermiş olması, işgücü piyasasında kadınların ağırlığının artacağının göstergesi olarak görülmelidir.

Araştırma kapsamında dikkat çeken sonuçlardan birisi de açık işlerin yüzde 37,5'inde işverenlerin herhangi bir eğitim düzeyi beklentisi olmamasıdır. Açık işlerin sadece yüzde 9,9'u için lisans ve üzeri eğitim seviyeleri talep edilmesi Kurum hizmetlerinin hedef kitlesini belirlemek açısından fikir vericidir. Geçen yılın aynı döneminde bu oranların sırasıyla yüzde 40,6 ve yüzde 7,6 olduğu düşünüldüğünde ülkemiz işgücü piyasasının vasıf gerektiren iş üretiminin önemli oranda artış içinde olduğu görülmektedir. Bu durum vasıflı işgücüne olan ihtiyacın her geçen gün artacağının göstergesidir.

Cinsiyetlere göre açık işlerde talep edilen eğitim seviyesinin önemli oranda değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Örneğin lisans düzeyinde vasıf istenen açık işlerde erkek talep edilme oranı yüzde 5,1 iken, kadın talep edilen lisans düzeyindeki açık işlerde bu oran yüzde 8,5'e yükselmektedir. Aradaki bu fark kadınların işgücü piyasasına girmeleri için eğitim seviyelerinin arttırılmasının önemini ortaya koymaktadır. TÜİK verilerine göre de yüksek eğitimli kadınların işsizlik oranları diğer eğitim seviyelerindeki kadınlara göre önemli oranda düşük seyretmektedir. Arz ve talep kaynaklı araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılması araştırmalarının tutarlılıkları açısından olumlu biçimde nitelendirilebilir.

İPA kapsamında elde edilen önemli verilerden birisi de işletmelerin engelli çalıştırma eğilimlerinin belirlenmesidir. Açık işlerde engelli çalıştırma isteği Türkiye genelinde yüzde 9,6 olarak ölçülmektedir. 50+ işyerlerinin mevzuat gereği engelli çalıştırma yükümlülüğüne rağmen bu oranda geçmiş yıla göre ufak da olsa gerileme olması, işverenlerin engelli çalıştırma motivasyonunu arttıracak düzenlemelere öncelik verilmesi gerektiği şeklinde yorumlanabilir. İŞKUR'un engellilere yönelik hizmet sunumunu yenilikçi bir şekilde engelli iş koçluğu modeli üzerinden daha nitelikli olarak devam ettirmesinin işverenlerin engelli çalıştırma isteklerini de arttıracağı beklenmektedir.

Endüstri 4.0 ve dijital dönüşüm hem iş hayatında hem de sosyal hayatı derinden etkilemekle birlikte bu hususun işgücü piyasasına yansıması henüz sınırlı olmaktadır. Ülkemizde açık işlerde en çok talep edilen becerinin -işyeri büyüklüğü fark etmeksizin- fiziki ve bedensel yeterlilik olması, işverenlerin yüzde 35'inin açık işlerde eğitim durumunu önemsemediği düşünüldüğünde daha da anlaşılır olmaktadır. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe, iletişim ve ifade yeteneği en çok istenen diğer becerilerdir. İşyeri büyüdükçe takım çalışmasına yatkın olma becerisi talep edilmektedir. Büyük işyerlerine yönelik işgücü yetiştirme kurslarında takım çalışması becerilerini arttıracak eğitimler verilmesinin kişileri daha istihdam edilebilir kılacağı değerlendirilmektedir.

İşverenlerin açık işleri için hangi arama kanallarını kullandıkları araştırmada elde edilen önemli bilgilerden birisidir. Araştırma kapsamında 10+ çalışanı olan işyerlerinin yüzde 59'u açık işlerini İŞKUR aracılığıyla ilan ettiklerini belirmişlerdir. Geçen yıla göre 3 puanlık bu artış İŞKUR'un hizmetlerinin her geçen gün daha fazla kullanıldığının ispatı niteliğindedir. Artan bilgisayar okuryazarlığı ve internet kullanımının yaygınlaşması internet ve sosyal medya aracılığıyla açık işlerin ilan edilmesi tercihini yüzde 41,1 ile ikinci sıraya yükseltmiştir. Geleneksel yol olan "akraba, eş-dost" geçen yıla göre sıralamada geriye düşse de halen en çok tercih edilen yöntemlerden birisidir.

İŞKUR en fazla en çok yüzde 82,2'lik oranla madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe tercih edilmektedir. İnternet ve sosyal medya "bilgi ve iletişim" sektöründe, akraba-eş dost yüzde 63,4'le "inşaat" sektöründedir. Kendi çalışanları aracılığıyla iş arama en çok konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe kullanılmaktadır. İŞKUR'un 2012 yılında yüzde 42 düzeyinde olan iş arama kanalı olarak tercih edilme oranı zaman içerisinde yüzde 60 seviyesine ulaşmıştır. Artış trendinin devam etmesi, İŞKUR'un nitelik ve niceliği her geçen gün artan hizmetleri düşünüldüğünde şaşırtıcı olmayacaktır.

Açık işlerde talep edilen eğitim düzeylerine göre arama kanalları değerlendirildiğinde açık işte istenen eğitim düzeyi düştükçe İŞKUR aracılığıyla eleman temin etme eğilimi artış göstermektedir. Akraba, eş-dost aracılığıyla eleman temin etme eğilimi de benzer şekilde eğitim düzeyi azaldıkça artış göstermektedir. İnternet ve sosyal medyanın beklenildiği şekilde açık işte istenilen eğitim düzeyi arttıkça işverenler tarafından daha yoğun kullanıldığı görülmektedir. İŞKUR'un lisans düzeyindeki açık işlerde tercih edilme oranı geçen yıla göre 3 puan düşüş göstererek 28,8 olarak gerçekleşmiştir.

Kurumun internet üzerinden sunduğu hizmetlerin kalitesinin ve çeşitliliğinin artması lisans ve üzerindeki eğitim seviyelerinde hizmet sunulan kişilere ve bu seviyede eleman arayan işverenlere olumlu etkileri olacaktır.

İŞKUR'un herhangi bir hizmetinden yararlanan işverenlerin açık işlerinin yüzde 67,5'i için de İŞKUR'u tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum Kurumun bir şekilde temas ettiği işverenlerin Kurum hizmetlerinden memnun olarak diğer hizmetleri de talep ettiği yönünde değerlendirilebilir.

İPA kapsamında açık işlerin dağılımı incelenmiş ve TÜİK'in ilan ettiği işsizlerin meslek grupları ile karşılaştırılmıştır. Araştırma kapsamında açık işlerin yüzde 23'ünün "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar" meslek grubunda olduğu bununla birlikte işsizlerin ise yüzde 8,9'unun bu grupta olduğu görülmektedir. Bu alanda işgücü arzı ve talebi arasında uyumsuzluk olduğundan söz edilebilir. Bu durumu ortadan kaldırmak için bu alanda İşbaşı eğitim programı, mesleki eğitim kursları gibi araçların kullanılmasının işverenlerin talep ettiği işgücünün temini için önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Meslek gruplarına göre açık iş oranların bakıldığında "tesis ve makine operatörleri ve montajcılar", sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar, hizmet ve satış elemanları gruplarında açık işlerin Türkiye ortalaması olan yüzde 2,5 'den yüksek olduğu görülmektedir. Bu gruplarda daha fazla açık iş olmasının nedenleri de farklılık göstermektedir. Örneğin hizmet ve satış elemanlarında turnover oranının yüksek olması önemli bir etkenken, tesis ve makine operatörlerinde istenilen nitelikte işgücü bulunmaması önemli bir neden olmaktadır.

İPA kapsamındaki en önemli verilerden birisi işveren tarafından hangi mesleklerde talebin yoğunlaştığıdır. Eğitim seviyelerine göre üç farklı kırılımda değerlendirildiğinde herhangi bir eğitim seviyesi aranmayan mesleklerde; makineci(dikiş), garson(servis elemanı ve üretim imal işçisi ilk üç meslektir.

Lise ve altı eğitim seviyelerinde garson(servis elemanı), satış danışmanı, makineci(dikiş) meslekleri ilk sıradadır. Yükseköğretim mezunlarında ise pazarlamacı, yazılım mühendisi ve satış danışmanı/uzmanı ilk üç sırayı almaktadır. Yazılım mühendisi mesleğinin bu yıl ilk defa ilk üç sıraya girdiği görülmektedir. İŞKUR'un geleceğin mesleği olarak görülen mesleklere ilişkin işbaşı eğitim programlarına sunduğu ek faydaların ne kadar önemli olduğu bu sonuçlarla bir kez daha ortaya konmuştur.

Çalışma kapsamında işletmelerin açık iş oranları; ihracat yapma, part time çalışma, vardiyalı çalışma, Ar-Ge yapma durumlarına işyeri büyüklüğü bazlı olarak da değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler arasında en önemlilerinden birisi eleman temininde güçlük çekilen mesleklerdir. Bu sorudan elde edilen veriler, karar vericiler ve politika yapıcılar için önemli bir göstergedir. İşletmelerin eleman temininde güçlük çekmeleri toplam üretim hacminin düşmesine neden olduğu gibi, işverenin üretim esnekliğini, rekabetçiliğini, çalışma hızını, kapasitesini doğrudan etkilemektedir.

Araştırma kapsamında veri derlenen 1 milyon 411 bin 802 işletmenin yüzde 14,4'ünün (202 bin 959)eleman temininde güçlük çektiği tespit edilmiştir. Geçen yıla göre eleman temininde güçlük çeken işletme oranında 6,3 puanlık önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. İşyerinin çalışan sayısı arttıkça eleman temininde daha fazla güçlük çektiği görülmektedir. 2-9 çalışanı olan işletmelerde yüzde 13 olan eleman temininde güçlük çeken işletme oranı 20+ işyerlerinde yüzde 23,3'e yükselmektedir. Bu durum çalışan sayısı yüksek işletmelerin eleman temin etmelerini kolaylaştıracak kurum faaliyetlerinin yoğun ve etkili bir şekilde sunulması gerektiğini göstermektedir. Geçen yıla göre bu alanda sağlanan önemli ölçüdeki düşüşün konjonktürden bağımsız şekilde aşağı yönlü kırılmanın başlangıcı olması için bu alandaki çalışmalara devam etmek gerekmektedir.

Sektörel bazda incelendiğinde imalat sektörü ve diğer hizmet faaliyetleri sektörünün eleman temininde en çok zorluk çekilen sektörler olduğu görülmektedir. Meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilenlere bakıldığında ilk sırayı yüzde 31,3 ile "Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar"ın aldığı, ikinci sırayı yüzde 21,1 ile "Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar" meslek grubunun aldığı görülmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre temininde güçlük çekilen meslekler değerlendirildiğinde 2-9 çalışanı olan işletmelerin sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar grubundaki meslekler yüzde 35,2 ile ilk sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde makineci(dikiş), garson(servis elemanı) ve satış danışmanı alanlarda eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir.

Araştırma kapsamında mesleklerin temininde güçlük çekilme sebepleri de irdelenmiştir. İşverenlere göre ilk sırada "gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması" yer almaktadır. İkinci sırada ise "yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması" gelmektedir. Bu iki neden tüm işletme büyüklüklerinde yüzde 60'nin üzerinde belirtilmiştir. Üçüncü sırada ise yüzde 49,8 ile "meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması" yer

almaktadır. İŞKUR, aktif işgücü piyasası politikaları kapsamında uyguladığı mesleki eğitim kursları ve İşbaşı eğitim kursları ile bu sebepleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen mesleklerin büyük oranda örtüşmesi açık pozisyonların daha uzun sürede doldurulduğunu göstermektedir. Mesleklere göre temininde güçlük çekilme nedenleri incelendiğinde talep edilen niteliğe göre temininde güçlük çekilme nedenlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Çalışmada gelecek döneme ilişkin istihdam beklentilerini ölçmek amacıyla da çeşitli sorular sorulmuştur. İşverenlerimizin beyanlarından elde edilen verilere göre 30 Nisan 2020 tarihinde istihdamın yüzde 7,4 artacağı beklenmektedir. İşyerlerin çalışan sayısı arttıkça istihdam artışına ilişkin beklentilerinin düştüğü görülmektedir. Yeni Ekonomi Programına göre 2019 yılı için işsizlik oranı yüzde 12,9 olarak tahmin edilmekteyken, 2020 yılında yüzde 11,8 olarak öngörülmektedir. İşverenlerimizin beyanı da bu tahminin gerçekleşme olasılığını destekler niteliktedir.

İşverenlerin yüzde 42,8'i geleceğe yönelik tahminleri olmadığını belirtmektedir. Yüzde 14,5 'i ise istihdamın artacağını beklemektedir. Bu oran istihdamın azalacağını düşünen yüzde 2,9'luk oranın çok üzerindedir. Sektörlere göre net istihdam değişimi de hesaplanmış; inşaat, gayrimenkul faaliyetleri, diğer hizmet faaliyetleri sektörlerinde yüzde 10'dan fazla pozitif yönde net istihdam değişimi beklenmektedir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 4,2 olarak gerçekleşmiştir. Net istihdam değişimi hesaplamasıyla 969 bin 505 kişilik artış beklenmektedir.

İnşaat sektöründe beklenen büyüme ve net istihdam artışı "inşaat işçisi" mesleğinin net istihdam artışı beklenen meslekler içerisinde ilk sıraya çıkmasına neden olmuştur. İnşaat sektörünün büyümesinde kredi faiz oranlarının düşmesinin olumlu etkileri olmaktadır. Faiz indirimlerinin bu alandaki istihdam artışını olumlu etkileyeceği değerlendirilmektedir. Makineci(dikiş) ve garson meslekleri de en çok artış beklenen mesleklerdendir. Ev tipi sofralık zeytin işlemecisi, işletmeci ve sahne makinisti(set işçisi) mesleklerinde ise istihdam azalışı beklenmektedir. Bu mesleklerde çalışan bireylerin yetenek ve becerileri gözetilerek geçiş yapabilecekleri meslekler belirlenerek, mesleki eğitim faaliyetlerinde bulunulması kişilerin işsiz kalmasının önüne geçebilecek bir faaliyettir.

İPA sayesinde il bazlı istihdam artış öngörüleri belirlenmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük illerin istihdam artışının Türkiye ortalamasının altında kalacağı değerlendirilmektedir. 79 ilde istihdam artışı beklenirken, 2 ilde net istihdamın düşmesi beklenmektedir. Net istihdamın düşmesi beklenen illerde pasif istihdam politikalarının etkili

bir şekilde uygulanması için tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmesi yerinde olacaktır.

Çalışma kapsamında teknolojik değişimlerin istihdama etkileri de sorulmuştur. İşverenlerin yüzde 30,3'ü teknolojinin istihdama etkileri konusunda fikir sahibi değildir. Yüzde 30 gibi yüksek sayılabilecek bu oran, dijital dönüşümün kapsamında işverenlerin teknolojinin kullanımı konusunda daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlayacak çalışmalara hız verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Teknolojik gelişmelerin istihdamı arttıracağını düşünen işletme oranı yüzde 18,6, azaltacağını düşünen işletme oranı ise 16,7 gibi birbirine yakın değerlerdedir. İşverenlerin yüzde 34,4'ü de istihdamın değişmeyeceğini düşünmektedir.

İPA kapsamında geleceğin mesleklerine ilişkin öngörüler de alınmıştır. 20 ve üzeri çalışanı olan işverenlerin değerlendirmelerine göre yazılım mühendisi, cnc operatörü, makine mühendisi, mekatronik mühendisi gibi mesleklerin gelecekte ön plana çıkması beklenmektedir. Bu meslekler arasında bilgi ve iletişim sektöründekilerin Endüstri 4.0 sürecinde daha da ön plana çıkması beklenmektedir. Yazılım mühendisi, bilişim uzmanı, yapay zeka mühendisi, robotik kodlama mesleklerinin ön plana çıkacağı değerlendirilmektedir.

İPA kapsamında işgücü piyasasındaki işletmelere 15-24 yaş aralığında genç personel seçiminde nelere dikkat edildiği sorulmuştur. İşverenlerin genç işgücünden en fazla beklediği kriterin yüzde 68,4 ile "pratik beceri olduğu", yüzde 59,6'sının "iş deneyimi" nin ikinci sırada olduğu belirtilmiştir. Pratik beceri ve iş deneyimin birleştirildiği "İşbaşı Eğitim Programının" gençlerin istihdam edilebilirliğini arttırmadaki önemi bir kez daha görülmektedir.

Teşvikler İŞKUR'un en fazla yararlanılan hizmetlerinden birisidir. İşverenlerimizi desteklemek amacıyla sunulan teşviklerin istihdama katkısını ölçmeye yönelik soru neticesinde sektörel bazda değerlendirme yapma imkânı elde edilmiştir. İstihdam seferberliğinden haberdar olan işverenler tarafından istihdama katkısı en yüksek teşvik ilave istihdam teşviki olarak beyan edilmiştir.

İPA sonuçlarının dikkat çektiği bir diğer husus ise ülkemiz işgücü piyasasının bölgesel bazda önemli farklılıklar göstermesidir. Bazı bölgelerde ortaya çıkan yüksek işgücü talebi beraberinde iş beğenmeme, sık iş değiştirme gibi durumların yaşanmasına neden olabilmektedir. Bununla birlikte bazı illerimizde ise hem açık işler oldukça sınırlı olmakta hem de işverenlerimiz özellikle yüksek nitelikli işgücü temininde güçlük çekmektedir. Bu durumun önlenmesi amacıyla İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının etkin bir şekilde kullanılması,

bölgesel istihdam politikaları geliştirilmesi, ülke içi beyin göçünün tersine çevrilmesi için kapsamlı tedbirler alınması büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

EUROSTAT veri tabanı.

OECD veri tabanı.

OECD Interim Economic Outlook

OECD THE FUTURE OF WORK, Employment Outlook 2019

SGK, 2019 Nisan Aylık Bülten Tablosu

Türkiye İstatistik Kurumu veri tabanı

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2007

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2008

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2009

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2010

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2011

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2012

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2013

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2014

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2015

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2016

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2017

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü, İşgücü Piyasası Araştırması Sonuç Raporu, 2018

EKLER

EK 1: İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

2019 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması(İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörler bazında işgücü, niceliği, eğitimi, niteliği hakkında ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak maksadıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik maksadı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim iş- yerlerine 4.409 TL (dört bin dört yüz dokuz Türk Lirası) İdari Para Cezası uygulanır.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. **İkinci maddeye aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe müdürleri tarafından doldurulması gerektirmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :.....

İşyerinin Yasal Unvanı :.....

E-Posta Adresi :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı : ……..
Tarih : ……
E-Posta :……..

Unvanı :……
Telefonu : ……..
İmza/Kaşe : ……

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı- Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyeri ile İlgili Bilgiler:

	Evet	Hayır
1.1. İşyerinizde ihracat yapılıyor mu?		
1.2. İşyerinizde Ar-Ge çalışması yapılıyor mu?[8]		
1.3. İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu?		
1.4. İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu?		
1.5. İşyerinizde İnsan Kaynaklarından sorumlu personel var mı?		

2) Gelecek bir yıl içinde planlanan bir yatırımınız var mıdır? (Cevabınız evet ise soru 3'e geçiniz, Hayır ise, soru 4'e geçiniz.)

Evet ( ) Hayır ( )

3) Yatırımla İlgili Bilgiler

3.1 Yatırımın Türü:

İlave yatırım ( )
Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs… alımı veya kiralanması

Teknolojik Yatırım ( )
Mevcut makine, teçhizatın teknolojik olarak yenilenmesi

Stratejik Yatırım ( )
İşyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü, AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri

Diğer ( )

3.2.Yatırımın sağlayacağı ortalama istihdam artış sayısı (kişi) …….
(artış olmayacağını düşünüyorsanız sıfır girin)

3.3. Yatırımın sağlayacağı ortalama istihdam azalış sayısı (kişi) ……
(azalış olmayacağını düşünüyorsanız sıfır girin)

- AR-GE; Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

4) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız.

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER

5) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet ( ) 5.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 6.Soruya geçiniz.

5.1) Eleman aranılan meslekler

Eleman Aranılan Meslekler	**Toplam Açık İş Sayısı**	**Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi** Lise altı 2. Çıraklık 3. Genel lise 4. Meslek L. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.	**Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz?** Kadın. 2. Erkek. Cinsiyet önemli değil.	**Açık Pozisyonunuzda Engelli Çalıştırmak İster misiniz?** 1. Evet. 2. Hayır. 3. Fark etmez.	**Talep Edilen Bilgi ve Beceriler *** Bilgisayar kullanımı Analitik Düşünebilme İletişim ve ifade yeteneği İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 6. Takım çalışması. 7. Yabancı Dil Yeterli mesleki / teknik bilgi ve tecrübe Yapilikci			**İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? **** 1. Akraba - Eş Dost 2. Gazete - İlan, vb. 3. İnternet - Sosyal Medya 4. İŞKUR. 5. Kendi çalışanlarım aracılığıyla. 6. Özel İstihdam Büroları.		
					1	2	3	1	2	3

*Önem derecesine göre **EN FAZLA** 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)

Kullandığınız arama kanallarından **EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM III – 1 YIL SONRA (30 NİSAN 2020 TARİHİ İTİBARİYLE) ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

6) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam artışı bekliyor	Evet ☐ →	6.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	7.soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	7. soruya geçiniz.

6.1) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

7) 1 yıl sonra (30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet ☐ →	7.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	8. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	8. soruya geçiniz.

7.1) 1 yıl sonra **(**30 Nisan 2020 tarihi itibariyle) işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

8) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı?

Evet ( ) 8.1. soruya geçiniz. Hayır ( ) 9.Soruya geçiniz.

8.1) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu mesleklerde temininde güçlük çektiğiniz kişi sayısını belirtiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması. 2. Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması. 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması. 4. Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi. 5. Talep edilen ücretin yüksek olması. 6. Vardiyalı çalışma olması. 7. Tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması.						
		1	2	3	4	5	6	7

*Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

9) Gelecek 10 yıl içerisinde teknolojik gelişmelerin sektörünüzdeki istihdama yansıması nasıl olacaktır?

İstihdamı arttıracaktır. ( ) İstihdamı azaltacaktır. ( ) İstihdamı Değiştirmez. ( ) Fikrim yok. ( )

10) Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz (Geleceğin Meslekleri) meslekler nelerdir?

……...
……...

11) Genç (15-29 yaş) personel seçiminde aradığınız kriterler nelerdir? (Birden fazla seçilebilir)

Pratik Beceri. ( )
Teorik Bilgi. ( )
Diploma/sertifika. ( )
İş Deneyimi. ( )
Referans. ( )

12) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hizmetlerinden faydalandınız mı?

Evet ( ) 13. Soruya geçiniz. Hayır ( ) 14. Soruya geçiniz.

13) Son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandınız?
(Hizmetlerde birden fazla seçenek işaretlenebilir)

Eleman Temini. ( )
İşbaşı Eğitim Programları. ( )
Çalışanların Mesleki Eğitimi. ( )
Mesleki Eğitim Kursu. ( )
Kısa Çalışma Ödeneği. ( )
Danışmanlık ve Yönlendirme. ( )
Teşvikler. ( )
(15. Soruya Geçiniz)

14) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçilebilir)

İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim. ( )
İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum. ( )
İnternet sitesi kullanışlı değil. ( )
Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması. ( )
İŞKUR, sektörüme uygun faaliyet sunmuyor. ( )
Daha önce aldığım hizmetlerden memnun kalmadım. ( )
İŞKUR Hizmet birimi çok uzak. ( )

15) İŞKUR'un sizi en çok hangi alanlarda desteklemesini istersiniz? (En fazla 3 tane belirtiniz.)

İşe Uygun Eleman Temini. ( )

İşbaşı Eğitim Programı. ( )

Çalışanların niteliklerinin artırılması için mesleki eğitim desteği sunulması. ( )
Yeni alım yapılacak çalışanlar için ücret desteği. ( )

Yeni alım yapılacak çalışanlar için sigorta ve prim desteği. ( )

İşyerime özel sektörel danışmanlık vermesi. ( )

16) Son 3 yılda İstihdam Seferberlikleri kapsamında sunulan Hizmetlerden haberdar mısınız?

Evet ☐ (17. Soruya Geçiniz) ☐ Hayır (18. Soruya Geçiniz)

17) Sizce sunulan teşviklerden hangisinin İstihdama katkısı en yüksek düzeyde olmuştur?

Yeni İstihdama Ücret Desteği. ( )

İşbaşı Eğitim Programı. ( )

İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamına İlişkin Teşvik. ( )

İlave İstihdam Teşviki. ( )

Asgari Ücret Desteği. ( )

Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme İşbirliği. ( )

18) İşyerinizde, çalışma iznine tabi olarak, Geçici Koruma Statüsünde (Suriyeli, Iraklı, Afgan vb.) işgücü istihdam etmek ister misiniz?

Evet ☐ ☐ Hayır

19) E-Ticaret (İnternet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapıyor musunuz?

Evet ☐ (Form tamamlanmıştır.) ☐ Hayır (20. Soruya Geçiniz)

20) E-Ticaret (İnternet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapmamanızın nedeni nedir? (En fazla 3 tane belirtiniz.)

E-ticaret konusunda bilgisi olan personel eksikliği. ( )
Finansman yetersizliği. ( )
Elektronik ticareti teşvik eden mekanizmaların var olamaması. ( )
Üretilen ürün/hizmetlerin e-ticarete uygun olamaması. ( )
E-ticaretin güvensiz bir mecra olması. ( )

2019 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

EK 2: ÖRNEKLEME YAPILAN İLLER LİSTESİ VE ÖRNEK SAYILARI

İL	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
ADANA	256	93	2.217	2.566
ADIYAMAN	34	13	340	387
AFYONKARAHİSAR	75	46	614	735
AĞRI	10	6	140	156
AKSARAY	40	17	390	447
AMASYA	33	15	283	331
ANKARA	820	398	5.012	6.230
ANTALYA	382	160	3.453	3.995
ARDAHAN	7	55	30	92
ARTVİN	18	7	137	162
AYDIN	163	35	1.127	1.325
BALIKESİR	164	54	1.191	1.409
BARTIN	21	8	207	236
BATMAN	21	13	417	451
BAYBURT	8	62	41	111
BİLECİK	31	10	281	322
BİNGÖL	11	10	151	172
BİTLİS	15	8	123	146
BOLU	28	15	358	401
BURDUR	41	15	234	290
BURSA	403	163	3.911	4.477
ÇANAKKALE	71	31	527	629
ÇANKIRI	17	4	135	156
ÇORUM	55	22	427	504
DENİZLİ	135	44	1.530	1.709
DİYARBAKIR	87	34	1.070	1.191
DÜZCE	52	15	520	587
EDİRNE	52	16	363	431
ELAZIĞ	43	32	466	541
ERZİNCAN	23	14	171	208
ERZURUM	48	31	477	556
ESKİŞEHİR	105	49	1.011	1.165
GAZİANTEP	178	69	1.842	2.089
GİRESUN	55	20	356	431
GÜMÜŞHANE	14	106	82	202
HAKKARİ	5	108	73	186
HATAY	118	47	1.079	1.244
IĞDIR	12	5	107	124
ISPARTA	44	22	383	449
İSTANBUL	2.930	1.305	5.556	9.791
İZMİR	743	246	4.345	5.334

İL	2-9	10-19	20+	Genel Toplam
KAHRAMANMARAŞ	84	39	824	947
KARABÜK	27	9	226	262
KARAMAN	30	8	196	234
KARS	10	170	112	292
KASTAMONU	32	12	337	381
KAYSERİ	140	56	1.591	1.787
KIRIKKALE	24	11	189	224
KIRKLARELİ	44	19	392	455
KIRŞEHİR	28	7	141	176
KİLİS	9	97	62	168
KOCAELİ	267	106	3.513	3.886
KONYA	253	90	2.279	2.622
KÜTAHYA	54	21	494	569
MALATYA	69	35	673	777
MANİSA	168	51	1.384	1.603
MARDİN	28	16	648	692
MERSİN	187	87	1.909	2.183
MUĞLA	239	72	1.354	1.665
MUŞ	10	14	134	158
NEVŞEHİR	25	21	294	340
NİĞDE	23	13	264	300
ORDU	61	21	614	696
OSMANİYE	45	21	334	400
RİZE	39	13	303	355
SAKARYA	114	31	1.121	1.266
SAMSUN	134	65	1.174	1.373
SİİRT	10	12	135	157
SİNOP	30	7	144	181
SİVAS	44	18	489	551
ŞANLIURFA	78	53	807	938
ŞIRNAK	8	11	286	305
TEKİRDAĞ	135	58	1.740	1.933
TOKAT	58	17	399	474
TRABZON	125	52	914	1.091
TUNCELİ	7	82	41	130
UŞAK	45	15	427	487
VAN	64	27	540	631
YALOVA	38	11	385	434
YOZGAT	39	12	198	249
ZONGULDAK	61	22	464	547
Genel Toplam	**10.254**	**4.925**	**68.708**	**83.887**

EK 3: TANIM VE KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

Açık İş: Kuruma işverenlerden intikal eden işçi istemidir.

Açık İş: İşveren tarafından hemen veya yakın gelecekte doldurulmak istenen ve işverenin işyeri dışından uygun bir adayın bulunması için aktif adımları attığı yeni yaratılan, boş veya boşalacak iştir. (EUROSTAT) . Bu tanıma göre açık iş muhakkak işyeri dışına açılmalıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında derlenen açık işler bu kapsamdadır.

Açık İş Oranı: Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile elde edilen bir orandır. Temel olarak, işyerleri tarafından fiilen doldurulmak istenen ve bu doğrultuda gerekli girişimlerin yapıldığı pozisyonları göstermektedir. İşyerinde çalışanlar yardımıyla doldurulmayı bekleyen pozisyonlar ise açık iş kavramı kapsamında yer almamaktadır. İşgücü arzına ilişkin İşsizlik oranına kıyasla işgücü talebinin bir göstergesi olarak ekonominin konjonktürel hareketlerine dair daha kullanışlı bir göstergedir. Örneğin ekonominin büyüme dönemlerinde açık iş oranında nispi olarak yükseliş görülürken, açık iş oranının gerilediği dönemler ekonomide yavaşlama işareti olarak değerlendirilmektedir.

Beceri: Eğitim, öğretim ve deneyimin ürünü olan beceri, ilişkin olduğu konudaki bilgiyle bir araya geldiği zaman uzman kişinin niteliğini oluşturur. Beceri, genel olarak iş ve görevleri başarabilmek için gerekli olan sistematik zihinsel ve fiziksel eylemleri, yatkınlıkları, etkinlikleri ifade eder.

Beceri Açığı: Beceri açığının yapısı ve düzeyini belirtir. İşgücü piyasasında becerili işgücüne ihtiyacın, mevcut işgücü arzından ne kadar fazla olduğunu gösterir. Dünyanın birçok ülkesinde işgücü piyasaları, artan işsizlik, yetersiz eğitilmiş personel, ekonomik ve teknolojik koşulların hızla değişmesi ve bu değişime ayak uydurma güçlükleri gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Beceri açığının nedenleri arasında, (1) iş gereksinimleriyle karşılaştırıldığında yetersiz kalan ehliyetler, (2) Ehliyetlerle karşılaştırıldığında yetersiz kalan işler, (3) İşsizlik, gizli işsizlik, (4) sayısal olarak becerili işçi açığı yer alır.

Beceri Eksiği: İşgücünün sahip olduğu genel uzmanlığın işin gerekleriyle uyuşmazlığıdır.

Beceri İhtiyacı: Belirli bir organizasyon, sektör veya ulusal ekonomide, farklı türdeki faaliyet, iş veya mesleki rol için gereksinim duyulan beceridir.

Girişim: Yasal birimlerin oluşturduğu en küçük özellikle mevcut kaynaklarının tahsisi için belirli derecede karar alma özerkliğini kullanarak, mal ve hizmet üreten bir organizasyon birimidir. Girişim, bir veya birden fazla yerde, bir veya birden fazla faaliyet yürütebilir.

İktisadi Faaliyetlere Göre İstihdam: Bu gösterge istihdamın hangi ekonomik faaliyetlerde yer aldığının ifadesidir. İstihdam genelde tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç temel iktisadi faaliyete ayrılır. Bu gösterge toplam istihdamın sektörlere göre oransal dağılımını gösterir. Böylelikle sektörlere göre ekonomik gelişmeyi veya daralmayı, trendleri, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri arasındaki seviye farkını ortaya koyar. Sektörel istihdam akışları verimlilik analizlerinde çok önemli yer teşkil eder. Toplam verimliliğin artması için,

istihdamın daha az verimliliğe sahip sektörlerden daha yüksek verimliliğe sahip sektörlere geçmesi gerekir.

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev2.0 esas olmak üzere aşağıda yer alan sektörler kapsamı oluşturmaktadır.

A	Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
B	Madencilik ve Taş Ocakçılığı
C	İmalat
D	Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı
E	Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı
H	Ulaştırma ve Depolama
I	Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri
J	Bilgi ve İletişim
K	Finans ve Sigorta Faaliyetleri
L	Gayrimenkul Faaliyetleri
M	Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetleri
N	İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri
O	Kamu Yönetimi ve Savunma
P	Eğitim
Q	İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri
R	Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor
S	Diğer Hizmet Faaliyetleri
T	Hanehalklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri: Hanehalkları Tarafından Kendi Kullanımlarına Yönelik Olarak Ayrım Yapılmamış Mal ve Hizmet Üretim Faaliyetleri
U	Uluslar Arası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri

İşgücü Talebi: İşgücü talebi işverenlerin istihdam etmeyi istedikleri işçi sayısıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması: İŞKUR tarafından 3 Nisan-5 Mayıs tarihleri arasında yapılan işyeri ziyaretleri kapsamında "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" uygulamasıdır.

İşgücü Piyasası Araştırması Çerçevesi: Maliye Bakanlığı ve SGK kayıtları kullanılarak TÜİK tarafından hazırlanan "Türkiye İşyeri Kayıt Sistemi" üzerinden en güncel veri olan 2015 yılı kayıtlarıdır. İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında çeşitli nedenlerle görüşülemeyen işyerleri için "işyeri cevapsızlık formu" doldurulmuştur.

İşgücü Piyasası: Potansiyel çalışanların emeklerini arz ettikleri, işverenlerin de, ihtiyaç duydukları işgücünü talep ettikleri piyasadır. Çalışanlar öncelikle mesleki olmak üzere işe ilişkin beceri ve yeterliliklerini sunarken karşılığında ücret talep ederler.

İl İşgücü Piyasası: İşgücünün il düzeyinde arz ve talep olunduğu pazardır. İl düzeyinde işverenler birçok iş için çeşitli meslek dallarında işçi, çalışanlar da iş talep eder. Bu işler bakımından piyasa, il işgücü piyasasıdır.

İşgücü Piyasası Analizi: Belirli bir yer, bölge ya da ülkenin işgücü piyasasının niteliklerinin ve ayırıcı özelliklerinin incelenip çözümlenmesidir.

İşgücüne Katılım Oranı (İKO): İşgücü katılım oranı bir ekonomide çalışan veya işsiz, ekonomik olarak aktif olan nüfusun çalışabilir yaştaki nüfusa olan oranını ifade eder.

$$\text{İşgücüne Katılım Oranı} = \frac{\text{İşgücü Arzı (İstihdam + İşsiz)}}{\text{Kurumasal Olmayan Sivil Nüfus}} \times 100$$

Çalışma hayatına katılımı ölçen bu gösterge, çalışma yaşındaki nüfusun ekonomik olarak aktif olan kesimini gösterir. Ülke mal ve hizmet üretiminde yer alabilecek işgücü arzının büyüklüğü hakkında bilgi verir. Cinsiyet ve yaş gruplarına ve eğitim durumuna göre işgücüne katılım oranı ekonomik olarak aktif nüfusun yapısı hakkında bir resim çizer.

İşgücüne Dahil Olmayan (İnaktif) Nüfus: İşsiz veya istihdamda bulunmayan kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur. Bu gösterge, özellikle kişilerin neden işgücü içinde yer almadıklarını açıklamaları bakımından çok önemlidir. Kişiler, çeşitli nedenlerle işgücü piyasası içinde yer almayabilirler. Çalışmak istedikleri halde kendilerine uygun iş bulamayacakları gibi düşüncelerle iş aramayan kesim potansiyel işsiz olmaları nedeniyle işgücü piyasasını yakından ilgilendiren kavramdır. İşgücüne dahil olmayanlar aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. İş Aramayıp Çalışmaya Hazır Olanlar: Çeşitli nedenlerle iş aramayıp, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.1. İş Bulma Ümidi Olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

1.2. Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

2. Mevsimlik çalışanlar: Mevsimlik çalışması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

3. Ev işleriyle meşgul: Kendi evinde ev işleriyle meşgul olması nedeniyle iş aramayan ve işbaşı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

4. Eğitim/Öğretime devam ediyor: Bir öğrenim kurumuna, kursa vb. devam etmesi nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

5. Emekli: Bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli olduğu için iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

6.Çalışamaz halde: Bedensel özür, hastalık veya yaşlılık nedeniyle iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

7. Diğer: Ailevi ve kişisel nedenler ve bunun dışındaki diğer nedenler ile iş aramayan ve iş başı yapmaya hazır olmayan kişilerdir.

$$\text{İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus Oranı} = \frac{\text{Kurumsal Olmayan Sivil Nüfus} - \text{İşgücü}}{\text{Kurumsal Olmayan Nüfus}} \times 100$$

İşsiz: Çalışma yaşında olup, işi olmayan, aktif olarak iş arayan ve çalışmaya hazır kesimi ifade eder. Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son dört hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler. Ayrıca, dört hafta içinde başlayabileceği bir iş bulmuş ya da kendi işini kurmuş ancak işe başlamak ya da işbaşı yapmak için çeşitli eksikliklerini tamamlamak amacıyla bekleyenler de işsiz nüfus kapsamına dahildirler.

İşsizlik Oranı: İşgücü piyasasının en çok bilinen ve medya tarafından da üzerine en çok değinilen göstergesi işsizlik oranıdır. Toplam işsiz sayısının işgücü arzına oranıdır. İşsizliğin

değerlendirilmesinde toplam işsizlik oranı tek başına yeterli olmaz. Gelecek planlaması için genç işsizlik ve uzun süreli işsizlik oranlarının da ayrıca dikkate alınması gerekir.

$$\text{İşsizlik Oranı} = \frac{\text{İşsiz}}{\text{İşgücü Arzı(İstihdam + İşsiz)}} \times 100$$

İşteki Durum: Ücretli ve yevmiyeli, kendi hesabına çalışanlar, işverenler ve ücretsiz aile işçileri olarak dört kategori altında toplanan işteki durum, işgücü piyasasının dinamiklerini ve ülke ekonomisinin gelişimini gösterir. Gelişen bir ülkede genel olarak beklenen tarım sektöründen sanayi ve hizmet sektörlerine geçişle birlikte, ücretli ve maaşlı çalışanların sayısındaki artış; kendi hesabına ve ücretsiz aile işçisi olarak çalışan sayısındaki azalıştır.

Kayıt Dışı İstihdam: Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlardır.

Birçok ülkede kayıtdışı istihdam, gelir ve üretim yaratmada önemli bir rol oynar. Kayıtdışı istihdam sosyal güvenlik sisteminin ve yasal yaptırımlarının dışında olmasına rağmen, yüksek nüfus artış hızına veya kentleşmeye sahip ülkelerde bir seçenek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kayıt Dışı istihdam Oranı: Bu gösterge kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki oranı olarak hesaplanmaktadır. Oranın büyüklüğü çalışma hayatının sosyal güvenceden uzaklığı hakkında bilgi verir.

$$\text{Kayıtdışı İstihdam Oranı} = \frac{\text{Kayıtdışı İstihdam}}{\text{Toplam İstihdam}} \times 100$$

Kayıtlı İşsiz: Çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişilerdir. Kayıtlı işgücünden, daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geriye kalanlar kayıtlı işsiz sayılmaktadır. (İŞKUR)

Kayıtlı İşgücü: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümüdür.

Kurumsal Olmayan Nüfus: Üniversite yurtları, yetiştirme yurtları (yetimhane), huzurevi, özel nitelikteki hastane, hapishane, kışla vb. yerlerde ikamet edenler dışında kalan nüfustur.

Kurumsal Olmayan Çalışma Çağındaki Nüfus: Kurumsal olmayan nüfus içerisindeki 15 ve daha yukarı yaştaki nüfustur.

Mesleklere Göre İstihdam: Meslek sınıflaması olarak kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü, Uluslararası Çalışma Örgütünün ISCO-88 Uluslararası Standart Meslek Sınıflandırma Sistemi esaslarına göre hazırlanan ve meslek sınıflandırma sistemi içinde yer alan meslek unvanlarını, özetlenmiş meslek tanımlarını ve meslek kodlarını kapsayan bir sözlüktür.

Meslek sınıflaması dört rakamlı kodlanmış olup 9 ana grup altında toplanmaktadır. Ana grupların altında 2 basamaklı alt gruplar, alt grupların altında 3 basamaklı meslek grupları ve meslek gruplarının da altında 4 basamaklı meslekler yer almaktadır. İŞKUR tarafından kullanılan Türk Meslekler Sözlüğü (TMS) ISCO-08 ile uyumlu daha ayrıntılı bir sözlüktür. ISCO'da söz konusu olan meslek grubu iken TMS'de mesleklerin en ayrıntılı hali bulunmaktadır.

Bu gösterge özellikle farklı işgücü piyasalarında arz ve talep dengesizliklerin analizinde çok önemlidir. Karar vericiler ve politika yapıcıların ekonomik ve sosyal politikaların formüle edilmesinde ve işgücü, öğretim ve mesleki eğitimin planlanarak uygulanmasında, yürütülmesinde istihdamın mesleklere göre dağılımı önem arz etmektedir.

Net İstihdam Değişim Oranı: Beklenen istihdam artışından, beklenen istihdam azalışının çıkarılması ile elde edilen sayının mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır.

Temininde Güçlük Çekilen Meslekler: İşverenler açık işlerini istedikleri becerilere sahip çalışanlarla doldurmadıkları takdirde, bu durumu temininde güçlük çekilen meslekler veya beceri eksiği açık işler olarak ifade ederler.

Yaş Bağımlılık Oranı : 0-14 ve 65 ve daha yukarı yaştaki nüfusun, 15-64 yaş grubundaki nüfusa oranın yüzde olarak ifadesidir.

$$\boldsymbol{Yaş\ Bağımlılık\ Oranı} = \frac{0-14\ Yaş\ Nüfus + 65\ Yaş\ ve\ üstü\ Nüfus}{15-64\ Yaş\ Nüfus} \times 100$$

Yerel Birim: Coğrafi olarak tanımlanan bir yere yerleşmiş girişim veya onun bir parçasıdır. Ekonomik faaliyet, coğrafi olarak tanımlanan bu yerde veya bu yerden tek ve aynı girişim için bir veya daha fazla kişinin çalışması halinde yürütülür.

Yetersiz İstihdam: Zamana bağlı eksik istihdam kapsamında yer almamak koşuluyla, referans haftasında istihdamda olan, son 4 hafta içinde mevcut işini değiştirmek için veya mevcut işine ek olarak bir iş aramış olan ve böyle bir iş bulduğu takdirde 2 hafta içinde çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Zamana Bağlı Eksik İstihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu taktirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.